

ANTWOORDNOTA

ONTWERP ONTWIKKELINGSVISIE

Flevoland 2030

en

EFFECTRAPPORT STEDELIJKE ONTWIKKELING

Flevoland (eerste fase)

samenvatting reacties
en
beantwoording

ANTWOORDNOTA

ONTWERP ONTWIKKELINGSVISIE FLEVOLAND 2030

EN

**EFFECTRAPPORT STEDELIJKE ONTWIKKELING FLEVOLAND
(eerste fase)**

**samenvatting reacties
en
beantwoording**

1 december 1998

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING

INGEKOMEN REACTIES

0. ALGEMEEN

1. SOCIAAL-ECONOMISCHE ONTWIKKELING, MILIEUKWALITEIT EN RUIMTELIJKE STRUCTUUR IN SAMENHANG

2. OP WEG NAAR 2030: BELEIDSUITGANGSPUNTEN

2.1 MAATSCHAPPIJ EN OMGEVING IN WISSELWERKING

- Sociale structuur
- Wonen
- Voorzieningen
- Werk en inkomen
- Mobiliteit

2.2 MILIEU EN WATER IN SAMENHANG MET ONTWIKKELING

- Ontwikkelingen
- Kwaliteit van milieu en water
- Watersystemen
- Drinkwatervoorziening

2.3 RUIMTELIJKE STRUCTUUR IN ONTWIKKELING

- Wonen
- Werken
- Infrastructuur
- Ontwikkelingen landelijk gebied
 - landbouw
 - recreatie en toerisme
 - landschap
 - natuur
 - IJsselmeer, Markermeer en randmeren

3. ONTWIKKELINGSKAART 2030

4. EFFECTRAPPORT STEDELIJKE ONTWIKKELING FLEVOLAND (eerste fase)

BIJLAGE 1 OVERZICHT INGEKOMEN REACTIES

BIJLAGE 2 OVERZICHT VAN WIJZIGINGEN

INLEIDING

De Ontwerp Ontwikkelingsvisie Flevoland 2030 en bijbehorend Effectrapport Stedelijke Ontwikkeling Flevoland (eerste fase) hebben acht weken, van 22 september 1998 tot en met 17 november 1998, ter inzage gelegen. Gedurende deze termijn heeft een ieder bij Gedeputeerde Staten van Flevoland schriftelijk zienswijzen kunnen indienen. Er zijn 62 schriftelijke reacties ontvangen. Tevens zijn op 14 oktober en 9 november 1998 hoorzittingen gehouden, waarbij een ieder mondeling kon reageren op het Ontwerp en het Effectrapport. Van deze mogelijkheid is door 13 instanties en particulieren gebruik gemaakt.

De voorliggende nota bevat de verwerking van de schriftelijke en mondelinge zienswijzen over de Ontwerp Ontwikkelingsvisie en bijbehorend Effectrapport. Opmerkingen die de inhoud van het ontwerp ondersteunen of er mee instemmen, zijn over het algemeen niet in deze nota meegenomen. De reacties zijn zodanig in deze nota gerangschikt dat de indeling van de Ontwerp Ontwikkelingsvisie en het Effectrapport is gevolgd. Als gevolg hiervan kan op meerdere plaatsen worden ingegaan op hetgeen in een bepaalde reactie naar voren is gebracht. In bijlage 1 is daarom een overzicht opgenomen met alle reacties en waar deze beantwoord worden.

Per onderwerp wordt in deze nota eerst een samenvatting gegeven van alle daarop betrekking hebbende reacties. Vervolgens worden deze reacties voorzien van een antwoord en een daaruit voortvloeiende conclusie van de zijde van de provincie. Uit de conclusies blijkt in hoeverre reacties aanleiding geven tot wijziging van de teksten in de Ontwerp Ontwikkelingsvisie.

In bijlage 2 zijn alle wijzigingen in de Ontwerp Ontwikkelingsvisie naar aanleiding van de reacties op een rij gezet.

Bijgevoegd is de Ontwikkelingskaart waarop de wijzigingen die in deze Antwoordnota worden voorgesteld zijn aangebracht.

INGEKOMEN REACTIES

0. ALGEMEEN

Reacties

Keuzen

Het Ministerie van VROM (de Inspecties) geeft aan dat in de Ontwikkelingsvisie weliswaar is gekozen voor een concentratie van de verstedelijking, maar dat niet duidelijk is welke verstedelijkingsvorm de voorkeur heeft. In het Effectrapport zijn vier modellen uitgewerkt, maar noch in de hoofddoelstelling van de ruimtelijke structuur, noch in de afzonderlijke beleidsuitspraken wordt aangegeven voor welk model wordt gekozen.

Ook de gemeente Muiden geeft aan dat uit de Ontwikkelingsvisie niet of onvoldoende blijkt voor welk verstedelijkingsmodel (zie Effectrapport) is gekozen en welke redenen en wegingsfactoren hierbij een doorslaggevende rol hebben gespeeld. De gemeente stelt dat kennelijk is gekozen voor het model "stedelijk netwerk" en dat het juister zou zijn geweest in de visie aan te geven dat voor dit model is gekozen. Hierdoor wordt ook duidelijk waar de prioriteit wordt gelegd: differentiatie in woonvormen, sociale functie woonomgeving, aanbod voorzieningen, differentiatie en bereikbaarheid van werk. De gemeente merkt op dat aan de perspectieven landelijk gebied, milieukwaliteit en duurzame stedebouw minder belang wordt gehecht. Een inzichtelijke verantwoording van de gemaakte keuzen ontbreekt. Naar de mening van Muiden dient de Ontwikkelingsvisie dan ook ingrijpend te worden aangepast. De Milieufederatie Flevoland merkt op dat het streefbeeld overeen zou moeten komen met het voorkeursalternatief uit het Effectrapport. Wat dit betreft ontbreken de verbanden tussen het Effectrapport en de Ontwerp Ontwikkelingsvisie. Nergens wordt beargumenteerd waarom er van het Meest Milieuvriendelijke Alternatief wordt afgeweken.

Procedure en inhoud

Het Ministerie van VenW (RWS dir. IJsselmeergebied) mist een passage waarin wordt aangegeven welke uitgangspunten van het vigerende rijksbeleid worden gehanteerd in het omgevingsbeleid. Nicolai ruimtelijke ordening en infrastructuur bv meent dat de Ontwikkelingsvisie te vroeg is gepubliceerd. Pas als een kader is vastgesteld en een programma opgesteld, kan een visie ontwikkeld worden. Voorts wordt aangegeven dat het nauwelijks noemen van aantallen en percentages, de burgers en overheden onvoldoende inspiratie, rechten en plichten biedt.

De gemeente Noordoostpolder vindt dat in het interactieve proces opmerkingen zijn ingebracht en verwachtingen gewekt, die inhoudelijk nauwelijks in de Ontwerp Ontwikkelingsvisie terug te vinden zijn. Dit stelt de gemeente teleur. Bovendien had de gemeente zich voorgesteld dat een dergelijk belangrijke Ontwikkelingsvisie meer in overleg met de betrokken besturen tot stand zou komen. De gemeente constateert in de Ontwerp Ontwikkelingsvisie het doorzetten van een nogal conserverend beleid vanuit het heden, aangevuld met enige trends die zich inmiddels in het rijksbeleid aftekenen. De gemeente merkt op dat zij ook bezig is met de ontwikkeling van een visie voor de middellange en de lange termijn. De provincie wordt dringend verzocht in de verdere procedure de mogelijkheid van aanvullende reacties open te houden.

De Milieufederatie Flevoland (MFF) en de vijf natuur- en milieuorganisaties missen een motivering van wat wel en niet is overgenomen uit het interactieve proces. De Ontwikkelingsvisie moet leiden tot een integraal plan. De MFF constateert echter dat er nog steeds een sectorale beschrijving plaatsvindt. Een integraal plan moet direct de wisselwerking tussen de verschillende beleidsvelden beschrijven. De MFF vraagt zich af of het maken van een kaderstellend deel wel mogelijk is op basis van deze visie. Voorts geeft de MFF aan dat een duidelijk streefbeeld van Flevoland ontbreekt. Wat voor provincie wil Flevoland worden? Welke potenties moeten worden benut? Om een en ander daadwerkelijk tot stand te brengen, moeten "harde functies" worden toegekend.

De MFF verbaast zich er ook over dat in de Ontwerp Ontwikkelingsvisie de Oostflankontwikkeling en de visie voor Lemsterland/Noordoostpolder niet terugkomen.

Operationalisering

De provincie Overijssel draagt een aantal "grensoverschrijdende" punten aan, die naar haar idee in de operationalisering van de Ontwikkelingsvisie meegenomen dienen te worden. Deze punten betreffen

infrastructuurprojecten zoals de Hanzelijn, rijksweg 23 en 50 en de mogelijke ontwikkeling van een luchthaven in het Markermeer, maar ook het stimuleren van het goederenvervoer over water via regionale overslagstations, het ontwikkelen van integraal beleid voor de randmeren (met name het Kadoeler- en Vollenhovermeer) en afstemming van de Ecologische Hoofdstructuur. Aan deze punten zal de provincie Overijssel in haar herziening van de strategische plannen de nodige aandacht schenken.

Antwoord

Keuzen

Met betrekking tot het Effectrapport Stedelijke Ontwikkeling Flevoland (eerste fase), wijzen wij erop dat met het effectrapport is beoogd de effecten van verschillende ontwikkelingsmodellen inzichtelijk te maken. Dit rapport is een hulpmiddel bij de besluitvorming over de Ontwikkelingsvisie. Het rapport heeft niet alleen het inzicht in de positieve aspecten, maar ook in de minder positieve aspecten van de verschillende modellen vergroot. Dit inzicht is nuttig geweest bij de keuzen die in de Ontwerp Ontwikkelingsvisie zijn gemaakt, en kan voorts worden gebruikt bij de verdere uitwerking en detaillering van die keuzen in de ontwikkeling van Flevoland op de lange termijn. Voor nadere beantwoording wordt verder verwezen naar hoofdstuk 4.

Wat betreft de door de gemeente Muiden vermeende voorkeur onzerzijds met betrekking tot een ontwikkeling overeenkomstig het model stedelijk netwerk, wijzen wij erop niet tegen een dergelijke ontwikkeling te zijn en dit ook op de ontwikkelingskaart tot uitdrukking te hebben gebracht, maar realisering hiervan afhankelijk te willen stellen van de mate waarin met inzet van alle betrokken partijen kan worden voldaan aan condities voor een meer evenwichtige ontwikkeling van wonen, werken, voorzieningen en verbindingen in onze provincie.

Procedure en inhoud

Met het Omgevingsplan beogen wij een integraal en afgewogen plan te maken. Er zijn verschillende manieren waarop dat kan worden vormgegeven, elk met voor- en nadelen. Wij hebben gekozen voor een benadering waarin de samenhang tussen sociaal-economische kwaliteit, milieukwaliteit en de kwaliteit van de ruimtelijke inrichting het vertrekpunt vormt. Daarbij is gekozen voor grotere aandacht voor de verbetering van het sociale leefklimaat en het welzijn in de ontwikkeling van de provincie. In de Ontwerp Ontwikkelingsvisie is de wisselwerking tussen de beleidsvelden beschreven en is gekozen voor het in stand houden van de identiteit van de beleidsvelden. Dit laatste met name gezien de wettelijke eisen die in de van toepassing zijnde sectorale wetten (Wet op de ruimtelijk ordening, Wet milieubeheer, Wet op de waterhuishouding) worden gesteld.

Met het eerste plandeel van het Omgevingsplan, de Ontwikkelingsvisie, hebben wij een toekomstvisie neergelegd voor onze provincie. Het is een visie op hoofdlijnen, richtinggevend voor de ontwikkeling op de lange termijn. Op basis van dit lange termijnbeeld wordt het korte en middellange termijn beleid uitgewerkt in het kaderstellend en programmatisch deel. Het gehele Omgevingsplan, dus ook de Ontwikkelingsvisie, kan elke vier jaar worden herzien.

In de Ontwerp Ontwikkelingsvisie is aangegeven waar wij ons sterk voor willen maken en welke kansen wij zien. Dit streefbeeld kan uiteraard geen blauwdruk zijn, omdat er nog onzekerheden zijn. De Ontwerp Ontwikkelingsvisie is onder andere tot stand gekomen op basis van informatie uit het interactieve proces, de Discussienota Omgevingsbeleid Flevoland en het Effectrapport Stedelijke Ontwikkeling Flevoland (eerste fase). Over het algemeen hebben de deelnemers aan het interactieve proces hun tevredenheid uitgesproken over wat uit dat proces in de Ontwikkelingsvisie is overgenomen.

De uitwerking van het beleid voor de korte en middellange termijn, in de vorm van strategieën en functietoekenning, komt aan de orde in de volgende plandelen. Daarin wordt ook direct aangehaakt op rijksbeleid.

Als reactie op het gestelde dat de Oostflankontwikkeling en de visie Lemsterland/Noordoostpolder niet in de Ontwerp Ontwikkelingsvisie zijn opgenomen willen wij onder andere verwijzen naar de aanduidingen "Zoekgebied oostflank" en "Te ontwikkelen recreatieconcentratiegebied" bij de Lemmerbaai op de Ontwikkelingskaart. In deze Antwoordnota wordt nog nader op de Gebiedsstudie Oostflank ingegaan.

Operationalisering

Operationalisering van de door de provincie Overijssel genoemde onderwerpen zal plaatsvinden in het kaderstellend deel.

Conclusie

Op pagina 7 in de 2e regel boven de Centrale doelstelling wordt de volgende zin toegevoegd:

....uitziet. **“Ten behoeve van de besluitvorming over de verstedelijking is een Effectrapport Stedelijke Ontwikkeling Flevoland (eerste fase) opgesteld.”**

De voorliggende....

1. SOCIAAL-ECONOMISCHE ONTWIKKELING, MILIEUKWALITEIT EN RUIMTELIJKE STRUCTUUR IN SAMENHANG

Reacties

Centrale doelstelling

Het Consulentenschap Natuur- en Milieueducatie Flevoland geeft aan dat een groei van het inwonertal tot 500.000 te verenigen is met duurzaamheid ten aanzien van ruimte, natuur, milieukwaliteit en sociale kwaliteit. Daarbij wordt opgemerkt dat ontwikkelingen die zich in de samenleving afspelen, zoals individualisering, nieuwe samenlevingsvormen en leefstijlen, wel bij de afwegingen moeten worden betrokken.

De Milieufederatie Flevoland vindt de centrale doelstelling te breed en te weinig richtinggevend, vooral omdat er ruimte wordt gelaten voor grotere groei. Dit zou geschrapt moeten worden. Verder richt de doelstelling zich teveel op stedelijke ontwikkelingen en niet voldoende op natuur, open ruimte en recreatie. Ook de vijf natuur- en milieuorganisaties zijn teleurgesteld over de eenzijdige benadering vanuit de verstedelijking. Noch in de centrale doelstelling, noch in de drie hoofddoelstellingen komt het woord natuur voor. Voor een evenwichtige ontwikkeling van Flevoland is het essentieel dat functies als verstedelijking, natuur, landbouw, recreatie en economie nevensgeschikt aan elkaar zijn in het beleid.

De gemeente Dronten stelt dat het in de centrale doelstelling ook van belang is aandacht te hebben voor aanpassingen in het woningbouwprogramma. De aanpassingen vloeien voort uit de behoefte die wordt gegenereerd vanuit de typologie van de zich uitbreidende of nieuw vestigende bedrijven.

De gemeente Urk geeft aan dat de centrale doelstelling alleen maar haalbaar is wanneer de druk op de woningmarkt in onder meer de Randstad afneemt. Zij spreekt haar zorg uit over de uitzondering die gemaakt wordt voor Almere en Lelystad bij het opvangen van extra vraag uit de Randstad. De bevolking van Flevoland kan dan blijven groeien boven het niveau van de natuurlijke aanwas, met alle nadelige gevolgen voor de infrastructuur en het voorzieningenniveau. De gemeente vraagt zich af of het wel verantwoord is te groeien zonder uitzicht op de aanleg van infrastructuur en het realiseren van sociale voorzieningen die nodig zijn voor complete stedelijke samenlevingen. Bovendien leidt de nadruk op groei in Zuidelijk Flevoland tot onevenwichtige verhoudingen met het noordelijke deel van Flevoland.

De Sociaal Economische Overleg en Adviesraad Flevoland vindt dat de woningbouw en de daaruit afgeleide bevolkingsomvang teveel als uitgangspunt is genomen. Het evenwicht met andere beleidsterreinen (bedrijventerreinen, infrastructuur, werken) moet nog gevonden worden.

De Kamer van Koophandel vindt dat de (sociaal-)economische ontwikkeling in de Ontwerp Ontwikkelingsvisie ondergeschikt is gemaakt aan de veel te zwaar aangezette eisen ten behoeve van natuur, milieu en de ruimtelijke inrichting. De voorgestane integratie van het sociaal-economisch, milieu- en ruimtelijk beleid heeft op deze wijze niet geleid tot een evenwichtige visie op de omgevingskwaliteit.

De Werkgeversvereniging Midden-Nederland benadrukt dat een kwalitatieve samenleving moet worden verdiend door een zo goed mogelijk investerings- en vestigingsklimaat voor bedrijven. Dit aspect komt onvoldoende naar voren in de Ontwerp Ontwikkelingsvisie.

Het Ministerie van LNV (Directie Noordwest) merkt op dat het facet ruimtelijke ordening meer accent in de visie heeft gekregen dan de facetten water, bodem en milieu. Met name aspecten van de waterhuishouding kunnen meer belicht worden in de visie, zoals grondwater, wateronttrekking en uitwerking van het begrip watersysteembenadering.

Ruimtelijke ontwikkelingsmogelijkheden

De gemeente Almere wil evenals de provincie voorwaarden stellen op het gebied van werkgelegenheid, infrastructuur en voorzieningen bij voortzetting van de woningbouwtaak ter leniging van ruimtenood elders in het land. De gemeente is echter in tegenstelling tot de provincie van mening dat niet na 2010, maar al in de periode 2005-2010 het woningbouwtempo dient te worden heroverwogen, afhankelijk van realisering van voorwaarden op het gebied van werkgelegenheid, bereikbaarheid en voorzieningen. Uitgangspunten daarbij zijn het blijven vervullen van een belangrijke functie voor de Randstad door Almere en het streven naar een evenwichtige stedelijke

ontwikkeling. De gemeente beschouwt dit als een gezamenlijke opgave en verantwoordelijkheid van het rijk, de provincie en de gemeente.

De gemeente geeft aan dat het voor de ontwikkeling naar een complete stad noodzakelijk is dat de uiteenlopende functies optimaal met elkaar in balans worden gebracht. Alleen dan is het mogelijk de gewenste sociale kwaliteit te bereiken in relatie tot de kwaliteit van de fysieke omgeving. Opgemerkt wordt dat dit een extra impuls vereist voor de werkgelegenheid, een verbetering van de bereikbaarheid en een verhoging van het voorzieningenniveau in Flevoland en daarmee in Almere. De gemeente constateert namelijk een toenemende kloof tussen enerzijds de werkgelegenheidsgroei en anderzijds de nog sterkere groei van de beroepsbevolking.

Naar de mening van de gemeente dient in de uiteindelijke Ontwikkelingsvisie en in de nadere uitwerking daarvan (kaderstellende en programmatische delen) de functie werkgelegenheid, als determinant voor leef- en omgevingskwaliteit, nadrukkelijker voor het voetlicht te worden gebracht. In dit verband wordt verwezen naar de conceptnota Regionaal Economisch Ontwikkelingsbeleid Flevoland (REOF) 2000-2005.

De gemeente Urk merkt met betrekking tot pagina 5 van de Ontwerp Ontwikkelingsvisie op dat de grotere automobilititeit, ook buiten de werkuren, zal blijven bestaan, omdat er vele sociale contacten zijn buiten de provinciegrenzen.

De heer Stortelder mist in de Ontwerp Ontwikkelingsvisie met name een analyse van de zekerheden en onzekerheden in de toekomstige economische, demografische en sociale ontwikkelingen in Nederland en de consequenties voor Flevoland. De Ontwikkelingskaart biedt wel duidelijkheid ten aanzien van wat wel en niet mogelijk is, maar geeft niet weer welke onzekerheden er zijn en welke prioriteiten worden gesteld. Als voorbeeld hiervan wordt gegeven de Oostflank. De heer Stortelder geeft aan dat door de provincie benadrukt moet worden dat prioriteit voor ontwikkeling bij Almere en Lelystad ligt.

Oostflank

Het Ministerie van LNV (Directie Noordwest) staat een verdere stedelijke ontwikkeling voor geconcentreerd rondom Almere en is geen voorstander van een nieuw te ontwikkelen woongebied tussen Almere en Zeewolde. Tevens wordt door een dergelijke nieuwe kern de zo kenmerkende openheid van Zuidelijk Flevoland aangetast en de relatie tussen de grootschalige open gebieden van Zuidelijk Flevoland en Eemland geschaad. Bovendien is dit gebied van grote archeologische betekenis; door woningbouw gaan deze waarden verloren.

Wat betreft de ontwikkeling van de Oostflank vindt de Kamer van Koophandel (KvK) dat deze veel te eenzijdig als woningbouwlocatie wordt benaderd. De Oostflank biedt niet alleen woningbouwlocaties, maar ook uitstekende locaties voor bedrijvigheid. Door deze locaties met elkaar te verweven tot een nieuwe as Amsterdam-Almere-Amersfoort, kan Zuidelijk Flevoland een grote aantrekkingskracht uitoefenen op bedrijven. Ook het Ministerie van Economische Zaken (Regio Noord-West) vindt dat met name de mogelijkheden voor ontwikkeling van bedrijventerreinen uit de gebiedsstudie Oostflank een prominente plek dienen te krijgen in de Ontwikkelingsvisie. De KvK geeft aan dat de onbalans tussen wonen en werken hierdoor kan worden verminderd. De economische potenties van het Oostflankgebied moeten dan ook zo snel mogelijk worden benut. Het Omgevingsplan dient hiervoor de juiste randvoorwaarden te creëren.

De gemeente Amersfoort spreekt haar zorg uit over de reserves in de formulering van de centrale doelstelling van de Ontwikkelingsvisie ten aanzien van een omvang van de Oostflankontwikkeling, die het model "stedelijk netwerk" naar de mening van de gemeente zou rechtvaardigen. De gemeente geeft aan die reserves te begrijpen, maar is niettemin van mening dat een uitspraak over de ontwikkeling van een stedelijk netwerk in de Oostflank ten principale van gelijke planologische importantie is (niveau Vijfde Nota ruimtelijke ordening), als beleidsuitspraak 17. Deze betreft namelijk de schakelpositie van Flevoland tussen de mainports in de Randstad en het noorden/noordoosten van Nederland.

Het Gewest Gooi en Vechtstreek geeft aan dat op dit moment nog geen uitspraak hoeft te worden gedaan over de verdere stedelijke ontwikkeling, hetzij via Almere Pampus naar Amsterdam, hetzij via een nieuwe kern Zeewolde naar Amersfoort. De behoefte op de langere termijn is immers nog volstrekt onduidelijk. De bandbreedtes voor woningbehoefte (ca. 60.000 – 150.000 woningen) en behoefte aan bedrijventerreinen (ca. 230 – 780 ha.) in de gebiedsstudie Oostflank geven dit treffend

aan. Het Gewest merkt op dat wellicht ook volstaan kan worden met alleen bebouwing van Almere Hout. De gemeente Baarn wijst er op dat de enorme verstedelijkingsdruk vraagt om een tegenwicht in de vorm van grootschalige kwalitatief hoogwaardige landschapselementen, waarbij wordt bedoeld op het Eemvalleigebied.

De ANWB is het eens met de afzonderlijke procedure die voor de Oostflank wordt gevolgd. Er zijn vele onzekerheden over de groeitaak op langere termijn en het betreft een grensoverschrijdende ontwikkeling, die de nodige discussies oproept. De integrale aanpak bij de Oostflankstudie dient, naast de woningbehoefte en de daarbij behorende infrastructuur, van het begin af aan rekening te houden met andere functies zoals recreatie, toerisme en natuurontwikkeling.

Antwoord

Centrale doelstelling

In de centrale doelstelling hebben wij nadrukkelijk onze keuze verwoord. Een hoger groeicijfer is voorstelbaar indien bijvoorbeeld door het rijk of omringende provincies een beroep op Flevoland wordt gedaan. Daarbij is aangegeven dat daarbij steun wordt verwacht voor het verbeteren van de bereikbaarheid en de economische en sociale structuur.

Een belangrijke reden om de groei van de woningbouw op langere termijn aan te passen, is om te voorkomen dat de onevenwichtigheid op de arbeidsmarkt te groot wordt. Het ligt daarom in de rede om economische ontwikkelingen in stuwende zin te bevorderen, ook als het gaat om een lager woningbouwtempo. Ons streven is er op gericht bij de verdeling van de groei over de provincie een optimaal draagvlak voor voorzieningen te waarborgen. Bij een beheerste groei wat betreft de woningbouw zullen wij ons onverminderd inspannen om het voorzieningenniveau en de infrastructuur op het gewenste niveau te krijgen.

In de Ontwerp Ontwikkelingsvisie staat een goede kwaliteit van de samenleving centraal. Deze kwaliteit wordt vanuit drie invalshoeken benaderd: sociaal-economisch, milieu en water en ruimtelijk. Onderdeel van het beleid gericht op de sociaal-economische structuur is het bevorderen van de werkgelegenheid voor de in Flevoland aanwezige en toekomstige beroepsbevolking. De groei van de werkgelegenheid blijft immers achter bij die van de beroepsbevolking.

In de centrale doelstelling wordt dan ook nadrukkelijk gesproken van het goed op elkaar afstemmen van inwonertal, werkgelegenheid en inkomensvorming (en voorzieningen en verbindingen).

Met "verdere verstedelijking van Flevoland" in de centrale doelstelling wordt niet alleen woningbouw bedoeld, maar alle functies die in het stedelijk gebied thuishoren, dus ook werken, infrastructuur, groen en recreatie.

Ruimtelijke ontwikkelingsmogelijkheden

Met betrekking tot de opmerking van de gemeente Almere, dat al in de periode 2005-2010 het woningbouwtempo moet worden heroverwogen en afgestemd op realisering van voorwaarden op het gebied van werkgelegenheid, bereikbaarheid en voorzieningen, wordt opgemerkt dat ook wij een evenwichtige ontwikkeling voorstaan. Aan de leden van de Tweede Kamer hebben wij onze zorg geuit over het ontbreken van maatregelen voor infrastructurele knelpunten in onze regio in het Meerjarenprogramma Infrastructuur en Transport. In de opgestelde concept-uitvoeringsovereenkomst met het rijk over de woningbouw in Flevoland in de periode 2005-2010 wordt voor Almere overigens rekening gehouden met een gemiddelde woningproductie van tenminste 2.000 per jaar tegenover gemiddeld 3.000 per jaar in de periode 1995-2005 op grond van de Vinex-afspraken. Dit biedt de mogelijkheid om in Almere rond het jaar 2005 te komen tot een aanzienlijke reductie van het woningbouwtempo. Voor de periode na 2010 is een verdere reductie aan de orde en naar onze mening ook gewenst als niet wordt voldaan aan condities die zowel door de gemeente Almere als door ons essentieel worden geacht voor een evenwichtige ontwikkeling van wonen, werken, voorzieningen en infrastructuur. Ook voor de periode tot 2010 zullen wij ons blijven inzetten voor het bereiken van een meer evenwichtige situatie in Flevoland. Overigens menen wij dat een al te abrupte neerwaartse bijstelling in het woningbouwtempo, gelet op negatieve effecten die daaraan verbonden kunnen zijn, niet in het belang is van Almere en van Flevoland als geheel. Groei van de woningvoorraad zal immers van betekenis blijven als stuwende factor om condities voor een meer evenwichtige ontwikkeling gerealiseerd te kunnen krijgen.

De werkgelegenheidsfunctie van Flevoland zal op hoofdlijnen nader worden uitgewerkt in het kaderstellend deel en in detail in de uitwerking van het REOF. De basis hiervoor is gelegd in het concept REOF.

Met betrekking tot de opmerkingen van de heer Stortelder het volgende. In de Discussienota Omgevingsbeleid Flevoland wordt uitgebreider ingegaan op ontwikkelingen, trends en de onzekerheden waarmee we te maken hebben. Ook in de Ontwerp Ontwikkelingsvisie wordt gesproken over nog onbeantwoorde vragen. Het is uiteraard van belang om zoveel mogelijk antwoorden te vinden en onzekerheden te verkleinen.

Toch is het belangrijk om ver vooruit te kijken, de ervaring uit het verleden heeft immers ook geleerd dat de tijdsperiode tussen planvorming en realisatie van bijvoorbeeld infrastructurele projecten groot is. Onze keuze in de Ontwerp Ontwikkelingsvisie ten aanzien van het toekomstige verstedelijkingsbeleid is dan ook genuanceerd:

- tot 2010 gemaakte afspraken respecteren;
- na 2010 een beheerste groei, gebaseerd op de woningbehoefte uit ons eigen gebied;
- eventuele extra groei dient te worden geconcentreerd in Almere en Lelystad. De Oostflank is dan zoekgebied voor een nieuwe grootschalige bouwlocatie.

Op termijn zal een eventuele keuze voor een nieuwe grootschalige locatie uiteraard uiterst zorgvuldig plaatsvinden.

Oostflank

Het landschap van Zuidelijk Flevoland wordt gekenmerkt door het centrale open middengebied met daar omheen een aantal grootschalige monofunctionele ruimtelijke eenheden: het Horsterwold, de Oostvaardersplassen, het stedelijk gebied van Almere en de zogenaamde zuidlob. Deze zuidlob is als zoekgebied voor een eventuele nieuwe grootschalige bouwlocatie aangeduid. De Ontwikkelingskaart geeft zowel de "open ruimte" als het "zoekgebied Oostflank" weer. De zuidlob is een landbouwgebied dat door de aanwezige beplanting en de nabijheid van bosranden, een kleinschaliger en meer besloten karakter heeft. Het is van belang dat bij een ruimtelijke ingreep de essentie, de identiteit, van het landschap van Zuidelijk Flevoland behouden blijft. Wij bestrijden dan ook, dat door een eventuele bouwlocatie in de zuidlob, de kenmerkende openheid van Zuidelijk Flevoland wordt aangetast. Niet kan worden ontkend dat wordt getornd aan het ontwerpuitgangspunt om openheid tegenover openheid te situeren. Een dergelijk uitgangspunt mag echter niet tot dogma worden verklaard. In de PKB Structuurschema Groene Ruimte kaart 12 is overigens alleen het centrale middengebied met "behoud karakteristieke openheid" aangeduid.

Daar komt bij dat vanuit het natuurbeleid de wens bestaat om via de zuidlob de ecologische relatie tussen Horsterwold en bossen van de Utrechtse Heuvelrug te versterken. Door aanleg van beplanting kunnen hiervoor mogelijkheden worden geboden, waarmee gelijktijdig het relatief kleinschalige en besloten karakter wordt versterkt.

Het Rivierduingebied Zuidelijk Flevoland is door ons aangeduid als milieubeschermingsgebied voor bodem. Bij voorkeur wordt niet in het gebied met zeer hoge archeologische waarden gebouwd. Te beschermen gebieden kunnen in de ruimtelijke plannen worden ingepast. In de integrale uitwerking die in het verlengde van de Gebiedsstudie Oostflank zal plaatsvinden zal ook aan de archeologische waarden nader aandacht worden geschonken.

In de Ontwerp Ontwikkelingsvisie wordt, zoals in de centrale doelstelling is gesteld, uitgegaan van concentratie en beheerste groei van de woningbouw. Binnen de Oostflank bieden de in Almere voor verstedelijking gereserveerde gebieden naar verwachting voldoende ruimte om deze groei op te vangen. Mocht echter extra capaciteit nodig zijn, bijvoorbeeld omdat vanuit het rijk of de omliggende provincies een beroep op Flevoland wordt gedaan voor het oplossen van knellende ruimtelijke problemen, dan vormt het gebied tussen Almere en Zeewolde het zoekgebied voor een nieuwe grootschalige bouwlocatie. Door het invlechten van een dergelijke schakel kan de ruimtelijke structuur op het niveau van de Noordvleugel Randstad verder worden versterkt.

De opmerking van de Kamer van Koophandel dat de Oostflank van de Noordvleugel Randstad veel meer is dan een woningbouwlocatie en een grote aantrekkingskracht kan uitoefenen op bedrijven, is juist. In de Ontwerp Ontwikkelingsvisie wordt ook gewezen op het belang van een sterkere integratie van het zuidelijk deel van Flevoland in de Noordvleugel van de Randstad en het bieden van gunstige

vestigingsvoorwaarden voor economische bedrijvigheid. In de uitwerking van de Oostflankstudie zal ook aandacht worden besteed aan het creëren van een wervend vestigingsmilieu voor bedrijven.

Waar wordt gesproken over uitbreiding van de woonfunctie in de legenda en de toelichting wordt in feite bedoeld op uitbreiding van stedelijk gebied met alle functies die daarin thuishoren, waaronder ook economische bedrijvigheid. Het is gewenst om dit te verduidelijken.

Wij zijn het niet eens met de opmerking van de Kamer van Koophandel dat de economische potenties los van het woningbouwtempo zo snel mogelijk moeten worden benut als hiermee wordt bedoeld dat los van woningbouwlocaties nieuwe bedrijfsterreinen tot ontwikkeling gebracht moeten kunnen worden. In de Ontwikkelingsvisie hebben wij met beleidsuitspraak 16 aangegeven het uit oogpunt van gewenste mobiliteitsontwikkeling, landschappelijke overwegingen en efficiënt ruimtegebruik noodzakelijk te achten uit te gaan van de ontwikkeling van nieuwe werklocaties in of aansluitend op bestaande of toekomstige verstedelijkingslocaties. Wij willen hieraan vasthouden, maar zijn wel bereid om vooruitlopend op woningbouw zonodig medewerking te verlenen aan ontwikkeling van bedrijventerreinen op locaties waarvan vaststaat dat deze binnen afzienbare termijn onderdeel zullen vormen van het algehele verstedelijkingspatroon onder voorbehoud van een goede ontsluiting.

Wat betreft de door de gemeente Amersfoort vermeende reserves onzerzijds met betrekking tot een ontwikkeling overeenkomstig het model stedelijk netwerk, wijzen wij erop een dergelijke structuur voor de langere termijn denkbaar te achten en wij hebben dit ook op de Ontwikkelingskaart tot uitdrukking gebracht. Realisering hiervan willen wij echter afhankelijk stellen van de mate waarin met inzet van alle betrokken partijen kan worden voldaan aan condities voor een meer evenwichtige ontwikkeling van wonen, werken, voorzieningen en verbindingen in onze provincie.

Conclusie

In de legenda en de toelichting bij de Ontwikkelingskaart wordt de aanduiding “uitbreiding woonfunctie” vervangen door: **“uitbreiding stedelijk gebied”**. In de hierbij behorende omschrijving in de toelichting op de kaart wordt “uitbreidingsrichting van de woonfunctie” vervangen door: **“uitbreidingsrichting voor stedelijke functies”**.

Op pagina 7 wordt in de 4^e regel van de Centrale doelstelling toegevoegd “Behoud van een goede kwaliteit van milieu, water **“en natuur”**”.

Op pagina 8 wordt de laatste regel van de Centrale doelstelling aangevuld met de volgende zin: **“Deze verdere verstedelijking betreft dus een integrale ontwikkeling van wonen, werken, infrastructuur, groenstructuur en recreatie.”**.

Op pagina 8 wordt in de 13^e regel na de Centrale doelstelling toegevoegd achter “..... op grond van gewenste bundeling van verstedelijking langs hoofdinfrastructuur” toevoegen: **“aansluitend op de bestaande en toekomstige stedelijke structuur,”**.

In de volgende zin “Dit motiveert aan de orde komen.” wordt het woord “stedenbouw” vervangen door: **“verstedelijking”**.

Op pagina 5 wordt in de laatste zin van de eerste alinea aan “mobiliteit” toegevoegd: **“(auto)”**.

2. OP WEG NAAR 2030: BELEIDSUITGANGSPUNTEN

2.1 MAATSCHAPPIJ EN OMGEVING IN WISSELWERKING

Sociale structuur

Reacties

De Stichting Allochtonen Steunpunt Flevoland mist het uitgangspunt dat de samenleving een multicultureel karakter heeft. Dit karakter raakt de sociale structuur en de kwaliteit ervan. Veel voorzieningen zijn onvoldoende toegankelijk voor allochtone groepen. In dit opzicht is de ideale sociale structuur (functioneren professionele instellingen en actieve deelname aan de maatschappij) nog onvoldoende ontwikkeld.

Het Consulentschap Natuur- en Milieueducatie Flevoland (NME) constateert met betrekking tot beleidsuitspraak 1 dat zij als natuur- en milieuorganisatie deel uitmaakt van een sociaal netwerk. NME vindt de ondersteuning van vrijwilligerswerk belangrijk, vanwege de versterking van het draagvlak voor natuur en milieu, vanwege het multipliereffect dat kan worden bereikt door hun inzet en vooral vanwege de "mens-tot-mens" contacten die het vrijwilligerswerk mogelijk maakt.

Antwoord

Het multiculturele karakter van de Flevolandse samenleving wordt door ons onderkend, maar is in de tekst van de visie meer in algemene bewoordingen gesteld.: '... kent steeds meer verschillende groepen...'

Wij onderschrijven de rol van het vrijwilligerswerk in natuur en milieuorganisaties en zullen dit mede betrekken bij stimulering van vrijwilligerswerk in het kader van het verbeteren van de sociale kwaliteit. Een nadere uitwerking vindt plaats in de volgende plandelen.

Conclusie

De zienswijzen geven ons geen aanleiding tot aanpassingen in de Ontwerp Ontwikkelingsvisie.

Wonen

Reacties

Het Ministerie van VROM (de Inspecties) geeft aan dat de volkshuisvesting aan de vooravond staat van een kwaliteitssprong, waarbij de woonwensen en keuzemogelijkheden van de burgers centraal staan. De eisen die de individuele bewoners stellen aan de kwaliteit van de woning en woonomgeving worden steeds hoger en gevarieerder. Het Ministerie van VROM acht het van belang dat de consequenties van de nieuwbouw voor de bestaande voorraad en de gevolgen van de veranderende woonwensen terugkeren in het kaderstellend deel (beleid voor kortere termijn).

Ook AEDES, een vereniging van woningcorporaties, dringt erop aan bij nieuwbouw en ontwikkeling van nieuwe bouwlocaties nadrukkelijk aandacht te besteden aan de gevolgen voor de bestaande voorraad. Bovendien is AEDES van mening dat, voordat tot de ontwikkeling van nieuwe bouwlocaties wordt overgegaan, duidelijkheid moet zijn over de capaciteit van de bestaande bouwgebieden.

De gemeente Dronten wil, met betrekking tot beleidsuitspraak 2, aan de vraag naar kleinschalige woon-werklocaties tegemoet komen in alle kernen van de gemeente. Een groot voordeel van dit concept is de optimale integratie van wonen en werken en de reductie van automobiliteit op de kortere afstanden.

Het Consulentschap Natuur- en Milieueducatie Flevoland merkt op dat leefbaarheid een belangrijk element is van zowel de fysieke als de sociale leefomgeving. Met betrekking tot beleidsuitspraak 2 wordt aangegeven dat met behulp van sociale instrumenten als dialoog, educatie en participatie, de burgers directer bij het wel en wee van hun woonomgeving kunnen worden betrokken. De benadering dient dan echter wel kleinschalig op niveau van wijk, buurt of dorp plaats te vinden.

Het Emancipatiebureau Flevoland geeft aan dat hoe dichter bij elkaar woningen, werkgelegenheid en voorzieningen in of rondom de wijk te vinden zijn, des te efficiënter de verschillende combinaties van

arbeid en zorg kunnen worden vormgegeven en des te meer mogelijkheden er zijn voor mannen en vrouwen voor een gelijke verdeling van arbeid- en zorgtaken.

De Stichting Allochtonen Steunpunt Flevoland denkt dat een integratie van wonen, werken en voorzieningen op wijk- en buurtniveau bijdraagt aan integratie.

Antwoord

Het is onze bedoeling om meer in te zetten op de integrale bouwopgave en een directe relatie te leggen tussen nieuwbouw en de consequenties daarvan voor de bestaande woningvoorraad, hetgeen ook al onderdeel vormde van de Nota wonen die onlangs door Provinciale Staten is vastgesteld. De wijze waarop zal in het kaderstellende deel nader worden uitgewerkt.

Voor wat betreft de gevolgen van de veranderende woonwensen, zal in de toekomst meer aandacht worden geschonken aan differentiatie in bestaande en nieuwe gebieden en aan elementen die verband houden met de woonomgeving, zoals functiemenging (waaronder kleinschalige woon-werklocaties) en leefbaarheid.

We zijn het eens met de gedachte dat de combinatie van wonen, werken en voorzieningen op wijkniveau bijdraagt aan integratie en dat met instrumenten als overleg, participatie en educatie de sociale samenhang binnen een buurt of wijk kan worden versterkt. Waar mogelijk zal de provincie dergelijke ontwikkelingen bevorderen, zoals is aangegeven in beleidsuitspraak 2. In het kaderstellend deel zal aandacht gegeven worden aan de wijze waarop een en ander geëffectueerd kan worden.

Overigens geeft het naar voren gebrachte aan dat de provincie niet altijd de aangewezen partij is voor het voeren van de regie over dit aspect. Gemeenten zullen binnen de eigen grenzen deze rol moeten spelen.

Conclusie

De zienswijzen geven onze geen aanleiding tot aanpassingen in de Ontwerp Ontwikkelingsvisie.

Voorzieningen

Reacties

Algemeen

De ANWB geeft aan dat de stedelijke uitloopgebieden mede zorgen voor een goede leefomgeving (recreatie dicht bij huis). Goede verbindingen vanuit de woonomgeving naar de buitengebieden dragen hier ook aan bij. De ANWB pleit er voor om de routenetwerken vanuit de stedelijke gebieden op te nemen bij de gewenste voorzieningen die bijdragen aan een goed leefklimaat. Dit dient ook in beleidsuitspraak 3 opgenomen te worden.

Mevrouw Angerman vraagt zich namens het Emancipatiebureau af hoe de provincie invulling gaat geven aan "het zorgen voor" uitgaande van de "leefstijlen" van mensen. Hierbij wordt verwezen naar de passage over zorg in het Regeerakkoord. Hoe breed ziet de provincie het begrip "huiselijke activiteiten"?

Mevrouw In 't Veld geeft aan dat beleidsuitspraak 25 zou moeten worden aangevuld met een mogelijke opvang van alcohol- en drugsverslaafden en daklozen in de Markerwaard.

Kleine kernen

De Gezamenlijke Dorpsverenigingen Noordoostpolder en de heer Brouwer, namens De Groendorpen, geven aan dat beleidsuitspraak 3 gedeeltelijk anders moet worden geformuleerd. Ondersteund wordt dat belangrijke voorzieningen in de grote kernen Almere en Lelystad thuishoren. Emmeloord moet daarbij echter niet vergeten worden en ook voor de leefbaarheid van de dorpen in de Noordoostpolder is het belangrijk dat voldoende draagvlak aanwezig is voor primaire voorzieningen. De Gezamenlijke Dorpsverenigingen Noordoostpolder zijn zich er van bewust dat het behouden van primaire voorzieningen een grote inspanning blijft vergen. De provincie moet daar voorwaarden voor scheppen, onder andere door een groter contingent woningen aan de Noordoostpolder toe te wijzen.

Ook de Sociaal Economische Overleg en Adviesraad en de heer Van Diepen, namens de Ondernemersvereniging Groendorpen, vragen aandacht voor de leefbaarheid van de dorpen in de Noordoostpolder. De heer Van Diepen wijst op onderzoek dat aangeeft dat woningbouw van groot belang is voor het voorzieningenniveau.

De Kamer van Koophandel geeft aan dat het temporiseren van de woningbouw na 2010 niet ten koste mag gaan van het noodzakelijke draagvlak van voorzieningen in de kernen. Tevens komt door onvoldoende adequate huisvestingsmogelijkheden de bedrijfsontwikkeling op de tocht te staan.

De Kamer van Koophandel en de Werkgeversvereniging Midden-Nederland stellen dat beperking van woningbouw in de Noordoostpolder een bedreiging vormt voor het draagvlak voor voorzieningen in de groendorpen én Emmeloord. De leefbaarheid van deze regio komt hierdoor in het geding. Om dit te voorkomen vindt de KvK het noodzakelijk het woningcontingent voor de Noordoostpolder zodanig op te hogen dat een waarborg wordt verkregen voor het vereiste draagvlak.

De gemeente Noordoostpolder geeft hierbij aan dat de tien kleinere kernen, na jaren van stagnatie, thans een voorspoedige ontwikkeling doormaken. Ter ondersteuning van de sociale structuur is continuïteit van de bouw in die kernen dringend geboden. Daarvoor is tenminste de bouw van tien woningen per dorp per jaar nodig. Voor Emmeloord, dat een centrale positie inneemt, is begonnen met herstructurering en nieuwbouw binnen de woningbouw en een revitalisering van het centrumgebied.

Het huidige voorzieningenniveau moet tenminste worden gehandhaafd en waar mogelijk versterkt. De gemeente geeft aan dat de afgelopen jaren is gebleken dat de nieuwbouwproductie zich beweegt op of over de bovengrens van de streefcijfers, die in het Streekplan Flevoland waren voorzien. Zij vindt dan ook dat zij op het punt van woningbouw ruimere mogelijkheden moet krijgen. Alleen dan kan de gemeente in staat zijn het noodzakelijke beleid uit te voeren.

De heer Van Diepen stelt voor de ontwikkeling van Almere en overig Flevoland te splitsen en een aantal woningen (10% van de jaarlijkse hoeveelheid), bestemd voor Almere, over te hevelen naar de Noordoostpolder. Dan kunnen de mensen blijven wonen en werken in hun eigen dorp. Tevens wordt hierbij aandacht gevraagd voor kleinschalige bedrijventerreinen in de dorpen.

Allen vinden dat het omgevingsbeleid garant moet staan voor nieuwe locaties voor wonen en werken in Emmeloord en de groendorpen.

De gemeente Dronten hecht er ook aan voor de kleine kernen het basisvoorzieningenpakket in stand te houden als waarborg voor de sociale kwaliteit van het wonen in deze kernen.

Onderwijs

De Sociaal Economische Overleg en Adviesraad geeft met betrekking tot beleidsuitspraak 4 aan dat ook wat betreft VBO-voorzieningen Flevoland in een achterstandssituatie verkeert. De provincie zal zich ook moeten inzetten voor handhaving en uitbreiding van het aantal VBO-afdelingen. Het doel moet zijn te komen tot een gewenst en volwaardig VBO in alle gemeenten in Flevoland.

De gemeente Almere onderschrijft het belang van een verdere ontwikkeling van hoger onderwijs in Flevoland. De gemeente gaat ervan uit dat in eerste instantie het hoger beroepsonderwijs en wetenschappelijk onderwijs in Almere tot een volwaardig aanbod wordt uitgebouwd.

De gemeente Lelystad geeft aan dat het voor het versterken van de kwaliteit van het Flevolandse woon- en leefmilieu van belang is dat uitbreiding plaatsvindt van hoogwaardige niet direct bevolkingsvolgende voorzieningen, zoals op het gebied van zorg, hoger onderwijs, ontspanning en cultuur. De gemeente benadrukt dat eenmalig in Flevoland voorkomende centrale voorzieningen, vanuit het oogpunt van bereikbaarheid en ondersteuning van de centrale functie van de steden, thuishoren in Lelystad of Almere. De verdere uitbouw van hoger onderwijs in Lelystad kan worden gestimuleerd door het combineren van zorg en hoger onderwijs of ontspanning, cultuur en hoger onderwijs.

De Stichting Allochtonen Steunpunt Flevoland vindt dat versterking van de kwaliteit onder meer inhoudt dat instellingen intercultureel worden. De vestiging van beroepsonderwijs en hoger onderwijsinstellingen in de provincie is ook voor allochtone doelgroepen belangrijk.

Het Emancipatiebureau Flevoland onderstreept het belang van een gedifferentieerd aanbod van voortgezet onderwijs, waarbij rekening wordt gehouden met specifieke voorkeuren van meisjes en jongens, vrouwen en mannen.

Antwoord

Algemeen

De sociale invalshoek is de drager van de visie: de betrekkingen tussen mens, maatschappij en omgeving staan centraal in de Ontwerp Ontwikkelingsvisie. Deze benadering is sterk in ontwikkeling en vraagt tijd om op evenwichtige wijze vorm te krijgen.

De suggestie van de ANWB om een betere aansluiting van de woongebieden en het landelijk gebied te bewerkstelligen ondersteunen wij, zoals op pagina 22 in de paragraaf recreatie en toerisme is aangegeven. Wij ondersteunen het belang van goede routenetwerken vanuit de stedelijke gebieden. De Ontwerp Ontwikkelingsvisie biedt hiertoe ook ruimte. De realisering achten wij primair een aangelegenheid voor lokale overheden en private partijen.

Naar aanleiding van de reactie van het Emancipatiebureau merken wij op dat de tweedeling huiselijke en maatschappelijke activiteiten bewust is gekozen. Huiselijke activiteiten zijn intern gericht: huishoudelijke zorg, opvoeding, rust-ontspanning-recreatie, onderhoud directe woonomgeving enzovoorts. Maatschappelijke activiteiten zijn extern gericht: samen met anderen, al dan niet in georganiseerd verband. Beide type activiteiten kunnen lijden onder tijdgebrek als gevolg van extra woon-werkreistijd, maar vooral verminderde participatie aan maatschappelijke activiteiten kan samenlevingsopbouw in de weg staan.

Wat betreft de opmerking van mevrouw In 't Veld, voor de opvang van daklozen, alcohol- en drugsverslaafden zijn wij van mening dat er voldoende mogelijkheden zijn op het bestaande land. De gedachtebepaling ten aanzien van de ontwikkeling van het Markermeer vindt in de Ontwerp Ontwikkelingsvisie plaats op hoofdlijnen.

Kleine kernen

De gemeente Noordoostpolder heeft in de periode 1988-1998 gemiddeld zo'n 240 woningen per jaar aan de woningvoorraad toegevoegd. Ook in de dorpen zijn woningen aan de voorraad toegevoegd, het betreft een kwart van het totaal aantal woningen dat in de gemeente is gebouwd. In het kaderstellende deel van het Omgevingsplan zal voor de periode tot 2015 per gemeente een nadere concretisering worden gegeven.

De suggestie om het woningbouwprogramma van Almere af te romen ten gunste van de kleine kernen in de Noordoostpolder wijzen wij van de hand. De extra bouwtaak van Almere vloeit met name voort uit het opvangen van woningzoekenden in de Noordvleugel Randstad. Noch vanuit de voorgestane verstedelijkingsstructuur, noch uit mobiliteitsoverwegingen kan met een dergelijk voorstel worden ingestemd.

Het belang van de leefbaarheid van de dorpen wordt ook door de provincie onderkend. In het vigerend streekplan is aangegeven dat de toekomstige functie van de dorpen in de Noordoostpolder mede moet worden gezien in hun relatie met de hoofdkern Emmeloord. In overeenstemming met de centrale positie van Emmeloord wordt uitgegaan van een belangrijke mate van concentratie van bedrijvigheid en voorzieningen in deze kern, hetgeen echter een zelfstandige ontwikkeling van de dorpen niet in de weg hoeft te staan. Een zekere functiedifferentiatie tussen de verschillende (typen van) kernen, mede ter versterking van de positie van de gemeente in totaliteit, kan hieraan een bijdrage leveren. Voor handhaving en waar mogelijk versterking van de woonfunctie van de kleine kernen is onder meer van belang dat er voldoende aanbod is van aantrekkelijke mogelijkheden voor nieuwbouw en dat zonodig wordt gestreefd naar aanpassing van de bestaande voorraad aan de vraag. Daarom gaan we in de Ontwerp Ontwikkelingsvisie er vanuit dat naast de natuurlijke groei enige ruimte moet worden geboden voor extra groei (natuurlijke groei +).

In het vigerend streekplan staat voorts, dat hoewel dergelijk beleid tevens tot gevolg kan hebben dat het draagvlak voor een aantal voorzieningen wordt vergroot, een specifiek beleid gericht op het zondermeer in standhouden van detailhandel en andere voorzieningen in de kleine kernen in verband met voortgaande schaalvergrotingsprocessen op termijn niet haalbaar wordt geacht en om die reden ook niet wordt overwogen. Wel bestaat de bereidheid initiatieven, die een duurzame oplossing kunnen bieden en die deel uitmaken van een integraal gemeentelijk ontwikkelingsbeleid voor deze kernen, zo mogelijk vanuit het provinciaal beleid te ondersteunen. Met het gestelde in de Ontwerp Ontwikkelingsvisie wordt dit beleid gecontinueerd.

Onderwijs

Ons beleid op het gebied van VBO-voorzieningen is neergelegd in de Regiovisie VBO en MAVO Flevoland. Binnen onze provincie ontbreken de richtingen grafische techniek en transport en logistiek. Gezien de huidige situatie binnen Nederland en de specifieke vraag naar dit type opleiding in Flevoland ligt het niet voor de hand op korte termijn het onderwijsaanbod met beide richtingen uit te breiden. Achterstand doet zich op dit moment niet voor dankzij een adequate ontwikkeling in het snel groeiende Almere. Voor de andere gemeenten is het eerder zaak het bestaande aanbod te herschikken.

Via uitruil van studierichtingen tussen scholen kan op meer geconcentreerde wijze versterking van het onderwijsaanbod worden bereikt.

De provincie zal de vestiging van hoger onderwijsinstellingen in de provincie stimuleren. Primair is uitbouw van bestaande vestigingen aan de orde: Almere en Dronten. Op korte termijn wordt ingezet op een samenhangend stelsel van hoger onderwijs in Almere. Naar verwachting kan dit reeds op relatief korte termijn gerealiseerd worden. Daarna wordt ook de mogelijkheid van hoger onderwijs in Lelystad beschouwd. Algemeen beleidsuitgangspunt is een zo breed mogelijk pakket voortgezet onderwijs aan te kunnen bieden waarmee aan de opleidingswens van een breed publiek tegemoet gekomen wordt, ongeacht de sekse. De bereikbaarheid en het gebruik van de beschikbare voorzieningen vormen belangrijke aspecten als het gaat om sociale kwaliteit. De afstand tot bepaalde voorzieningen is voor bepaalde doelgroepen groter dan gemiddeld. Dit vormt voor ons aanleiding vormt de tekst in de Ontwerp Ontwikkelingsvisie aan te vullen. Het begrip intercultureel kan een hulpmiddel zijn, waarvan de invulling nader moet worden bepaald. In het kaderstellende deel van het Omgevingsplan wordt hieraan nader aandacht geschonken.

Conclusie

Op pagina 11 na de 2^e regel wordt de volgende zin toegevoegd: **“Daarnaast dient de toegankelijkheid van de beschikbare voorzieningen voor bepaalde doelgroepen te verbeteren.”**

Op pagina 11 worden in beleidsuitspraak 3 de laatste 5 regels vervangen door: **“Daar waar het niet mogelijk zal blijken in alle gevallen in de dorpen van de Noordoostpolder een draagvlak voor alle primaire voorzieningen in stand te houden, omdat de daarvoor benodigde woningbouwstromen daartoe te omvangrijk moeten worden, zal een zodanige organisatie van maatschappelijke en commerciële dienstverlening tot stand moeten worden gebracht dat adequaat in deze behoeften kan worden voorzien.”**

Werk en inkomen

Reacties

Het Ministerie van VROM (de Inspecties) merkt over beleidsuitspraak 5 op dat deze uitspraak kan leiden tot onacceptabele pendel. Deze uitspraak moet worden aangevuld met elementen als afstand en bereikbaarheid met openbaar vervoer.

De Sociaal Economische Overleg en Adviesraad geeft aan dat gezamenlijk moet worden nagedacht over het beheersbaar maken en geleiden van de pendelstroom. Verbetering van de bereikbaarheid van en naar Flevoland staat hierbij centraal.

De gemeente Dronten merkt op dat het nastreven van de beschikbaarheid van een betaalde baan voor de beroepsbevolking in Flevoland (beleidsuitspraak 5), vereist dat voldoende differentiatie in het aanbod van arbeidsplaatsen wordt verkregen.

De Stichting Allochtonen Steunpunt Flevoland geeft met betrekking tot beleidsuitspraak 5 aan dat allochtonen thans 25% uitmaken van het totale werklozenbestand. Inspanningen zullen zich moeten richten op zowel meer werkgelegenheid als op kwaliteit van professionele instellingen.

Met betrekking tot beleidsuitspraak 6 is de conclusie van het ASF dat initiatieven van allochtonen op het terrein van ondernemerschap of maatschappelijke participatie zeer welkom zouden moeten zijn.

De Werkgeversvereniging Midden-Nederland wijst er naar aanleiding van beleidsuitspraak 6 op dat het beleid niet hoofdzakelijk gericht moet zijn op het stimuleren van hoogwaardige en kennisintensieve bedrijvigheid. Het beleid moet gericht zijn op alle vormen van bedrijvigheid. Alleen op deze wijze kan er worden voorzien in de noodzakelijke voldoende brede economische basis.

Voorwaarde is een goede kennisinfrastructuur.

De Sociaal Economische Overleg en Adviesraad vult hierbij aan dat het aantrekken van een breed scala aan industriële bedrijven juist de werkgelegenheidskansen vergroot van werkzoekenden met een laag opleidingsniveau. Tevens wordt een eenzijdige werkgelegenheidsontwikkeling voorkomen.

Het Emancipatiebureau Flevoland merkt op dat als de gehele beroepsbevolking, man of vrouw, moet kunnen deelnemen aan de arbeidsmarkt, er regelingen nodig zijn voor kinder- en buitenschoolse opvang, deeltijdsarbeid, zorgverlof en calamiteitenverlof. Het Emancipatiebureau mist in de Ontwerp

Ontwikkelingsvisie de aandacht en erkenning voor het belang van zorgarbeid en de combinatie van betaalde arbeid en zorgtaken.

Het Emancipatiebureau geeft aan dat er aandacht moet worden besteed aan de mogelijke rol van de informatie- en communicatietechnologie in Flevoland op weg naar 2030 en de invloed daarvan op de samenleving. Informatie- en communicatietechnologie (ICT) is van invloed op de maatschappelijke ontwikkeling en kan de pendel en de automobility terugbrengen.

Antwoord

In beleidsuitspraak 5 wordt aangegeven dat wij de beschikbaarheid van een betaalde baan voor de gehele beroepsbevolking beogen. Het liefst binnen onze provincie, waar wij onze uiterste best voor doen, maar in ieder geval op een vanuit de woonplaats goed bereikbare werkplek. Openbaar vervoer vormt daarbij een van de vervoerswijzen. Functionele arbeidsmarktgebieden zijn het afgelopen decennium uitgedijd en vloeien steeds meer in elkaar over. Daarmee groeien pendelstromen binnen gebieden en tussen gebieden. Almere maakt deel uit van het arbeidsmarktgebied dat de agglomeratie Amsterdam omvat en heeft daarmee een sterke woon-werkrelatie. Het is niet de verwachting dat de werkfunctie van Almere in dit gebied zodanig zal groeien dat de gehele beroepsbevolking een baan in de eigen gemeente zal vinden. Het is wel zaak de groei van de uitgaande pendel te beperken, maar een bepaald niveau zal ook op langere termijn geaccepteerd moeten worden, en daar moet de dimensie van de vervoersinfrastructuur op afgestemd worden.

In verband met de beoogde economische groei, zal plaats worden geboden aan een breed scala van economische activiteiten. Hierbij wordt opgemerkt dat in de Ontwerp Ontwikkelingsvisie niet minder ruimte voor het bedrijfsleven wordt geboden dan in het vigerend streekplan.

Allochtonen verdienen bijzondere aandacht als het gaat om het werkgelegenheidsbeleid in de provincie, gezien het hoge percentage werkloosheid. In de Ontwerp Ontwikkelingsvisie is dit in algemene zin verwoord.

Betaald werk is niet beperkt tot het hebben van een betaalde baan. Het stimuleren van zelfstandig ondernemerschap kan een belangrijke bijdrage leveren aan de economische ontwikkeling.

Wij realiseren ons het belang van mogelijkheden tot combinatie van betaald werk en zorgtaken. Dit geldt niet alleen voor zorg binnen het gezin, maar ook voor de zogenaamde mantelzorg, die door de toegenomen arbeidsparticipatie op een steeds kleinere groep vrijwilligers is aangewezen.

We zijn het eens met het (mogelijke) belang van ICT op de maatschappelijke ontwikkeling. De wijze waarop dit zich zal voltrekken is thans evenwel moeilijk te voorzien. Enerzijds zal mobiliteit afnemen, bijvoorbeeld door telewerken, anderzijds blijven fysieke contacten onontbeerlijk in een groot aantal maatschappelijke processen en kan de behoefte aan mobiliteit verder toenemen. Daarmee is het op dit moment niet mogelijk een provinciaal standpunt op dit vlak in te nemen.

Conclusie

Op pagina 11 wordt in beleidsuitspraak 5 “betaalde baan” vervangen door: **“betaald werk”**.

Op pagina 11 onder beleidsuitspraak 5 wordt voor “Ondanks ...” ingevoegd: **“In Flevoland wordt plaats geboden aan een breed scala van economische activiteiten.”**

Op pagina 12 wordt de 2^e zin van beleidsuitspraak 6 gewijzigd in: **“Gezien de veranderende internationale concurrentieverhoudingen zal deze bedrijvigheid steeds meer moeten voldoen aan eisen van hoogwaardigheid en kennisintensiteit.”**

Mobiliteit

Reacties

Het Ministerie van VROM (de Inspecties) geeft aan dat de impact van beleidsuitspraak 7 over de toename van de mobiliteit wordt vergroot door de volgorde om te draaien en de nadruk te leggen op bevordering van het openbaar vervoer.

De Sociaal Economische Overleg en Adviesraad vindt dat eerst de kwaliteit van het openbaar vervoer op een hoger niveau gebracht moet worden. Pas dan kan het als vervoersmodaliteit een alternatief bieden, al zal het de rol en de betekenis van de auto in het woon-werkverkeer niet veel terugdringen.

De Werkgeversvereniging Midden-Nederland (WVM) geeft met betrekking tot beleidsuitspraak 7 aan dat openbaar vervoer slechts van marginale betekenis is bij de groei van de mobiliteit. Daarom moet onverkort worden ingezet op een verbeterde bereikbaarheid over weg en water. De WVM verwacht een pro-actieve opstelling van de provincie.

De gemeente Urk merkt op dat beleidsuitspraak 7 voor Almere en Lelystad haalbaar lijkt. Voor de rest van de provincie en met name de Noordoostpolder kan het wel eens nauwelijks haalbaar zijn.

Met betrekking tot beleidsuitspraak 7 geeft het Emancipatiebureau Flevoland aan dat op dit moment er nog onvoldoende gegevens bekend zijn over de (auto)mobiliteit die samenhangt met zorgtaken. Bij het tegengaan van vermijdbare groei van de automobility is inzicht vereist in de omvang, herkomst, bestemming en motieven van (zorg)verplaatsingen.

Antwoord

Ten aanzien van het gestelde over beleidsuitspraak 7 willen wij opmerken, dat wij zowel het openbaar vervoer en het vervoer over water willen bevorderen als een verbetering en uitbreiding van de weginfrastructuur voorstaan. Daarbij wordt in het beleid een accent gelegd bij het openbaar vervoer. Dit biedt echter onvoldoende soulaas voor Flevoland.

Er zijn, voor zover ons bekend, weinig specifieke gegevens bekend over de (auto)mobiliteit die samenhangt met zorgtaken. Op dit moment wordt een onderzoek gedaan naar structuur en omvang van herkomst en bestemmingsverkeer tussen de kernen in Flevoland, waarbij ook de motieven worden betrokken. De resultaten van dit onderzoek zullen waarschijnlijk in voldoende mate een antwoord geven op de vraag van het Emancipatiebureau.

De structuur van de Noordoostpolder zal ook op lange termijn met zich mee brengen dat voor invulling van de gewenste mobiliteit de afhankelijkheid van autovervoer hoog zal blijven.

Conclusie

De zienswijzen geven ons geen aanleiding tot aanpassingen in de Ontwerp Ontwikkelingsvisie.

2.2 MILIEU EN WATER IN SAMENHANG MET ONTWIKKELING

Reacties

De gemeente Dronten is voorstander van de in de hoofddoelstelling beschreven ontkoppeling. De toevoeging “behalen van tenminste de landelijk overeengekomen normen voor het kwaliteitsniveau” is onduidelijk. Het kan niet de bedoeling zijn de gezamenlijk in de provincie vastgestelde normen die onder de landelijke liggen, te “ondergraven”.

Antwoord

Wij zijn het met de gemeente Dronten eens, daarom staat het woord “tenminste” in de hoofddoelstelling. In feite is dit voortzetting van vigerend beleid, want waar de kwaliteit in Flevoland goed is wordt deze behouden en waar de kwaliteit nog niet aan de normen voldoet wordt deze verbeterd.

Conclusie

De zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassingen in de Ontwerp Ontwikkelingsvisie.

Ontwikkelingen

Reacties

Vermindering druk op milieu en water

Het Ministerie van VROM (de Inspecties) mist de concretisering van hetgeen in de hoofddoelstelling is verwoord in de beleidsuitspraken. Deze concretisering zou zich moeten richten op milieu- en technologiebeleid, ontwikkeling van duurzame industrieterreinen en het vestigingsbeleid.

De Milieufederatie Flevoland mist ook een uitwerking hoe de ontkoppeling wordt vormgegeven.

Tevens wordt gemist een bredere visie op de wereldproblematiek. Het Rijks Instituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) heeft, aldus de Milieufederatie, bijvoorbeeld aangegeven dat het terugdringen van de belasting van natuur, milieu, water en landschap met een factor 4 tot 20 nodig is om voor iedereen op de wereld een vergelijkbare ontwikkeling mogelijk te maken.

De Stuurgroep Waterschap Zuiderzeeland i.o. meent dat via verdergaande ruimtelijke sturing, meer dan in de visie is aangegeven, de vermindering van de druk op de kwaliteit van water en milieu in belangrijke mate kan worden gehaald. Aangegeven wordt dat dit kan door de ruimtelijke indeling in belangrijke mate af te stemmen op de uitgangspunten en wetmatigheden die gelden voor water en milieu. De uitgangspunten van ontkoppeling en behoud en versterking van de kwaliteit van milieu en water zullen niet op de schaal van de gehele provincie mogelijk zijn. Het maken van keuzen op het niveau van deelgebieden biedt een oplossing. Dan moet wel worden aangegeven waar de extra te beschermen en waar de minder te beschermen waarden liggen. De milieubelastende bedrijvigheid kan dan een plek krijgen waar het effect het geringst is.

Voorts geeft de Stuurgroep Waterschap Zuiderzeeland i.o. voor bijvoorbeeld bedrijventerreinen aan dat het vooral gaat om de keuze van de ruimtelijke ligging naast het duurzaam inrichten.

De gemeente Lelystad vraagt zich af of er, gelet op de omvang van de groeiplannen, niet een te optimistische inschatting wordt gemaakt voor behoud en mogelijk versterking van milieukwaliteit. In dit kader geeft de gemeente aan dat het onduidelijk is hoe de provincie aankijkt tegen het beheer van duurzame bedrijventerreinen. Voorgesteld wordt hierover een passage op te nemen in de Ontwikkelingsvisie.

De gemeente Almere geeft aan dat duurzame ontwikkeling van de provincie, waarbij economische ontwikkeling samengaat met vermindering van de milieubelasting, niet automatisch een conflict hoeft op te roepen. Vanwege de ontwikkeling van Flevoland de komende decennia, kunnen de kansen voor een duurzame ontwikkeling benut worden. Innovaties in de ruimtelijke ordening, economische ontwikkeling en tegelijkertijd vermindering (van de toename) van de milieubelasting is dan mogelijk. De gemeente onderschrijft dit uitgangspunt van “ontkoppeling”. Een nadere concretisering is echter nodig om investeringen van onder meer gemeenten, waterschappen en bedrijfsleven in de komende decennia in een duurzame richting te kunnen sturen.

De Kamer van Koophandel (KvK), het Ministerie van EZ (Regio Noord-West) en de Sociaal Economische Overleg en Adviesraad (SEOR) vinden dat het, gelet op de achterstand van de economische structuur, de achterstand van de ontwikkeling van de bedrijvigheid op de ontwikkeling van de beroepsbevolking en de noden van de Randstad, ontoelaatbaar is een selectief vestigingsbeleid voor te staan dat zich richt op “schone”, hoogwaardige bedrijvigheid. De industriële bedrijvigheid, ook uit de zwaardere categorieën, zorgt voor stuwende activiteiten en levert daardoor een meer dan evenredige bijdrage aan de werkgelegenheid in en buiten de bedrijfstak. Deze bedrijvigheid draagt bovendien bij aan de noodzakelijke verbreding van de economische basis van Flevoland. De KvK, Ministerie van EZ en de SEOR vinden dat de provincie ruimte moet bieden aan alle bedrijven die aan de landelijk vastgestelde milieunormen voldoen.

In het licht van de noodzaak van de inhaalslag voor de groei van de bedrijvigheid, vindt de KvK het logisch prioriteit toe te kennen aan de economische ontwikkeling. Dit staat naar de mening van de KvK op gespannen voet met de voorgestane ontkoppeling. Aangezien dit betekent dat bij voortgaande economische groei de druk op het milieu minder dan evenredig mag toenemen, staat dit de noodzakelijke inhaalslag in de weg. Flevoland kan zich een dergelijke houding niet permitteren. Ook de Werkgeversvereniging Midden-Nederland (WVM) stelt dat de regelgeving die wordt opgelegd aan bedrijven moet sporen met regelgeving van landelijke aard. De WVM vindt het een slechte zaak de meer milieubelastende bedrijvigheid door te verwijzen naar andere provincies. Dit doet geen recht aan het belang van deze industrie voor de Flevolandse economie en de hieraan verbonden werkgelegenheid.

De ANWB ondersteunt het streven om de groei van de mobiliteit te verminderen. Het is echter dan wel noodzakelijk om inzicht te geven in het instrumentarium waarmee dit bereikt kan worden. De ANWB geeft aan dat het hierbij om een gedifferentieerd pakket van mogelijkheden gaat: voorlichting, educatie, voorzieningen voor alternatieven, e.d.

Landbouw

De Stichting Biologische Landbouw wil graag van de provincie weten wat in beleidsuitspraak 8 onder “duurzame landbouw” wordt verstaan. Het begrip duurzame landbouw is weliswaar een algemeen bekend en aanvaard begrip, maar is ook een “lege” term geworden, aangezien er door verschillende groepen een verschillende betekenis aan wordt toegekend. Gepleit wordt voor een nadere definiëring van het begrip duurzame landbouw in de Ontwikkelingsvisie. De stichting geeft de volgende voorzet:

- landbouw met zorg voor bodem(vruchtbaarheid) en andere natuurlijke hulpbronnen;
- diervriendelijke landbouw;
- landbouw met zorg voor landschap en natuur;
- schone landbouw met zo min mogelijk negatieve effecten op de omgeving;
- markgerichte landbouw met economische veerkracht.

De Stuurgroep Waterschap Zuiderzeeland i.o. beveelt aan alvast de biologische landbouw te situeren op locaties waar het (water)milieu er het meest bij is gebaat.

Het Consulentschap Natuur- en Milieueducatie Flevoland (NME) geeft met betrekking tot beleidsuitspraak 8 aan dat duurzaamheid voor zowel biologische als reguliere landbouw ook draagvlak betekent bij de niet-agrarische bevolking. Bijvoorbeeld plattelandsrecreatie speelt hier deels al op in. Betrokkenheid van de niet-agrarische bevolking leidt tot meer waardering voor de inspanningen die de agrariër pleegt ten behoeve van voedselvoorziening, maar ook ten behoeve van natuur en milieu. Het NME geeft aan dat dit de agrariër weer motiveert tot grotere inzet voor natuur en milieu.

Duurzame stedenbouw

Met betrekking tot beleidsuitspraak 9 geeft het NME aan dat na duurzame stedenbouw de fase komt van duurzaam wonen. Naast de aanwezigheid van voorzieningen nemen in deze fase de inwoners een sleutelpositie in. De nieuwe bewoners moeten vanaf het begin worden betrokken bij aspecten van ecologie en water in hun wijk. Sociale instrumenten als voorlichting, educatie, dialoog en participatie zijn hierbij van groot belang.

De Milieufederatie Flevoland benadrukt het duurzaam beheer van het bestaande stedelijk gebied. Investerings in de bestaande stad dienen hoog op de prioriteitenlijst te komen.

Energiegebruik en afval

Als voorbeeld van concretisering van de ont koppeling geeft de gemeente Almere het streven om samen met andere betrokken partijen het percentage duurzame energie te laten toenemen tot 10%. Het inzicht ontbreekt in hoeverre Flevoland met het beoogde beleid de doelstellingen van onder meer het NMP-3 realiseert. Dit element zou moeten worden toegevoegd aan de Ontwikkelingsvisie.

De NUON mist bij beleidsuitspraak 10 een nadere concretisering van het energiegebruik. Flevoland zou zich bijvoorbeeld ten doel kunnen stellen om in 2030 tenminste 30% van het totale energiegebruik uit duurzame bronnen te betrekken. Deze 30% zou ook in deze provincie moeten worden opgewekt. De Ontwikkelingsvisie moet aangeven welke bijdrage de diverse bronnen (zonne-energie, windenergie en biomassa) moeten leveren.

De gemeente Dronten benadrukt de waarde van een energievise in uitbreidingsplannen. In dit verband gaat het ook om een zo optimale inbedding van windmolens.

De gemeente Lelystad vraagt zich af of bij de verdere ontwikkeling van het Markermeer en IJsselmeer ook de aanleg van een windturbinepark in het water past.

De Stichting Flevo-landschap heeft een aantal vragen met betrekking tot pagina 15 van de Ontwerp Ontwikkelingsvisie.

- Is er bij beleidsuitspraak 10 gedacht aan de mogelijkheden van extra bosaanleg voor een aanvulling op CO₂ reductie?
- Naast het zo veel mogelijk verbranden van afval, moet ook gecontroleerd kunnen worden gestort. Waar kan tot 2030 worden gestort?

Ontgrondingen

Met betrekking tot beleidsuitspraak 11 merkt het Ministerie van VROM (de Inspecties) op dat de motivering summier is en niet goed aansluit op de eerdere constatering dat grondstoffen schaarser worden. Rekening houdend met de groei in Flevoland is genoemde uitsluiting van winning niet logisch.

Het Ministerie van VenW (RWS dir. IJsselmeergebied) vindt dat het tijd is in het nieuwe provinciale omgevingsbeleid ruimte te maken voor de provinciale taakstelling voor de winning van beton- en metselzand. Het is niet mogelijk het IJsselmeer voor de provinciale taakstelling aan te wijzen als wingebied. Ruimte zal gezocht moeten worden in het binnendijkse gebied.

Dit wordt ondersteund door het Ministerie van EZ (Regio Noord-West). Tevens wordt daarbij gesteld dat beleidsuitspraak 11 niet in overeenstemming is met de in IPO-verband gemaakte afspraken.

De gemeente Dronten vindt met betrekking tot beleidsuitspraak 11 dat er wel medewerking verleend moet worden bij een win-winsituatie, bijvoorbeeld bij de aanleg van een recreatieve waterplas voor de toekomstige uitbreiding aan de oostkant van Dronten.

De Stuurgroep Waterschap Zuiderzeeland i.o. meent dat er binnendijks goede mogelijkheden zijn om zandwinning met waterberging en watersysteemontwikkeling te combineren met juist voordelige effecten op de waterkwaliteit.

De Werkgeversvereniging Midden-Nederland geeft bij beleidsuitspraak 11 aan dat om een integrale afweging te kunnen maken, ook de positieve (economische) effecten in de afweging moeten worden meegenomen.

Antwoord

Vermindering druk op milieu en water

Landelijk beleid is gericht op ont koppeling tussen economische groei en de druk op milieu en water. Het kabinet streeft naar voortzetting en versterking van de absolute ont koppeling van milieudruk en economische groei. Bij absolute ont koppeling mag economische groei geen extra milieudruk veroorzaken. Vanwege haar groeitaak hanteert de provincie Flevoland het beginsel van de relatieve ont koppeling. Dit is een relatief milde variant met het oog op de snelle ontwikkeling van het gebied ten opzichte van het Nederlands gemiddelde. De provincie streeft daarbij naar een minder dan evenredige toename van de druk op het milieu bij toename van het activiteitsniveau. In het kaderstellende deel van het Omgevingsplan wordt deze ont koppeling verder uitgewerkt.

Flevoland blijft binnen Nederland een relatief gunstige concurrentiepositie behouden als het gaat om het aantrekken van bedrijvigheid. Met de Kamer van Koophandel zijn wij van mening dat er voldoende ruimte moet zijn voor een economische inhaalslag. Afgeleid doel daarbij is om een goede milieukwaliteit als onderdeel van het relatief goede vestigingsmilieu zoveel mogelijk te behouden.

Om de ontkoppeling te realiseren zal dit uitgewerkt worden in het ruimtelijke-, economische- en milieu- en waterspoor. Planologische sturing, onder meer bij bijzondere gebieden en bedrijventerreinen, is hierbij één van de instrumenten.

De concretisering in beleidsuitspraken zal plaats vinden in het kaderstellende deel van het Omgevingsplan waarin het beleid voor de korte en middellange termijn wordt geformuleerd. De suggesties van de inspectie zullen daarin meegenomen worden.

In de Ontwerp Ontwikkelingsvisie wordt geen selectief vestigingsbeleid voorgestaan. De uitwerking van de provinciale visie op de beleidsontwikkeling van economische activiteiten in relatie tot milieu en water kan in drie delen worden onderscheiden:

- werving van nieuwe bedrijven
- vergunningverlening en handhaving
- schoner produceren stimuleren bij bestaande bedrijven

Bij de wervingsactiviteiten (promotie en acquisitie) is de mate waarin bedrijfsactiviteiten het milieu belasten een aandachtspunt bij het leggen van de prioriteiten (zie ook het concept-REOF). Aangegeven is dat het provinciaal beleid gericht is op het stimuleren van kansrijke en toekomstgerichte bedrijvigheid, welke moet passen in het beeld van een hoogwaardige, kennisintensieve ontwikkeling. Het betreft hier provinciaal stimuleringsbeleid. Het bevorderen van het aantrekken van minder milieubelastende bedrijvigheid is in lijn met beleidsuitspraak 6. Het is evenwel niet het enige criterium bij de wervende activiteiten. Ook de betekenis van bedrijven voor de economische structuur en de bijdrage aan de werkgelegenheid in directe en indirecte zin zijn van belang.

Bij vergunningverlening en handhaving wordt het huidige beleid voortgezet. De provincie hanteert daarbij als vanzelfsprekend de wet- en regelgeving, bedrijven die aan de wet- en regelgeving voldoen kunnen zich conform het vigerende beleid, in Flevoland vestigen.

De provincie zal bestaande bedrijven middels financiële en communicatieve instrumenten stimuleren tot schoner produceren, zodat economische- en milieuwinst steeds meer samengaan.

Landbouw

De provincie verwacht dat de trendmatige ontwikkeling van de bedrijfsvoering in de reguliere landbouw, onder andere als gevolg van het gevoerde milieubeleid, maar ook door een toenemend milieubesef op de bedrijven en bij de bevolking, steeds meer gaat lijken op de binnen de biologische landbouw ontwikkelde bedrijfsvoeringssystemen. De reguliere landbouw wordt daardoor geleidelijk minder milieubelastend en duurzamer van aard. Bij biologische landbouw is al sprake van duurzaamheid en geringe milieubelasting; hierbij is verdere uitbreiding van het areaal van belang. Door zowel de areaalvergroting van biologische landbouw, als schonere bedrijfsvoering van de reguliere landbouw te ondersteunen, zal Flevoland sneller over een duurzame landbouw beschikken. Hierbij zijn op termijn concentratiegebieden voor biologische landbouw mogelijk niet meer noodzakelijk. De kracht van een concentratiegebied, zoals bij Lelystad, heeft vooral betekenis voor het verbreden van aanverwante activiteiten, zoals voorlichting en be- en verwerken en afzet van biologische producten. Het stimuleren van biologische landbouw via het planologische spoor is slechts beperkt mogelijk.

Najaar 1998 is een Plan van aanpak Biologische landbouw Flevoland tot stand gekomen met als doel op gestructureerde wijze de biologische landbouw in Flevoland verder te ontwikkelen, in samenwerking met het bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties.

Benadrukt wordt dat draagvlak bij de niet-agrariërs ten aanzien van de landbouw erg belangrijk is en een functie heeft om het proces naar een duurzame landbouw te ondersteunen. De suggestie dat vormen van educatie en participatie hierbij een positieve rol vervullen wordt onderschreven.

De provincie hanteert de volgende definitie van duurzame landbouw: een sociaal-economisch gezonde agrarische sector, waarbinnen een schone productie en de zorg voor het beheer van het landelijk gebied een integraal onderdeel uitmaken van de bedrijfsvoering.

Duurzame stedebouw

De provincie deelt de mening van de MFF dat duurzaam beheer van bestaand stedelijk gebied steeds meer van belang wordt. In het kaderstellende deel van het Omgevingsplan zal de provincie haar rol inzake duurzame stedelijke ontwikkeling, duurzaam bouwen, en duurzaam beheer verder uitwerken.

De gemeenten zijn echter degenen die het beleid over duurzame stedenbouw/bouwen en duurzaam beheer expliciet vorm moeten geven.

Energiegebruik en afval

Zoals bekend, is een streekplanuitwerking plaatsingsmogelijkheden voor windmolens in procedure. Daarmee wordt ruimte geboden voor de opwekking van duurzame energie. In de toekomst zijn bijdragen te verwachten door gebruik te maken van toepassingen met zonne-energie en biomassa. In de ontwerp Ontwikkelingsvisie zullen geen kwantitatieve doelen voor 2030 opgenomen worden. De concretisering van het energiebeleid zal plaatsvinden in het kaderstellende deel van het Omgevingsplan. Voor de planperiode zullen doelstellingen worden geformuleerd. De provincie zal zorgen voor een nadere gedachtevorming over de mogelijkheden van extra bosaanleg als maatregel om CO2 reductie te bereiken. Bij deze gedachtevorming zullen de mondiale klimaatafspraken en de nationale doelen worden betrokken.

Na benutting van de capaciteit van de stortplaats Braambergen bij Almere, wordt de stortplaats Zeeasterweg bij Lelystad opnieuw in gebruik genomen. In het Randstad Stortplan is aangegeven dat op de stortplaats Zeeasterweg een capaciteit van ca. 3 miljoen m³ gerealiseerd kan worden. Of dit voldoende capaciteit is voor de periode tot 2030 is afhankelijk van het nationale afvalbeleid inzake preventie en hergebruik van afvalstoffen en de spreiding van stortlocaties. Passend in de visie van de Randstadprovincies over de spreiding van stortplaatsen (invulling van nabijheidsbeginsel bij de verwijdering van afvalstoffen) zal de Zeeasterweg veel meer een regionale functie krijgen. Met de verwachting dat de hoeveelheid te storten afval nog verder daalt, kan met gebruikmaking van de beschikbare reservecapaciteit nog vele jaren gecontroleerd gestort worden.

Ontgrondingen

Beleidsuitspraak 11 is ingegeven doordat de voor het winnen van beton- en metselzand noodzakelijk diepe winningen in Flevoland het afdekkende holocene kleipakket doorbreken. Hierdoor ontstaat een (extra) kwelstroom met overwegend kwalitatief slecht grondwater dat als (extra) belasting aan het oppervlaktewater wordt toegevoegd. Bovenstaande is overigens punt van aandacht bij nagenoeg alle ontgrondingen op het landdeel van Flevoland.

In het kaderstellende deel zal beleid worden uitgewerkt voor het eventueel realiseren van meer waterberging. De combinatie met zandwinning zal moeten passen binnen ons ontgrondingenbeleid. De groei van de bouwactiviteiten in Flevoland ontstaat voor een groot deel uit wensen van buiten Flevoland. Dit gaat echter niet gepaard met het aanbieden van grondstoffen voor de bouw.

Met het oog op de beperkingen van winning van grondstoffen in het eigen gebied blijft Flevoland hoofdzakelijk inzetten op grondstoffen verkregen uit alternatieven voor het winnen van oppervlaktedelfstoffen uit primaire binnendijkse locaties.

Naar aanleiding van het bovenstaande is in overleg tussen IPO en VenW vastgelegd (27-11-1998) dat Flevoland gelegenheid krijgt aan te tonen dat op andere wijze dan door primaire winning uit een binnendijkse locatie in de taakstelling van 1,5 miljoen ton beton- en metselzand kan worden voorzien.

Conclusie

Op pagina 13 wordt onder "Ontwikkelingen" in de 8^e regel, na "... waarbij de bronaanpak centraal staat." toegevoegd: **"Er zal worden getracht een meer milieubewuste bedrijfsvoering bij bedrijven en instellingen te bevorderen."**

Op pagina 14 wordt de 2^e zin aangevuld met: **"De provincie ondersteunt dit proces op weg naar een duurzame landbouw. Hiermee wordt bedoeld op een sociaal-economisch gezonde agrarische sector, waarbinnen een schone productie en de zorg voor het beheer van het landelijk gebied een integraal onderdeel uitmaken van de bedrijfsvoering."**

Op pagina 15 wordt de zin boven Beleidsuitspraak 11 gewijzigd in: **"De provincie verleent geen medewerking aan de winning van binnendijkse hoeveelheden dieper liggende grondstoffen, vanwege de vaak nadelige effecten op de waterkwaliteit en het verlies van grondoppervlakte."**

Op pagina 15 wordt Beleidsuitspraak 11 als volgt aangepast: “De provincie verleent geen medewerking aan ontgrondingen uitsluitend ten behoeve van de winning van **oppervlaktedelfstoffen** in het binnendijkse gebied.”.

Kwaliteit van milieu en water

Reacties

Bijzondere gebieden

Het Ministerie van VROM (de Inspecties) vindt dat een autonoom beleid voor de bescherming van de kwaliteit van de bijzondere gebieden ontbreekt. Het “behouden en versterken van de kwaliteit” van de gebieden zou moeten worden vastgelegd in beleidsuitspraak 12. Ook zou het hierbij moeten gaan om concreet te noemen gebieden.

De Milieufederatie Flevoland vindt ook beleidsuitspraak 12 te zwak. Stedelijke uitbreidingen en nieuwe bedrijventerreinen mogen de kwaliteit van bijzondere gebieden niet aantasten.

De Stuurgroep Waterschap Zuiderzeeland i.o. vindt het streven en behouden van de multifunctionaliteit van de bodem in algemene zin geen doelmatig uitgangspunt. Voor gebieden waar ook op langere termijn bedrijvigheid worden gepland die geringere kwaliteitseisen aan de bodem stellen, is dit uitgangspunt niet functioneel.

De Kamer van Koophandel vindt het onjuist dat bij het bepalen en inrichten van locaties voor nieuwe bedrijventerreinen de economische ontwikkeling, door hantering van het stand-stillbeginsel, afhankelijk wordt gemaakt van ontwikkelingen met betrekking tot natuur en milieu. De eisen die het bedrijfsleven aan deze locaties stelt, dienen primair als uitgangspunt te worden gehanteerd.

De Werkgeversvereniging Midden-Nederland (WVN) en de Sociaal Economische Overleg en Adviesraad ondersteunen beleidsuitspraak 12. De WVM tekent daar wel bij aan dat locaties meer en meer marktconform tot ontwikkeling moeten worden gebracht. In een integraal beleid dient met alle facetten rekening te worden gehouden.

De gemeente Urk geeft met betrekking tot beleidsuitspraak 12 aan dat de zorg voor archeologische vindplaatsen samen met het stand-stillbeginsel een aanzienlijke claim kan leggen op de bebouwings(on)mogelijkheden van het gebied. De gemeente stelt dat het de exploitatie van nieuwe woongebieden aanzienlijk moeilijker kan maken.

Antwoord

Een aantal bijzondere gebieden geniet bescherming via de Provinciale Milieuverordening, waarin ze als Milieubeschermingsgebied zijn aangewezen. Daarnaast krijgen deze gebieden bijzondere aandacht in de vorm van een aantal geïntegreerde gebiedsgerichte projecten. Voorts bevatten de vigerende strategische plannen beschermende maatregelen hetgeen in het Omgevingsplan wordt voortgezet. Gelet op de huidige (relatief goede) kwaliteit van de bodem achten wij het van belang het uitgangspunt van multifunctionaliteit te handhaven.

Ook binnen het grondgebied van de gemeente Urk komen archeologische waarden voor in de ondergrond. De overheid heeft een zorgplicht ten aanzien van deze waarden. Deze komt voort uit de ratificatie van het “Europees verdrag voor de bescherming van het archeologisch erfgoed” (Verdrag van Malta). De Provincie Flevoland hecht met name aan de uitvoering van artikel 5 van dit verdrag, waarin staat dat in iedere fase van het ruimtelijke ontwikkelingsproces het archeologisch erfgoed bij de besluitvorming dient te worden meegewogen. Deze weging betekent dat er een goede belangenafweging moet plaatsvinden, waarin archeologie één van de belangen is.

Van het archeologisch erfgoed gaat een sturende werking uit ten aanzien van ruimtelijke ontwerpen. Deze sturing, die men onder het stand-stillbeginsel kan verstaan, doet recht aan de eindigheid en kwetsbaarheid van het bodemarchief, maar ook aan de wens tot noodzakelijke ruimtelijke ontwikkelingen.

Conclusie

Op pagina 23 onder landschap wordt de derde zin aangevuld met : ... archeologische waarden “**en, indien dit onvermijdbaar is, het opgraven van archeologisch waardevolle objecten.**”.

Watersystemen

Reacties

Het Consulentenschap Natuur- en Milieueducatie Flevoland (NME) merkt op dat “boodschappen” betreffende watersystemen en integraal waterbeheer voor veel Flevolandse nogal complex zijn. Het lijkt het NME belangrijk Flevolandse vertrouwd te maken met de vele gezichten en rollen die het water in Flevoland inneemt. Educatie over deze onderwerpen, aangepast aan de diverse doelgroepen, is daarom onmisbaar.

Ordenend principe

Het Ministerie van VenW (RWS dir. IJsselmeergebied) mist een samenhangende visie op het functioneren van de watersystemen in dit gebied. In het kaderstellend deel kan het watersysteem als mede-ordenend principe worden uitgewerkt.

De Milieufederatie Flevoland constateert dat de tweede alinea onder Watersystemen wel erg voorzichtig is geformuleerd. Zij stellen voor daarin te schrappen: “waar mogelijk” en “rekening houdend met”. Voorts mist de MFF ook de ruimtelijke vertaling van de watersysteembenadering. Het Ministerie van VROM (de Inspecties) geeft aan dat een strategische visie op de aanpak van diffuse bronnen nog ontbreekt.

De Stuurgroep Waterschap Zuiderzeeland i.o. geeft aan dat de ruimtelijke inrichting moet worden afgestemd op de uitgangspunten voor duurzaam water- en milieubeheer en de gebiedseigen waterhuishoudkundige situatie. Ruimtelijk kan dit worden ingevuld door een zonering gebaseerd op uitgangspunten en feitelijkheden die gelden voor het waterhuishoudkundig systeem.

Voorts wordt erop gewezen dat van een natuurlijk watersysteem in de polders ten aanzien van zelfregulatie nauwelijks sprake is. Bij het ontwerp is het watersysteem immers ruimtelijk geminimaliseerd.

Landbouw

Het Ministerie van VenW (RWS dir. IJsselmeergebied) mist een visie op de ontwikkelingen in de landbouw in relatie tot het waterbergend vermogen en de aan- en afvoer van water.

De FLTO geeft aan dat één van de grote zorgen in het landbouwgebied de waterhuishouding is. De FLTO constateert een toenemende vernatting. Er moeten goede peilbesluiten zijn en de waterafvoer moet optimaal zijn. Het in de Ontwikkelingsvisie aangegeven tegengaan van de klink zal op sommige bedrijven grote invloed hebben. Het peilbeheer moet worden afgestemd op agrarisch gebruik. Het vasthouden van gebiedseigen water kan alleen maar plaatsvinden als agrarische bedrijven hierdoor niet in problemen komen. De FLTO vindt het niet gewenst nu verregaande uitspraken over het waterbeheer in de Ontwikkelingsvisie op te nemen. Zij zien meer in een later gezamenlijk op te stellen “Flevoland Watervisie”.

De Stuurgroep Waterschap Zuiderzeeland i.o. geeft aan dat het minimaliseren van maaiveld daling in gebieden in de praktijk zal betekenen dat het huidige peil verhoogd zal worden. Dit kan betekenen dat de huidige functie in die gebieden niet of niet meer optimaal kan worden gediend. Voorafgaande aan de peilmaatregel dient de functie van het gebied op het benodigde peil te worden afgestemd. Een dergelijk beleid is echter niet overal te realiseren. De bestemming van de gronden is maatgevend voor het peilbeheer. Een agrarische bestemming heeft een op deze bestemming afgestemd peilbeheer. Dit leidt wel veelal tot een drooglegging die maaiveld dalingen niet minimaliseert.

Mevrouw J. in 't Veld geeft aan dat de aanleg van milieu- en natuurvriendelijke oevers consequenties heeft voor de landbouw.

Waterberging en sluiten kringlopen

- De Stichting Flevo-landschap vraagt naar aanleiding van het gestelde over waterberging op pagina 16, waar dat moet gaan plaatsvinden (zoekgebied)?

De ANWB geeft aan dat het creëren van plassen voor waterberging in landelijk gebied gecombineerd kan worden met recreatie, toerisme en natuurontwikkeling. Deze combinatie zou bijvoorbeeld in de Noordoostpolder tot aantrekkelijke ontwikkelingen kunnen leiden op de grens van Flevoland en Overijssel. Een nieuwe verkenning naar mogelijkheden dient overwogen te worden.

De Stuurgroep Waterschap Zuiderzeeland i.o. zou graag in beleidsuitspraak 13 de combinatie tussen waterberging en natuurontwikkeling opgenomen zien.

De FDM adviseert om in beleidsuitspraak 9 en/of 13 de begrippen “cascaderen” (opnieuw gebruiken van water dat vrijkomt in het productieproces) en “matchen” (kwaliteit water sluit precies aan bij de toepassing; niet beter en niet slechter) van (industrie)water op te nemen. Hierdoor wordt bespaard op het gebruik van (drink)water en worden industriële afvalwaterstromen verminderd. Het verdient aanbeveling om bij de locatiebepaling en inrichting van nieuwe bedrijventerreinen met de mogelijkheid van cascaderen en matchen rekening te houden.

Antwoord

Beleidsuitspraak 13 vraagt om een uitwerking in het kaderstellende deel. De daarbij behorende beleidsdoelstellingen zullen deels mede via sociale instrumenten tot realisatie moeten komen. Educatie speelt daarbij inderdaad een rol.

Ordenend principe

Het watersysteem vormt één van de ordeningsprincipes voor wat betreft de ruimtelijke toedeling van functies. Daarnaast geldt onder meer ook het voortbouwen op de huidige structuren. Het redeneren vanuit de watersysteembenadering moet in ieder geval opleveren welke gevolgen bepaalde keuzen met betrekking tot de ruimtelijke inrichting voor de waterhuishouding opleveren.

Bij de uitwerking in het kaderstellende deel van met name beleidsuitspraak 13 (instandhouden en versterken van gezonde en veerkrachtige watersystemen) zal een aanpak van de diffuse bronnen van waterverontreiniging worden beschreven.

Landbouw

Opgemerkt wordt dat een optimalisering van de waterhuishouding impliceert dat rekening wordt gehouden met alle aan het waterbeheer gerelateerde belangen, dus bijvoorbeeld ook de natuur. Daar waar sprake is van bodemdaling, met name waar veen in de ondergrond voorkomt, zal het provinciaal beleid gericht zijn op gebieds-, lokaal en maatwerkgericht optimaliseren van de waterhuishouding. Om ook op lange termijn goede waterhuishoudkundige condities voor de landbouw te waarborgen moet op korte termijn bij het peilbeheer rekening worden gehouden met bodemdaling, teneinde het risico op wateroverlast te verkleinen.

Het vasthouden van gebiedseigen water zal moeten plaatsvinden in de context van het zoveel mogelijk herstellen van natuurlijke processen en de veerkracht van de watersystemen. In de polders dient daarbij met name de afstemming tussen kwaliteits- en kwantiteitsaspecten te worden bewaakt. Naar aanleiding van de recente wateroverlastsituatie is er extra aanleiding om de waterafvoersituatie van de polders, mede in relatie tot het veranderend ruimtegebruik, kritisch te bezien. In het kaderstellende deel zal hierop worden ingegaan.

Met name in de gebieden in de oostlanden van de polders zal bij veranderingen in de waterhuishouding rekening moeten worden gehouden met de dicht bij elkaar gelegen verschillende ruimtelijke functies.

Bij de uitwerking in het kaderstellende deel van de meer algemene beleidsuitspraken ten aanzien van het waterbeheer in de Ontwerp Ontwikkelingsvisie zal de provincie de waterschappen betrekken, mede gelet op de doorwerking van het provinciaal beleid in het waterbeheersplan. Eerder is bestuurlijk door de provincie en de waterschappen de intentie uitgesproken een visie-ontwikkeling op de relatie landbouw-water in dit verband te ondersteunen.

Het realiseren van natuurvriendelijke oevers en akkerranden vraagt om lokaal maatwerk; er zijn volop kansen en te behalen voordelen. Ervaring wordt onder meer opgedaan met het akkerrandenproject in Flevoland.

Waterberging en sluiten kringlopen

In het kaderstellende deel zal beleid worden uitgewerkt met betrekking tot het eventueel realiseren van meer waterberging. Op voorhand bieden met name de oostlanden van de polders goede mogelijkheden. Ook in stedelijke gebieden zijn kansen aanwezig om via een goede stedenbouwkundige inrichting waterberging te realiseren. Een multifunctionele benadering in deze heeft onze voorkeur, waardoor bijvoorbeeld ook ontwikkelingsperspectieven ontstaan voor recreatie en toerisme. De combinatie met de functie zandwinning zal moeten passen binnen het provinciale ontgrondingsbeleid.

De provincie acht het zuinig en efficiënt omgaan met water noodzakelijk omdat de hoeveelheid geschikt (industrie) water beperkt aanwezig is in de provincie Flevoland. De provincie heeft hiervoor een tweetal aandachtspunten opgenomen in de Ontwikkelingsvisie: waterbesparing en het zoveel mogelijk sluiten van waterkringlopen. Ook cascaderen en matchen zijn goede principes die een bijdrage kunnen leveren aan het terugdringen van het watergebruik. In het kaderstellende deel zal de provincie het beleid ten aanzien van het gebruik van water verder uitwerken.

Conclusie

De zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassingen in de Ontwerp Ontwikkelingsvisie.

Drinkwatervoorziening

Reacties

De gemeente Zeewolde vraagt duidelijk aan te geven voor welke gebieden sprake zal zijn van een waterwingebied. Dit in verband met de ontwikkelingen in de toekomst.

De gemeente Dronten vraagt of de (alternatieve) bronnen voor drinkwatervoorziening als locaties op de Ontwikkelingskaart kunnen worden aangegeven.

De Stuurgroep Waterschap Zuiderzeeland i.o. beveelt aan nu reeds reserveringen te maken voor oppervlaktewater bestemd voor drinkwater. Op grond van deze reservering kan dan door de beheerders al een duurzaam beleid worden ingezet.

De gemeente Urk vraagt aandacht voor de kwaliteit van een mogelijk drinkwaterbekken in het Markermeer.

Mevrouw In 't Veld vraagt zich af waarom de provincie drinkwater uitvoert, terwijl het drinkwater steeds schaarser wordt.

Het Consulentenschap Natuur- en Milieueducatie Flevoland geeft aan dat vraagstukken omtrent de drinkwatervoorziening vragen om educatie bij de doelgroepen.

Antwoord

Op de Ontwikkelingskaart 2030 zijn waterwingebieden aangegeven waar in de huidige situatie en in de toekomst drinkwater wordt gewonnen uit grondwater. Ter bescherming van het grondwater heeft de provincie in de Provinciale Milieuverordening milieubeschermingsgebieden voor grondwater aangewezen. Er wordt onderscheid gemaakt in het waterwingebied en de beschermingszones I en II (respectievelijk 60 dagen, 10 en 25 jaar intrekzone). De mate van bescherming verschilt per gebied. De omvang van de gebieden is onder andere afhankelijk van de hoeveelheid grondwater die wordt onttrokken. De Flevolandse Drinkwater Maatschappij heeft bij de provincie een vergunning aangevraagd voor de uitbreiding van de grondwaterwinning op de locaties Fledite en Bremerberg. Voor beide locaties gaat het om een uitbreiding van 5 miljoen m³ per jaar. Daarnaast heeft de Flevolandse Drinkwater Maatschappij een vergunning aangevraagd voor het onttrekken van 5 miljoen m³ op de locatie GZ60. Wanneer de vergunningen worden verleend zullen de milieubeschermingsgebieden voor grondwater worden gewijzigd.

Met de export van drinkwater naar Gelderland en Utrecht wordt, redenerend vanuit een interprovinciaal watersysteem en door reallocatie van grondwaterwinningen, per saldo meer natuurwinst geboekt.

In de Ontwerp Ontwikkelingsvisie wordt het Markermeer als een mogelijke bron genoemd voor de drinkwatervoorziening. Daarnaast kan drinkwater worden gewonnen door het diepinfiltreren van oppervlaktewater in de diepere zandlagen en oeverfiltraatwinning langs de randmeren van Oostelijk en Zuidelijk Flevoland. De provincie zal samen met onder andere de drinkwatermaatschappij nog onderzoek uitvoeren naar de meest geschikte aanvullende bronnen voor de drinkwatervoorziening. Belangrijke aspecten bij de keuze van aanvullende bronnen zijn de volksgezondheid, de kwaliteit van de bron, de mogelijkheden van het combineren van ruimtelijke functies met de drinkwaterfunctie en de kwetsbaarheid van de bron.

Het beleid met betrekking tot de drinkwatervoorziening wordt uitgewerkt in het kaderstellend deel. In dat verband zullen alternatieven worden opgenomen in verband met (taakstellingen voor)

waterbesparing. De daarbij behorende beleidsdoelstellingen zullen deels mede via sociale instrumenten tot realisatie moeten komen. Educatie speelt daarbij een rol.

Conclusie

De zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassingen in de Ontwerp Ontwikkelingsvisie.

2.3 RUIMTELIJKE STRUCTUUR IN ONTWIKKELING

Reacties

De gemeente Dronten zou in de hoofddoelstelling “beter” vervangen willen zien door “optimale”. De gemeente Urk en gemeente Zeewolde constateren dat de hoofddoelstelling, waarin sprake is van een scheiding van functies, tegenstrijdig lijkt met de toelichting, waarin wordt gesproken van menging van functies. De Stuurgroep Waterschap Zuiderzeeland i.o. verzoekt om een verduidelijking van scheiding of menging van functies waar deze zich aandienen in het gebied.

De heer Stortelder geeft aan dat naast ontkoppeling van milieudruk en economische groei, ook gestreefd moet worden naar ontkoppeling van ruimtegebruik en economische groei. Een zekere verdichting in de kernen van Almere en Lelystad en op bedrijventerreinen moet worden nagestreefd en de uitgifte van grote kavels moet worden voorkomen.

De Milieufederatie Flevoland voegt hieraan toe dat zuinig ruimtegebruik een belangrijke rol kan spelen bij het beschermen van bijzondere gebieden.

Antwoord

Ten aanzien van de ruimtelijke hoofdstructuur gaan wij uit van scheiding van functies, op een lager schaalniveau kan verweving aan de orde zijn. Daarbij is aangegeven dat het passend moet zijn binnen de hoofdfunctie.

Ook in Flevoland is het land belegd met functies. Dit betekent dat ruimteclaims vanuit een bepaalde functie altijd ten koste zullen gaan van een andere functie. Zorgvuldigheid is dus te allen tijde geboden. Aandacht voor verdere verdichting van stedelijke gebieden is ook in de Ontwerp Ontwikkelingsvisie aan de orde. Dit blijkt onder andere uit de aanduiding “herstructurering/verdichting” op de Ontwikkelingskaart. Bij de beoordeling van bestemmingsplannen wordt aan het vigerend beleid getoetst, nu is dat het streekplan, straks het Omgevingsplan. De uitgifte van grote kavels is niet per definitie onzorgvuldig ruimtegebruik, een gedifferentieerd en op de behoefte afgestemd woning- en bedrijventerreinenbestand is immers ook van belang voor de Flevolandse samenleving.

Zorgvuldig omgaan met het gebruik van de ruimte vormt een van de uitgangspunten van het omgevingsbeleid. De verdunning, opgevat als daling van de gemiddelde woningbezetting, is een gevolg van maatschappelijke en demografische processen, die op provinciaal niveau moeilijk zijn te beïnvloeden.

Conclusies

In de hoofddoelstelling op pagina 18 wordt in de 1^e regel “betcre” vervangen door: “**optimale**”.

Wonen

Reacties

Almere

De Belangenvereniging Houdt Haven Groen merkt op dat de vereniging ten aanzien van de ruimtelijke ontwikkeling van Almere van mening is, dat de gemaakte afspraken met het rijk dienen te worden gerespecteerd en dat die woningbouw moet worden gerealiseerd binnen de in het Structuurplan Almere aangegeven grenzen. Het vigerend Structuurplan is opgesteld om een bevolkingsaanwas tot 250.000 inwoners op te kunnen vangen. De vereniging constateert dat ondanks het feit dat het Structuurplan nog maar voor de helft is voltooid, de gemeente Almere plannen presenteert die hiervan afwijken. Er worden nieuwe bouwlocaties in beeld gebracht, terwijl ook die van het Structuurplan gehandhaafd blijven. Voorbeelden van nieuwe locaties zijn de groengebieden en de buitendijkse gebieden van Almere Haven en het Overgooi. Deze toename van het aantal bouwlocaties is een punt van zorg.

De Belangenvereniging Houdt Haven Groen verbaast zich over het op de Ontwikkelingskaart 2030 aangegeven “te versterken subcentrum” voor Almere Haven. Het plan van de gemeente voor versterking van het centrum van Haven is omstreden. Het betekent namelijk een forse uitbreiding van het winkelcentrum en extra woningbouw. Daartoe zal in groengebieden binnen en aan de randen worden gebouwd en ook buitendijks in de vorm van woontorens. Een nieuw bestemmingsplan moet

nog worden opgesteld en voorgelegd. De vereniging is bang dat de “inkleuring” op de Ontwikkelingskaart er toe leidt dat overleg- en goedkeuringsprocedures niet meer zijn dan verplichte nummers, met een al tevoren bekend resultaat. De vereniging heeft andere ideeën in een plan geformuleerd. Zij zal de provincie dit alternatieve plan voor het centrum van Almere Haven doen toekomen met aanvullende informatie.

Voorts geeft de vereniging aan dat ook voor het Overgooi geldt dat het plan daar 850 tot 4.000 woningen te bouwen omstreden is. Geconstateerd wordt dat het gebied op de Ontwikkelingskaart is aangegeven als “uitbreiding woonfunctie” én op een ondergrond die ter plaatse een reeds bestaand woongebied situeert. De vereniging geeft aan dat hier in werkelijkheid een vitaal landbouwgebied ligt met grote waarde als uitloopgebied voor de Havenaren en als open ruimte.

De gemeente Waterland maakt bezwaar tegen de mogelijkheden voor hoge bebouwing bij Almere Haven en in het Markermeer, vanwege aantasting van de aanwezige landschappelijke en recreatieve waarden.

Ook naar de mening van de ANWB verdraagt woningbouw in het Markermeer bij Almere zich moeilijk met het open karakter van dat meer.

De gemeente Almere stemt in met voortzetting van de ontwikkeling van de geconcentreerde ruimtelijke structuur van het stedelijk gebied in Flevoland, met een nadruk op het zuidelijke deel. In het verlengde hiervan ligt de keuze om omvangrijke groei alleen plaats te laten vinden op locaties die zijn of kunnen worden aangesloten op het spoorwegnet. Dit past naar de mening van de gemeente geheel binnen de ook door de provincie geambieerde ruimtelijke ontwikkeling in het kader van de Oostflank. In dit verband plaatst de gemeente nog drie opmerkingen.

- In de ogen van de gemeente is het verkrijgen van voldoende armslag om tijdig ruimtelijke ontwikkelingen in gang te zetten in het gebied Almere Hout onontbeerlijk. Naast de woningbouwtaak is daarbij de aanleg in een vroeger stadium, begin volgende eeuw, van werklocaties in dit gebied zeker zo belangrijk om de werkgelegenheid en de daaraan verbonden ruimtevraag van Almere en van elders op een verantwoorde wijze op te kunnen vangen;
- De gemeente geeft aan dat de provincie, met het aangeven van bijvoorbeeld de functie en ligging van werklocaties (hoek A6/A27 en Stichtse Brug) en het tracé van de railinfrastructuur, vooruit loopt op de ruimtelijke uitwerking hiervan in Almere Hout. De afweging is nog onderwerp van het MER/structuurplan Hout;
- De gemeente constateert dat het kaartbeeld een eerdere ontwikkeling van Pampus ten opzichte van de verstedelijking van het Oostflankgebied in Zeewolde suggereert. De gebiedsstudie Oostflank stelt dat na Almere Hout de koers, of in de richting van Amersfoort of in de richting van Pampus, nog bepaald moet worden.

De Milieuraad Almere is een sterk voorstander van stedelijke ontwikkeling in Almere Hout, mede omdat het op deze wijze mogelijk is Almere Pampus vrij te houden van stedelijke ontwikkeling. De Milieuraad stelt voor de woonfunctie van Almere Pampus te verwijderen en te vervangen door grootschalige natuurontwikkeling met ruimte voor recreatie.

De gemeente Muiden merkt op dat de opgenomen ontwikkeling van een stedelijke zone binnen- en buitendijks in Almere Pampus zal leiden tot een onaanvaardbare aantasting van de natuurlijke en landschappelijke kwaliteiten van het gebied. Door de ontwikkeling van Amsterdam IJburg staan die kwaliteiten al sterk onder druk. Tevens meent de gemeente dat de ontwikkeling van Almere Pampus in strijd is met de afspraken die in het Plan van aanpak ROM-IJmeer zijn gemaakt.

Voorts benadrukt de gemeente te bewerkstelligen dat bij de ontwikkeling van Almere Poort de belangen van natuur en landschap zo min mogelijk worden aangetast. Voor zover gekozen wordt voor hoogbouw, stelt de gemeente dat deze zo ver mogelijk van de IJmeerkust vandaan dient te worden gerealiseerd. De onlangs door de gemeente Almere afgegeven bouwvergunning voor de bouw van drie woontorens van 33 meter hoogte nabij “Marina Muidersand”, geeft vooralsnog weinig vertrouwen dat met de landschappelijke kwaliteiten van het gebied zorgvuldig wordt omgesprongen.

Zeewolde

De gemeente Zeewolde merkt op dat op pagina 19 ervan wordt uitgegaan dat Zeewolde tot 2030 kan voorzien in de opvang van de woonvraag, wanneer het Structuurplan uitgevoerd wordt. Dit plan biedt echter naar verwachting ruimte tot ongeveer 2015.

Lelystad

De gemeente Lelystad geeft aan dat woningbouw in Lelystad Noord niet aan de orde is binnen de termijnen van het “Masterplan Versnelde Groei” en ter realisatie van de daaraan ten grondslag liggende hoofddoelstelling voor wat betreft de groei. De gemeente merkt op dat de cluster van Biologisch Dynamische landbouwbedrijven aldaar een dusdanige meerwaarde heeft, dat die bestemming moet worden gehandhaafd. Een alternatief heeft de gemeente aangegeven in de “Visie op een uitzonderlijke stad”, namelijk woningbouw langs en op het water van het Markermeer.

De FLTO ondersteunt het blijvend belang van de landbouw voor het landelijk gebied en het streven naar een duurzame en concurrerende landbouw. Samen met de Stichting Biologische Landbouw begrijpt de FLTO dan ook niet waarom juist het gebied rond de Bronsweg in Lelystad (het biologisch dynamisch landbouwgebied) is aangeduid als toekomstige woningbouwlocatie. In dit gebied is veel geïnvesteerd. Bovendien constateert de FLTO ook een tegenstrijdigheid met beleidsuitspraak 6. De biologische landbouw vraagt namelijk veel, ook minder geschoolde, arbeidskrachten. Tevens vindt zowel de FLTO als de Stichting Biologische Landbouw het aanwijzen als woningbouwlocatie strijdig met beleidsuitspraak 12 waarin wordt gesproken over de bescherming van bijzondere gebieden. Het gebied rond de Bronsweg is een bijzonder gebied met een internationale uitstraling en een inmiddels unieke bodemkwaliteit. De Stichting Biologische Landbouw vult aan dat het gebied een belangrijke rol speelt in de ontwikkeling van de biologische landbouw in Flevoland en daarbuiten, omdat het een belangrijk productiegebied is en omdat een groot aantal andere activiteiten op het gebied van handel, voorlichting en kennisuitwisseling vanuit dit gebied wordt geïnitieerd en aangestuurd. Verzocht wordt te kiezen voor een andere locatie voor woningbouw.

De heer Stortelder stelt voor, indien de uitbreiding van Lelystad echt vraagt om het “opofferen” van het BD-gebied, een ruimtereservering voor biologische landbouw in de toekomst aan te geven. Dit ook gelet op eisen die aan de grond worden gesteld voor biologische landbouw en tijdige reservering noodzakelijk maken.

De Stichting Biologische Landbouw merkt voorts op dat het bestemmen van het Visvijvergebied te Lelystad tot bovenregionaal bedrijventerrein (industriegebied) een ernstige bedreiging vormt voor een duurzame verdere ontwikkeling van het naastgelegen biologisch landbouwcentrum. De stichting heeft al eerder laten horen dat zij het hier niet mee eens is.

Mevrouw J. in 't Veld merkt op dat in de te versterken centra ook gewoond moet kunnen worden. Zo moet er in het centrum van Lelystad ook ruimte zijn voor één en tweepersoons huishoudens.

Dronten

Dronten houdt vast aan de groei van de woningbouw zoals in de Structuurvisie Dronten 2020 is verwoord. Met het oog op realisatie van de Hanzespoorlijn, zal herziening van het aantal te bouwen woningen wellicht noodzakelijk zijn.

Noordoostpolder

De VVD afdeling Noordoostpolder constateert dat in de Ontwerp Ontwikkelingsvisie geen rekening is gehouden met de bijzondere positie van de gemeente met de vele kleine kernen, die elk leefbaar moeten blijven. De VVD wil de huidige bouwproductie van ca. 400 woningen per jaar in de Noordoostpolder daarom minimaal handhaven. Door rekening te houden met te slopen woningen zal de nettogroei lager zijn. De VVD sluit zich aan bij de gemeentelijke ideeën van ca. 20 woningen per dorp per jaar en 200 voor Emmeloord. Gebouwd moet worden waar vraag is en mensen willen wonen. Het gaat daarbij om evenwichtigheid en vooruitgang, niet om expansiedrift of snelle groei als doel. De Bedrijfskring Noordelijk Flevoland heeft haar reactie op de Ontwerp Ontwikkelingsvisie “verpakt” in een eigen aangeleverde visie. De belangrijkste boodschap daaruit is dat het huidige ontwikkelingstempo van de gemeente Noordoostpolder gehandhaafd moet blijven. Minimaal moeten 350 woningen per jaar gebouwd kunnen worden. Dit is nodig om de eigen groei op te kunnen vangen, nieuwe werknemers een woning te kunnen bieden, het draagvlak voor de basisvoorzieningen in de dorpen te kunnen verstevigen en om de centrumfunctie van Emmeloord uit te kunnen breiden. Met 200 woningen per jaar komen deze doelstellingen in de knel.

Antwoord

Almere

Analoog aan het structuurplan wordt in het streekplan gesteld dat Almere ruimte kan bieden aan zeker 250.000 inwoners. In het streekplan wordt ervan uitgegaan dat de in de kernen Haven, Stad en Buiten aanwezige capaciteit toereikend is voor de periode tot 2003. Daarbij is ervan uitgegaan dat een nader te bepalen deel van deze capaciteit gereserveerd blijft voor latere uitbreidingen omwille van de ontwikkelingsmogelijkheden voor de eigen woningbehoefte in de afzonderlijke kernen. Als gevolg daarvan en om redenen van milieudifferentiatie en het kunnen bouwen op meerdere fronten tegelijk zijn in het streekplan ook de ontwikkelingsmogelijkheden van de gebieden Poort, Hout en Pampus in beschouwing genomen. Voor woningproductie van substantiële betekenis wordt prioriteit gegeven aan Poort. De ontwikkeling van Hout en Pampus is in het streekplan als nader te bepalen aangegeven en in beginsel voor stedelijke ontwikkeling op langere termijn gereserveerd. In het kaderstellende deel van het omgevingsplan zal de fasering nader zal worden aangegeven.

Zoals is aangegeven is de ontwikkeling van een kern Almere Pampus al langere tijd voorzien. Zo is in het Streekplan Flevoland zowel voor het binnendijkse als het buitendijkse gebied de aanduiding "stedelijk gebied nader te bepalen" opgenomen. Voor de uitbouw van de stad Almere is een tweede oost-westgerichte as met ontwikkeling van de gebieden Hout en Pampus een structuurbepalend element.

Een eventuele buitendijkse ontwikkeling van Almere-Pampus, waar de gemeente Muiden zich tegen uitspreekt, zien wij als een mogelijke ontwikkeling op langere termijn waaromtrent zorgvuldige nadere afweging met inachtneming van alle in het geding zijnde belangen zal moeten plaatsvinden alvorens daartoe over te gaan. In het verlengde hiermee is het Plan van Aanpak ROM-IJmeer in overeenstemming met het Streekplan Flevoland dat het IJmeer aanmerkt als een interstedelijke ruimte tussen Amsterdam en Almere waarin verdere verstedelijking na voltooiing van IJburg met 18.000 woningen niet wordt uitgesloten.

De niet in het Streekplan voorziene ontwikkeling van de locatie Overgooi voor specifieke woonbehoeften beschouwen wij als een mogelijkheid die zich leent voor nadere uitwerking, mede gelet op de betekenis die dit kan hebben ter ondersteuning van het woonmilieu.

Met de verdere groei van de bevolking van Almere wordt een sterke verdere ontwikkeling van winkelvoorzieningen verwacht. In verband met de beoogde centrumfunctie van Almere Stad voor de hele gemeenten zal er in de overige kernen, met name in de non-food sector, naar verwachting een beperktere ontwikkeling van voorzieningen zijn dan het inwonertal zou kunnen doen vermoeden. Gezien de omvang van zowel de kern Haven als de kern Buiten is in het streekplan een aanduiding "subcentrum" aangegeven "in ontwikkeling of te versterken". Met de Ontwerp Ontwikkelingsvisie wordt dit beleid gecontinueerd.

In de Ontwerp Ontwikkelingsvisie is in Almere Haven een aanduiding recreatieconcentratiepunt toegevoegd. Een buitendijkse ontwikkeling, uitbouw havenfront al dan niet met woonbebouwing, kan hierbij passen.

Als één van de essentiële elementen in het Streekplan is opgenomen dat de verdere ontwikkeling van Almere plaats vindt volgens een meerkernige structuur. In de ruimtelijke opbouw van Almere speelt de groenstructuur hierbij een belangrijke rol.

Door de gemeente Almere is verondersteld dat door ons wordt gekozen voor een ontwikkelingsvolgorde waarbij stedelijke uitbreiding in het gebied Almere-Pampus in de tijd eerder aan de orde is dan een eventuele ontwikkeling van een nieuwe kern in de gemeente Zeewolde op de as Almere-Amersfoort. In de Ontwerp Ontwikkelingsvisie is aangegeven dat na voltooiing van de taakstelling tot 2010 verdere uitbreiding van Almere kan plaatsvinden in Almere Hout respectievelijk Pampus. Ook wij zijn van mening dat er ten aanzien van de toekomstige woningbehoefte op het niveau van de Noordvleugel Randstad onzekerheden bestaan. Het gaat echter niet alleen om woningbouw ook vraagstukken op het terrein van de infrastructuur, werkgelegenheid en het voorzieningenniveau zijn van eminent belang op een hoger schaalniveau. Dit laat onverlet, dat het gewenst is na te denken over de verstedelijking op de langere termijn en deze te plaatsen in ruimer verband, zoals onder andere in de Gebiedsstudie Oostflank is gedaan. De aanduiding "zoekgebied" op de kaart lijkt in dit verband dan ook de juiste.

Over de stelling van de gemeente Almere, dat het gewenst is om reeds aan het begin van de volgende eeuw te kunnen beginnen met stedelijke ontwikkeling van substantiële betekenis in het gebied Almere-Hout, merken wij op dat de feitelijke mogelijkheden hiertoe mede zullen afhangen van nadere besluitvorming over het woningbouwtempo in Almere na 2005 en van de doorwerking in de Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening van onze Ontwikkelingsvisie en van een afzonderlijk uitgevoerde studie van rijk, betrokken provincies en een aantal gemeenten naar verstedelijkingsmogelijkheden in het Oostflankgebied op langere termijn.

Wat betreft de opmerking van de gemeente Almere over de gewenste ontwikkeling van werklocaties in het gebied Almere-Hout in het begin van de volgende eeuw, merken wij het volgende op. In de Ontwikkelingsvisie hebben wij met beleidsuitspraak 16 aangegeven het uit oogpunt van gewenste mobiliteitsontwikkeling, landschappelijke overwegingen en efficiënt ruimtegebruik noodzakelijk te achten uit te gaan van de ontwikkeling van nieuwe werklocaties in of aansluitend op bestaande of toekomstige verstedelijkingslocaties. Wij willen hieraan vasthouden, maar zijn wel bereid om vooruitlopend op woningbouw zonodig medewerking te verlenen aan ontwikkeling van bedrijventerreinen op locaties waarvan vaststaat dat deze binnen afzienbare termijn onderdeel zullen vormen van het algehele verstedelijkingspatroon onder voorbehoud van een goede ontsluiting.

Door de gemeente Almere is nog gesteld dat met de aanduidingen op de Ontwikkelingskaart wordt vooruitgelopen op de ruimtelijke uitwerking door de gemeente in het kader van het structuurplan en bijbehorend milieu-effectrapport voor dit gebied. Hierover merken wij op dat de Ontwikkelingskaart vanuit een bovenlokale optiek globale aanduidingen bevat van mogelijke en gewenste ontwikkelingen. Bij de uitwerking in het kaderstellende deel van het Omgevingsplan zullen deze aanduidingen, mede op basis van de tweede fase van het effectrapport, worden uitgewerkt en gedetailleerd. Hierbij zal ook de inhoud van het MER en het structuurplan Hout - voor zover gereed - worden betrokken. Op de Ontwikkelingskaart hebben wij willen aangegeven dat wij bijzondere ontwikkelingsmogelijkheden zien voor inrichting van bedrijfsterreinen bij het knooppunt A6/A27 en bij de Stichtse Brug en hechten aan een goede ontsluiting voor openbaar vervoer van het gebied Almere-Hout op een zodanige wijze dat deze ontsluiting onderdeel kan vormen van een ruimer openbaar vervoersnetwerk. Gezien de Ruimtelijke Ontwikkelingsstrategie Almere 2015 menen wij op deze punten niet principieel te verschillen van de opvattingen van de gemeente Almere.

Zeewolde

Uitgaande van de natuurlijke groei na 2010, moet het ons inziens mogelijk zijn dat de te bouwen woningen kunnen worden ingepast in de in het Structuurplan gereserveerde locaties.

Lelystad

Het stedenbouwkundig plan van Lelystad is afgestemd op een doorgroei naar zo'n 100.000 inwoners met bijbehorende arbeidsplaatsen, voorzieningencentra en een verkeersstructuur met een binnen- en buitenring. Het plan van de stad kan worden gekarakteriseerd als een eindplan. De locatie rond de Bronsweg past daarbinnen.

Zoals in de Ontwerp Ontwikkelingsvisie is aangegeven is de toekomstige stedelijke ontwikkeling van Lelystad in de eerste plaats gericht op de locatie Lelystad Zuid. Naar verwachting biedt deze locatie voor langere tijd ruimte voor omvangrijke woningbouw. Een mogelijke locatie die daarna in beeld komt is het gebied rond de Bronsweg. Een keuze voor nieuwe locaties die minder logisch aansluiten op de bestaande stad óf het ontwikkelen van een nieuwe kern willen wij vooralsnog niet maken. Het biologisch-dynamisch landbouwgebied is geen bijzonder gebied zoals bedoeld in beleidsuitspraak 12. Deze bijzondere gebieden (natuur- en bosgebieden, stille gebieden, gebieden met archeologische waarden e.d.) zullen in het kaderstellende deel van het omgevingsplan nader worden geduïd.

Het Masterplan Versnelde Groei kent een andere tijdhorizon dan de Ontwerp Ontwikkelingsvisie, waarmee het verklaarbaar is dat de gemeente van mening is dat Lelystad Noord vooralsnog niet aan de orde zal zijn. Een woningbouwlocatie Lelystad Noord achten wij de meest logische na Lelystad Zuid. Dit betekent dat mogelijk een aantal agrarische bedrijven, in dit geval met een specifiek karakter, zal moeten verdwijnen.

Als alternatieve locatie voor Lelystad Noord wordt door de gemeente een eilandenarchipel in het Markermeer voorgesteld in combinatie met natuur en recreatie. Door het willen bestemmen van delen van het Markermeergebied voor woningbouw (een dubbelstad in de vorm van een eilandenarchipel) of natuurbouw (spiegeling van de Oostvaardersplassen) geeft de gemeente Lelystad aan behoefte te hebben aan een grootschalige uitbreiding voor haar gemeentelijk ingedeeld gebied. Wij zijn van mening dat ontwikkelingen die leiden tot (partiële) inpoldering van het Markermeer dienen bij te dragen aan het oplossen van dringende ruimtelijke vraagstukken op meer dan regionaal niveau. Wij hebben er voor gekozen dat de Markermeerruimte bestemd dient te blijven voor de ruimtevraag van meer dan lokaal belang. Dit betekent dat het gebied voor de langere termijn zodanig beheerd dient te worden opdat een afweging van inpoldering kan worden gemaakt. Inpoldering of landaanwinning die duidelijk het karakter draagt van alleen een lokaal belang wijzen wij af.

In het vigerend streekplan is het voormalig visvijvergebied ten noorden van Lelystad aangegeven als nieuw bedrijventerrein van (boven)regionale betekenis. Dit in verband met de ligging aan dieper vaarwater, nabij de A6 en de Flevospoorlijn. Het terrein wordt in het bijzonder geschikt geacht voor functies op het gebied van distributie, op- en overslag, energieopwekking en daaraan verbonden activiteiten zoals gebruik van restwarmte van de Flevo-centrale. Voor het zuidelijk gedeelte van dit gebied is een streekplanuitwerking Flevo Milieu en Energiepark gemaakt waardoor ook voor dit gebied kan worden meegewerkt aan de vestiging van bedrijven. Ons inziens moet het mogelijk zijn het bedrijventerrein zodanig in te richten dat het goed samengaat met de biologisch dynamische landbouw in de directe omgeving.

Met de suggestie van mevrouw In 't Veld dat er in te "versterken centra" gewoond moet kunnen worden, ook door een- en tweepersoonshuishoudens, zijn wij het eens.

Dronten

Ten aanzien van de woningbouw zal na 2010 de woningbehoefte die voortkomt uit de natuurlijke groei (eigen woningbehoefte) de richtlijn zijn bij de planologische mogelijkheden voor woningbouw. Na 2010 wordt concentratie van eventuele extra groei voorgestaan in met name Almere en Lelystad.

Noordoostpolder

Ook voor de gemeente Noordoostpolder geldt dat uitgegaan wordt van een ontwikkelingstempo conform de natuurlijke groei (eigen woningbehoefte). Voor Emmeloord geldt dat wij hechten aan het behouden van een verzorgingspositie voor de Noordoostpolder en directe omgeving, hetgeen betekent dat een hoger groeicijfer dan uit natuurlijke groei voortkomt denkbaar is.

Conclusie

De zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassingen in de Ontwerp Ontwikkelingsvisie.

Werken

Reacties

Situering bedrijventerreinen

De Milieufederatie Flevoland geeft aan dat de visie ten aanzien van economische ontwikkeling tegenstrijdig is. Enerzijds is er beleidsuitspraak 16 dat nieuwe bedrijvigheid in of aansluitend op bestaande of toekomstige verstedelijking moet plaatsvinden, anderzijds is er de hoofddoelstelling die spreekt over verstedelijking langs hoofdinfrastructuur. Dit laatste past binnen het concept "Nederland Distributieland" en is bepaald niet het meest milieuvriendelijke scenario.

De Sociaal Economische Overleg en Adviesraad Flevoland (SEOR) geeft aan dat nu en in de toekomst alleen het zuidelijk deel en niet het overgrote deel van Flevoland en de drie noordelijke provincies deel uitmaken van de ruimtelijk-economische hoofdstructuur. Het is niet te accepteren dat deze gebieden qua ontwikkeling achter gaan lopen. Voor een evenwichtig ruimtelijk-economisch beleid moet uitgegaan worden van de potentiële mogelijkheden van de regio's. Een goede bereikbaarheid is de meest essentiële vestigingsvoorwaarde. De SEOR pleit voor het krachtig inzetten op de vervoerscorridor A6/A7.

De gemeente Dronten wil de gewenste uitbreiding van bedrijventerreinen aan of in de directe nabijheid van de kleine kernen niet belemmeren, mede in relatie tot het verkrijgen van de gewenste

sociale kwaliteit. Er dient ook voortdurende aandacht te zijn voor afstemming van de vraag en het aanbod in het kader van de werkgelegenheid.

De VVD afdeling Noordoostpolder geeft aan dat de economie in de Noordoostpolder wat achterloopt. Juist daarom moet er hier aandacht geschonken worden aan de voortgaande groei. Rondom Emmeloord en bij de kleine kernen (op kleine schaal) zal behoefte aan uitbreiding van bedrijventerreinen blijven. Voorwaardenscheppend beleid voor zelfstandig ondernemerschap wordt gemist door de VVD.

De gemeente Noordoostpolder merkt op dat de ontwikkeling van de bedrijvigheid de laatste jaren een positief beeld laat zien. De gemeente werkt aan de ontwikkeling van een visie, waarin onder meer de behoefte aan bedrijfsterreinen in beeld zal worden gebracht.

Locatiebeleid

Het Ministerie van VROM (de Inspecties) onderschrijft de noodzaak van locatiebeleid en zou die ook terug willen zien in een duidelijke beleidsuitspraak. In beleidsuitspraak 16 kan de samenhang tussen wonen, werken en infrastructuur worden opgenomen door er de relatie met knooppunten van openbaar vervoer aan toe te voegen.

Het Ministerie van VenW (RWS dir. IJsselmeergebied) constateert dat de visie op de bedrijfstereinontwikkeling volgens het ABC-locatiebeleid onvoldoende tot uitdrukking komt. De relatie tussen bedrijfstereinplanning en het openbaar vervoer is niet uitgewerkt. Belangrijk is dat duidelijk naar voren komt op welke wijze de provincie haar locatiebeleid en parkeerbeleid inzet om de groei van het autoverkeer tegen te gaan.

ROVER geeft aan dat de nieuwe bedrijventerreinen genoemd op pagina 20 bijna alle per openbaar vervoer slecht tot onbereikbaar zijn. Uitbreiding van buslijnen is financieel moeilijk. Het is dan ook noodzakelijk nieuwe bedrijventerreinen bij bestaande openbaar vervoerpunten te situeren.

De gemeente Almere geeft aan dat “het juiste bedrijf op de juiste plaats” leidraad is en blijft voor het gemeentelijk handelen. De gemeente constateert echter dat een stringente uitleg van het locatie- en parkeerbeleid beperkingen stelt aan de vestiging van bedrijven met een hoger kantoorhoudend aandeel. Enige nuancering in de interpretatie van dit beleid, waardoor op C-locaties de vestiging van bedrijven met een hoger kantorenaandeel wordt verruimd, zou de Almeerse werkgelegenheidsdoelstelling aanmerkelijk kunnen bevorderen. B-locaties kunnen dan maximaal worden benut voor bedrijven met een hoog kantorenaandeel. De KvK vindt dat het locatiebeleid onvoldoende aansluit en inspeelt op de snel veranderende eisen vanuit de markt. Het mag er niet toe leiden dat bedrijven niet in aanmerking komen om zich in Flevoland te vestigen.

Differentiatie en segmentatie

De gemeente Zeewolde geeft aan dat het bedrijventerrein bij de knoop tussen de A6 en A27 voor het grootste deel op het grondgebied van Zeewolde ligt. Het moet daarom bij de gemeente Zeewolde ondergebracht worden, in tegenstelling tot wat op pagina 20 staat (gemeente Almere).

Het Gewest Gooi en Vechtstreek en het Ministerie van EZ (Regio Noord-West) merken op dat een tijdige ontwikkeling (dus voor 2010) van het bedrijventerrein nabij de Stichtse Brug van groot belang kan zijn. De typering van dit terrein als “hoogwaardig bedrijventerrein” moet naar de mening van EZ nog eens op wenselijkheid worden bezien.

De Kamer van Koophandel en de Werkgeversvereniging Midden-Nederland (WVM) geven daarbij aan dat het bestempelen van het toekomstige bedrijventerrein bij de Stichtse Brug als hoogwaardig, niet overeenkomt met de vraag uit de markt. Het bedrijfsleven heeft op die locatie juist behoefte aan een gemengd terrein. Voorts wordt door de KvK opgemerkt dat bij Almere Pampus niet alleen moet worden voorzien in ontwikkeling van recreatie, maar dat ook de mogelijkheden voor een bedrijventerrein met een ontsluiting via het water moeten worden bezien. De WVM vraagt in zijn algemeenheid aandacht voor bedrijventerreinen die via het water worden ontsloten.

De Werkgeversvereniging Midden-Nederland is voorstander van segmentatie van bedrijvigheid, maar wijst erop dat dit niet mag leiden tot eenzijdig gemotiveerde afwijzing c.q. doorverwijzing van bedrijven. De gemeente Urk vindt dat specialisatie in bedrijventerreinen voor kleine gemeenten haast niet uitvoerbaar is en zelfs riskant. Voorkeur moet blijven uitgaan naar gemengde bedrijventerreinen. De gemeente Lelystad merkt op dat het onduidelijk is wat de meerwaarde is van de aanduiding bovenregionale bedrijfsterreinen.

Antwoord

Situering bedrijventerreinen

De Ontwerp Ontwikkelingsvisie vormt een toekomstvisie op hoofdlijnen. Zoals op de Ontwikkelingskaart is te zien hebben wij gekozen voor situering van bedrijventerreinen aansluitend bij bestaande of toekomstige verstedelijking. Hier liggen ook de belangrijkste infrastructurele knooppunten. Bij de locatiekeuze van bedrijventerreinen is de behoefte van de markt een belangrijk uitgangspunt. Er vindt een afweging plaats met andere in het geding zijnde belangen zoals beperking van de mobiliteit, behoud van de kwaliteit van het landelijk gebied en zorgvuldig ruimtegebruik. Het resultaat is dat er voor elk bedrijf in principe ruimte is om zich te vestigen, maar niet op elke plek binnen de provincie. Bij de Stichtse Brug is op de Ontwikkelingskaart een aanduiding "uitbreiding bedrijfsterrein" gegeven. De locatie dient hoogwaardig te worden ingevuld, het is immers een belangrijke entree, visitekaartje, van onze provincie. Of dit terrein vòòr 2010 daadwerkelijk kan worden benut is op dit moment nog niet bepaald. In de volgende plandelen van het Omgevingsplan zal nader worden ingegaan op de fasering.

Voor de ontwikkeling van aan vaarwater gelegen bedrijventerrein zien wij goede mogelijkheden in de gemeente Lelystad, nabij de Flevocentrale. Op termijn zullen wellicht aan de hoofdvaaroute Amsterdam-Lemmer ook in Almere vestigingsmogelijkheden voor watergebonden bedrijvigheid kunnen worden gevonden.

In het omgevingsbeleid zullen gebieden met bijzondere kwaliteit worden beschermd (stand-still).

Locatiebeleid

Bevordering van werkgelegenheid en derhalve van bedrijfsvestigingen is een belangrijke opgave voor geheel Flevoland en in het bijzonder voor Almere. Het locatiebeleid dat zich richt op het "juiste bedrijf op de juiste plaats" dient daarbij leidraad te zijn. In het vigerend beleid is een onderscheid gemaakt naar B- en C-locaties. B-locaties kennen een bereikbaarheidsprofiel waarin openbaar vervoer een belangrijke rol speelt, voor C-locaties gaat het met name om de bereikbaarheid over de weg. In beleidsuitspraak 16 is aangegeven dat de gewenste mobiliteitsontwikkeling een rol speelt bij de situering van bedrijvenlocaties. Daarin speelt het locatiebeleid een rol. Wij gaan ervan uit, dat ook de KvK de intentie van het locatiebeleid onderschrijft. Het mobiliteitsprofiel van een bedrijf moet zo goed mogelijk passen bij het bereikbaarheidsprofiel van de locatie, hetgeen ook in het belang van het bedrijfsleven zelf is. De zorg voor een voldoende gedifferentieerd aanbod, zodat geen "nee" hoeft te worden verkocht, ligt uiteraard bij de overheid.

De completering van het spoornet en uitbreiding van het aantal haltes in Almere alsmede de verbeterde bediening bieden goede mogelijkheden voor de ontwikkeling van B-locaties en op termijn een A-locatie in de omgeving van het Centraal Station van Almere. Met deze mogelijkheden dient zorgvuldig te worden omgegaan door deze gebieden daadwerkelijk te gebruiken voor vestiging van kantoorhoudende en/of bezoekerstrekkende bedrijvigheid. Terughoudend dient te worden omgegaan met vestiging van bedrijvigheid met een hoog kantoortaandeel op C-locaties. De extra mobiliteit die hiervan het gevolg kan zijn, kan de leefbaarheid en het milieu nadelig beïnvloeden. Bij de voorbereidingen voor het kaderstellend deel en het PVVP zal worden bezien of gelet op de werkgelegenheidssituatie in Flevoland, de situatie op de kantorenmarkt, alsmede het beleid in het ons omringende gebied, er aanleiding bestaat het locatie- en parkeerbeleid te nuanceren.

Differentiatie en segmentatie

(Boven)regionale bedrijventerreinen hebben een meer dan lokaal belang. In de Ontwerp Ontwikkelingsvisie is gewezen op het belang van segmentering van bedrijventerreinen. Los van de beleidsvrijheid van gemeenten terzake, is het wenselijk tot intergemeentelijke coördinatie bij de bedrijventerreinenontwikkeling te komen. Thematisering heeft alleen een kans van slagen als daarmee wordt ingespeeld op de markt. De overheid kan een faciliterende rol vervullen, bijvoorbeeld als het gaat om het bij elkaar brengen van relevante partijen of het opzetten van een gerichte promotiecampagne. Naast thematische terreinen blijft er ruimte voor gemengde terreinen.

Conclusie

Op pagina 20, onder beleidsuitspraak 17, wordt bij Almere aan de zin "Rond het knooppunt A6-A27 wordt voorzien in een bedrijventerrein dat van regionaal en nationaal belang is." toegevoegd: "Gelet

op het regionale karakter van dit terrein is bij de planontwikkeling afstemming en samenwerking met de gemeente Zeewolde en Lelystad noodzakelijk.” Voorts wordt bij Zeewolde toegevoegd: **“In aansluiting op en afgestemd met de bedrijventerreinontwikkeling in de gemeenten Almere en Lelystad wordt voorzien in een bedrijventerrein rond het knooppunt A6-A27.”**

Infrastructuur

Reacties

Behoeftte aan infrastructuur

De Milieuraad Almere merkt op dat de meest structurele oplossing voor het verbeteren van de bereikbaarheid van Flevoland is gelegen in het creëren van werk zo dicht mogelijk bij de woonplek. Daarnaast moeten “distributieafstanden” zo kort mogelijk worden gehouden. De Milieuraad geeft aan dat als dit beleid faalt, overwogen kan worden tot symptoombestrijding over te gaan: meer snelwegen aanleggen of verbreden.

ROVER is van mening dat uitbreiding van de infrastructuur niet in de algehele roes van groei dient te worden nagestreefd, maar dat het maatschappelijk nut zorgvuldig dient te worden afgewogen. ROVER vindt dat het met de infrastructuur in vergelijking met de Randstad nog niet zo slecht is gesteld. Congestie blijft voornamelijk beperkt tot de A6. Groei van het inwonertal hoeft niet te leiden tot evenredige behoefte aan infrastructuur. Het regeringsbeleid is namelijk gericht op het terugdringen van de automobilititeit.

Nader prioriteren

Het Ministerie van verkeer en waterstaat (RWS directie IJsselmeergebied) constateert dat de lange lijst met gewenste aanvullende infrastructuur reeds in het verleden als speerpunt naar voren is gebracht. Er is geen prioritering aangebracht in de wensenlijst. Opgemerkt wordt dat de naar voren gebrachte ontbrekende schakels in het net van transportassen thans geen echte knelpunten vormen. RWS ziet een degelijke onderbouwing van de wensen dan ook als een noodzakelijk onderdeel van het Omgevingsplan. De Ontwikkelingsvisie zou hiertoe een duidelijke aanzet moeten geven, aangezien de lange termijnvisie essentieel is voor het verkrijgen van inzicht in de aard van de knelpunten en het aandragen van oplossingen hiervoor.

Nicolai ruimtelijke ordening en infrastructuur bv vraagt zich af wat de provincie gaat doen als de wegen die gewenst worden niet door de regering worden gehonoreerd.

Infrastructuur en ontwikkeling

De heer Van Weerdenburg geeft aan dat voor een goede ontwikkeling van elke stad of provincie een goede infrastructuur voor moet lopen op de te verwachten ontwikkelingen/groei.

De ANWB merkt op dat een groei van de bevolking en de bedrijvigheid vragen om een daaraan voorafgaande capaciteitsvergroting van de infrastructuur. Hierbij is het noodzakelijk tijdig een evenwichtig verkeer- en vervoerplan te ontwikkelen dat voorziet in goed en snel openbaar vervoer en gunstig gesitueerde in- en overstapplaatsen, gekoppeld aan een hoogwaardig informatiesysteem. Ten aanzien van de voorgestelde infrastructuur wil de ANWB ervoor pleiten dat bij kruispunten van (spoor)wegen en water gekozen wordt voor oplossingen die ook op de lange termijn knelpunten voorkomen. In elk geval dient rekening te worden gehouden met de normering uit de beleidsvisie recreatie toervaartnet (BRTN).

De heer Stortelder gaat ervan uit dat in de toekomst meer dan in het verleden tijdig voor een goede infrastructuur moet worden gezorgd, alvorens plannen voor verdere groei in de provincie gerealiseerd kunnen worden. De groei leidt anders in eerste instantie alleen maar tot het vergroten van de problemen voor degenen die al in Flevoland werken en wonen.

De gemeente Noordoostpolder en de VVD afdeling Noordoostpolder geven aan dat naast het zuidelijk deel van Flevoland, ook het noordelijk deel op volledige steun voor de verbetering van verbindingen moet kunnen rekenen. De VVD afdeling Noordoostpolder merkt op dat in een gebied met veel inwoners en bedrijven in het buitengebied een goed (onderhouden) wegennet belangrijk is. De mensen en de bedrijven in de kernen moeten de keus kunnen maken voor de auto. Beide vinden daarnaast een goed openbaar vervoer van groot belang. De VVD geeft daarbij aan dat gezien het huidige karakter van de Noordoostpolder openbaar vervoer in dit gebied nog geen reëel alternatief is. De gemeente en

de VVD dringen aan op met name de snelle uitbouw van de N50 tot autoweg en op termijn tot A50. Ook zullen de betrokken provincies en gemeenten hard moeten blijven werken voor de realisering van de Zuiderzeespoorlijn, met uiteraard een station in Emmeloord. Op korte termijn zal ook verbetering moeten worden gebracht in ander openbaar vervoer.

A6-A9-CRAAG

Het Gewest Gooi en Vechtstreek en de gemeente Muiden geven aan dat de opgenomen doortrekking van de A6 naar de A9 alleen bespreekbaar is als het volledige tracé van knooppunt Muiderberg tot aan Holendrecht ondergronds wordt aangelegd. Een nieuwe doorsnijding van de Vechtpolders en het Gein is onaanvaardbaar. De gemeente Muiden merkt op dat hierbij ook een verbreding van de Hollandse Brug speelt. Een verbreding van de A6 en een verdubbeling van de Flevospoorlijn betekent een forse ingreep voor milieu en landschap. In de Ontwikkelingsvisie zou aandacht moeten worden besteed aan een mogelijke ondertunneling.

De heer Van Weerdenburg geeft aan dat de oprit bij Muiderzand richting Muiderberg met de voorgenomen plannen problemen gaat opleveren, omdat er teveel invogend verkeer komt voor de Hollandse Brug. Dit zal leiden tot grote verstoppingen in de verkeersstroom. Gewezen wordt op de mogelijkheid van een "aanhangfietspad", waardoor de busbaan versmald kan worden en er een vierde rijstrook kan worden aangelegd.

De gemeente Almere constateert dat de Ontwikkelingsvisie impliciet als uitgangspunt hanteert dat de Gooiboog, Hanzelijn en verbreding van de A6/A1 (CRAAG) zijn gerealiseerd voor 2010. Vanwege het op dit moment ontbreken van garanties voor uitvoering van deze projecten voor 2010, beveelt de gemeente aan hier wat betreft de consequenties enkele passages aan te wijden.

De Milieuraad Almere merkt op dat er geen onderzoek voorhanden is waaruit blijkt dat het doortrekken van de A6 naar de A2/A9, de verlenging van de A30 naar de A6 en de railverbinding door het IJmeer een oplossing bieden voor het bereikbaarheidsprobleem, dan wel meer werkgelegenheid oplevert. Het lijkt niet zinvol daaraan gemeenschapsgeld uit te geven.

A30, A23

Het is de Milieuraad een "doorn in het oog" dat het tracé van de A30 over het Adelaarstracé loopt. De functie van ecologische verbinding is niet te combineren met de aanleg van een snelweg (zie rapport onderzoek). Overigens merkt de Milieuraad hierbij op dat het Adelaarswegtracé is begrensd als natuurreservaat in het kader van het relatienotabeleid en in beheer bij de Stichting Het Flevoland-landschap.

De Milieuraad stelt vervolgens dat het nog goed kan komen, omdat de pijl van "reservering autosnelweg" naast het Adelaarswegtracé loopt, door agrarisch gebied. Daarnaast spreekt het Meest Milieuvriendelijk Alternatief (Effectrapport) erg aan, omdat deze in plaats van een A30 over het Adelaarswegtracé, kiest voor een verbetering van de route A27 – Gooiseweg – Nijkerkerweg. De gemeente Zeewolde geeft aan dat de combinatie van een reservering voor de A30 en een ecologische verbinding op het Adelaarswegtracé niet met elkaar in overeenstemming is. Volgens de gemeente heeft de provincie bij de vaststelling van het Begrenzingsplan Oostelijk en Zuidelijk Flevoland aangegeven dat op deze locatie geen sprake zou zijn van een ecologische verbinding, maar alleen van een reservering voor een weg.

De aanleg van de A23 en de A30 lijkt ROVER voorlopig niet urgent. In dit kader spreekt de in de visie genoemde bundeling van infrastructuur bij Gooiseweg en A27 ROVER ook aan.

Almere is voorstander van een (vroegtijdige) aanleg van de N30, in eerste instantie als secundaire weg (Adelaarswegtracé), vanwege de uit economisch oogpunt belangrijke bereikbaarheid van het noordoostelijk deel van Almere.

De gemeente Lelystad benadrukt het belang van een goede verbinding met Noord-Holland via de A23. Dit komt in de tekst niet naar voren. Deze weg is tevens een eerste bypass ter ontsluiting van de noordvleugel van de Randstad en ter ontlasting van de ring van Amsterdam.

Openbaar vervoer

Bij een Hoogwaardige Openbaar Vervoerverbinding over de Stichtse Brug gaat de voorkeur van het Gewest Gooi en Vechtstreek uit naar een (light) railverbinding. Deze dient in een zo vroeg mogelijk stadium gerealiseerd te worden. Een IJmeerspoorlijn mag volgens het Gewest en de gemeente Muiden

niet leiden tot een verdere aantasting van natuur, landschap en de openheid van het IJmeer: ondergrondse aanleg (tunnel) is gewenst.

ROVER vindt de noodzaak van de aanleg van de "IJmeerspoorlijn" en de "Oostflankspoorlijn" twijfelachtig en de forse investeringen niet gerechtvaardigd. Mocht de capaciteit problemen gaan opleveren dan kan beter de Flevospoorlijn worden verdubbeld en worden gezorgd voor hoogwaardig openbaar vervoer in de vorm van goede busverbindingen. De aftakking van de Flevospoorlijn naar Almere Hout kan ook beter worden vervangen door goede busverbindingen.

De gemeente Nijkerk heeft bezwaar tegen de gewenste realisatie van de "Oostflankspoorlijn" en de verlenging van de A30 richting A12, omdat deze in Gelderland zijn geprojecteerd in belangrijke natuur- en landgoederengebieden die opgenomen zijn in de Ecologische Hoofdstructuur. Realisatie van genoemde infrastructuur zal de waarde van deze gebieden onherstelbaar aantasten. Dit staat haaks op het beleid ten aanzien van de EHS en is naar de mening van de gemeente Nijkerk ook in strijd met de beleidsuitspraken 22 en 23 in de Ontwerp Ontwikkelingsvisie. Aangedrongen wordt op het bijstellen van de plannen.

De heer Van Weerdenburg geeft aan dat extra ontsluiting door het IJmeer noodzakelijk is bij het ontwikkelen van Almere Strand / Poort / Pampus. Hij merkt daarbij op dat het zou moeten gaan om een gecombineerde metro- en wegverbinding richting Amsterdam. In overweging wordt gegeven de bestaande wegen op de dijken langs het IJmeer en Markermeer te benutten.

Reservering ontsluiting Markerwaard

Voor een reservering voor het leggen van een verbinding tussen de A6 en het Markermeergebied door Lelystad geeft de gemeente twee alternatieven. Het door de provincie beoogde tracé moet worden aangepast.

Infrastructuur en recreatief verkeer

De gemeente Brederwiede vraagt aandacht voor de belemmeringen die te land en te water ondervonden worden van de nabij Vollenhove gelegen brug in de N331. De gemeente verwacht een versterking van de problemen, vanwege het in de Ontwerp Ontwikkelingsvisie aangegeven (te versterken) recreatieconcentratiegebied bij Kraggenburg. De gemeente verzoekt de provincie daarom aandacht aan dit knelpunt te besteden in haar beleid met betrekking tot het verbeteren van de infrastructuur.

De gemeente Elburg constateert dat een verdere groei van de recreatie nabij Walibi Flevo en Biddinghuizen wordt voorgestaan. Deze verdere groei zal ter plaatse van Elburg zeker leiden tot een toename van de verplaatsingsbehoefte tussen het oude en het nieuwe land. In de huidige situatie is er al sprake van een grote verkeersdruk op met name de Flevoweg en de daarbij behorende problemen. Een extra toename hiervan als gevolg van de door de provincie Flevoland gewenste ontwikkeling is voor de gemeente Elburg niet acceptabel. Het opvangen van de extra verplaatsingsbehoefte door verbetering van het openbaar vervoer vindt de gemeente niet reëel. Aangegeven wordt dat een en ander tevens zal leiden tot een extra toename van de verkeersdruk op de verbindingen tussen de genoemde recreatieconcentratiegebieden en de A28. De mogelijkheid van een nieuwe wegverbinding tussen Flevoland en de A28 ter plaatse van Elburg, dient dan ook nadrukkelijk open gehouden te worden.

Langzaam verkeer (voet-fiets)

Het Consulentenschap Natuur- en Milieueducatie Flevoland geeft wat betreft de benodigde infrastructuur aan dat sociale instrumenten smeeroelie kunnen zijn om gebruikers daadwerkelijk milieuvriendelijke voorzieningen een plek te laten geven in hun leefstijl. Mevrouw Loos geeft namens het Emancipatiebureau aan dat er geen aandacht wordt geschonken aan infrastructuur gericht op fietsers en voetgangers. De fiets is ook belangrijk bij het voor- en natransport. Gemist worden ook de mogelijkheden voor afstemming van verschillende vormen van vervoer op elkaar.

Ook de Fietsersbond ENFB merkt op dat de fiets in zijn algemeenheid meer in de Ontwikkelingsvisie moet worden opgenomen. Het gebruik van de fiets moet actief worden gestimuleerd om de automobiliteit terug te dringen. Bij het inrichten van woon- en winkelcentra en bedrijventerreinen moet voorzieningen worden getroffen voor fietsers. Dit betreft stallingen, verkeersveiligheid, reële fietsafstanden en aantrekkelijke en comfortabele fietsroutes. Compacte steden met geconcentreerde voorzieningen (werken, scholen) bieden goede kansen. Er moeten "hoogwaardige" fietspaden en –

routes worden aangelegd (=weinig stoppunten, weinig kruispunten, e.d.) en opgenomen in de plannen voor infrastructuur. Flevoland is een mooie fietsprovincie.

De Stichting Wandelplatform (LAW) vindt dat er speciale aandacht besteed moet worden aan het "fenomeen" wandelen, vanwege het succes van deze natuurgerichte vorm van vrijetijdsbesteding. Zij pleiten voor een verdere ontwikkeling en verfijning van de routes van de lange-afstand-wandelpaden en het opnemen daarvan op de plankaart. De stichting vraagt voorts aandacht voor het voorkomen van kwaliteitsverlies van de routes, dat ontstaat door ontoegankelijkheid, omleidingen en barrièrewerking door infrastructuur (auto, spoor, water) en in het overgangsgebied tussen stad en landelijk gebied. Ook pleit de stichting voor terughoudendheid bij de verdere verharding van paden en wegen in het landelijk gebied. Zandpaden en -wegen, halfverharde wegen, schelpenpaden, e.d. hebben een eigen landschappelijke en cultuurhistorische waarde en zijn essentieel voor de belevingswaarde van de wandelaar. De ANWB merkt op dat er verscheidene lange afstandroutes zijn ontwikkeld voor wandelen, fietsen en waterrecreatie. Deze routes moeten op langere termijn veilig gesteld worden binnen de totale ruimtelijke ontwikkeling van Flevoland. De waterrecreatie, het wandelen en het fietsen moet ook beter op elkaar worden afgestemd en met elkaar gecombineerd.

Luchthaven

De gemeente Almere geeft aan dat in de Ontwikkelingsvisie niet wordt ingegaan op een landlocatie voor de ontwikkeling van eventuele grootschalige luchthavencapaciteit in Flevoland. Mocht het beleid van het rijk resulteren in de uitbreiding van de luchthavencapaciteit op het grondgebied van Flevoland, dan wil de gemeente Almere gaarne met de provincie in overleg treden over een nadere standpuntbepaling. Het gaat daarbij om belangrijke afwegingsgronden, zoals bereikbaarheid, economische potentie en milieueffecten. De gemeente Dronten wil geen overloopluchthaven in Flevoland, vanwege de belasting van het milieu, de bedreiging van de lokale economie, de versnippering van het landschap, het in de knel komen van de kernen ten gevolge van de geluidscontouren en het onzekere economische scenario. De Kamer van Koophandel constateert dat het vasthouden aan een locatie Markermeer voor de ontwikkeling van een grootschalige luchthaven niet aansluit op de politieke realiteit. Flevoland plaatst zichzelf hierdoor buiten de discussie en gaat voorbij aan het feit dat de economische voordelen/effecten van een dergelijke ontwikkeling zich ook op een landlocatie voordoen. Zij merken op dat de recent in de vergadering van Provinciale Staten (28 en 29 oktober 1998) aangenomen motie inzake de luchthavenontwikkeling in Flevoland aangeeft dat er beweging zit in het provinciale standpunt. Dit wordt ondersteund. De Werkgeversvereniging Midden-Nederland roept ook op actief deel te nemen aan de discussie over een luchthaven in Flevoland. Daarmee worden positieve en negatieve effecten voor Flevoland bespreekbaar. De Sociaal Economische Overleg en Adviesraad (SEOR) geeft daarbij aan dat de regionale economie een extra impuls krijgt met uitstralingseffecten naar het omringende gebied, met name Noord-Nederland. De keerzijde is echter dat het leefklimaat in Flevoland zal verslechteren. Wat betreft beleidsuitspraak 19, luchthaven in Markermeer, bestaat bij de FLTO de indruk dat de houding van de provincie is veranderd. Het mogelijk maken van een locatie voor vliegverkeer op het land heeft verstrekende gevolgen voor de landbouw. Daar komt nog bij dat er dan meer infrastructuur nodig is. De VVD afdeling Noordoostpolder geeft aan dat bij een eventuele keuze voor een vliegveld, al dan niet op een landlocatie, meer rekening gehouden moet worden met de gevolgen voor de Noordoostpolder. Duurzame werkgelegenheid en verbeterde infrastructuur wegen heel zwaar. Het Gewest Gooi en Vechtstreek stelt dat de te verwachten toename van geluidhinder, luchtverontreiniging, onveiligheid, verkeersoverlast en de verdere aantasting van het leefklimaat, voor de gemeenten in Gooi en Vechtstreek aanleiding is geweest de aanleg van een alternatieve locatie voor een luchthaven aan de zuidoostzijde van Lelystad af te wijzen. De ontwikkeling van een dergelijk grootschalige luchthaven is naar de mening van het Gewest ook niet goed verenigbaar met woningbouw in het gebied tussen Almere en Amersfoort. De gemeente Baarn acht een toename van vliegtuiglawaai door de uitvliegroutes van een nieuwe luchthaven in Flevoland ongewenst. De Milieufederatie Flevoland geeft aan het onbegrijpelijk te vinden dat een grote luchthaven in Flevoland mogelijk wordt gemaakt, aangezien in de Ontwikkelingsvisie zoveel nadruk op behoud en ontwikkeling van de kwaliteiten van Flevoland ligt. Ook de vijf natuur- en milieuorganisaties vinden dat de kernkwaliteiten van Flevoland leiden tot het afwijzen van een overloopluchthaven. De heer Stortelder merkt op dat de ontwikkeling van een groot vliegveld in Flevoland niet inpasbaar is. Naast de tegenargumenten op het gebied van ruimte, rust en natuur als sterke punten van Flevoland, mist hij

in de luchthavendiscussies een goed scenario over de verwachte economische groei zonder vliegveld. Wat betreft Lelystad Airport merkt de heer Van Weerdenburg op dat er gekozen kan worden voor een snelle shuttle verbinding tussen het nieuwe treinstation Lelystad West en het vliegveld.

Antwoord

Behoeftte aan infrastructuur

De provincie Flevoland staat een beleid voor waarbij nieuwe woon- en werklocaties zoveel mogelijk in de nabijheid van bestaande voorzieningen en werkgelegenheidscentra worden gesitueerd en voorts dat optimaal gebruik wordt gemaakt van het bestaande lijnennet van openbaar vervoer. De snelle bevolkingsontwikkeling in Flevoland wordt nog onvoldoende gevolgd door de ontwikkeling van werkgelegenheid en voorzieningen. Veel inwoners van Flevoland zijn daarvoor nog aangewezen op het "oude land". Dit leidt tot aanzienlijke pendelstromen, waarbinnen overigens een ten opzichte van het landelijk gemiddelde hoog aandeel openbaar vervoer. Het lijnennet van het openbaar vervoer is echter nog incompleet en biedt nog onvoldoende alternatief voor veel relaties. De autopendel die hiervan het gevolg is, moet invoegen in het reeds vanuit andere regio's zwaar belaste wegennet. Dit manifesteert zich op dit moment het sterkst bij het knooppunt Muiderberg van de A6 met de A1. Vanwege de huidige omvangrijke en groeiende congestie onderzoekt het rijk (Ministerie van verkeer en waterstaat) de mogelijkheden van verbreding van het aanwezige wegennet. Onderdeel van deze studie behelst uiteraard ook onderzoek naar het verkeersaanbod en de sturing hierin, alsmede onderzoek naar de sociaal-economische effecten. Ten opzichte van een doortrekking van de A6 betekent de huidige structuur voor veel relaties, bijvoorbeeld naar Schiphol en omgeving, een aanzienlijke omrijafstand. Daar komt bij dat verbreding van het huidige wegennet moeilijk inpasbaar blijkt te zijn in de aanwezige structuren en dat de stedelijke functie van de A9, Gaasperdammerweg, moeilijk te combineren valt met een functie als nationale achterlandverbinding. De provincie is derhalve van mening dat een doortrekking van de A6 naar de A9/A2 op termijn onvermijdelijk is. Een punt van bijzondere aandacht hierbij zal zijn hoe het waardevolle en kwetsbare landschap optimaal ontzien kan worden. De gedachten gaan uit naar een (deels) ondergrondse aanleg van deze verbinding. Hoewel het accent van de relaties vanuit (het zuidelijk deel van) Flevoland nog is gericht op het stadsgewest Amsterdam en omstreken laat de recente ontwikkeling een meer diffuus patroon zien, waarbij de relaties met de Utrechtse stadsgewesten alsmede richting het knooppunt Arnhem/Nijmegen in belang toenemen. In oostwaartse richting is de ontsluiting van Flevoland zwak ontwikkeld. Momenteel is reeds een toenemende congestie op de A28 bij de aansluiting Nijkerk te constateren, als gevolg van afwikkelingsproblemen op het knooppunt A28/A1. Verkeersberekeningen voor de langere termijn laten zien dat de capaciteit van de Nijkerkerweg bij de aansluiting A28/Nijkerkerbrug reeds voor 2010 tekort zal schieten. De provincie neemt afstand van de door ROVER gemaakte opmerking dat "deze infrastructuur in een algehele roes tot groei dient te worden nagestreefd". De groei van Flevoland wordt tot op heden met name bepaald door het bieden van opvangmogelijkheden voor woningzoekenden elders. De afspraken met het rijk voor de periode tot 2010 daarover worden door ons gerespecteerd. Daarbij kan niet voorbij worden gegaan aan huidige manifeste knelpunten in de ontsluiting van Flevoland. Het gaat hierbij zowel om ontbrekende schakels in de weg- en O.V.infrastructuur als om ontoereikende capaciteit op een aantal cruciale wegvakken net buiten Flevoland. De keuzes van het rijk inzake aanleg en verbetering van de infrastructuur in Flevoland stemmen niet hoopvol en zijn voor het provinciaal bestuur mede aanleiding de mogelijkheden van toekomstige opvang afhankelijk te stellen van de verwezenlijking van de noodzakelijk geachte verbeteringen in de ontsluiting.

Nader prioriteren

De provincie meent dat onvoldoende recht wordt gedaan aan de zorgvuldigheid waarmee de Ontwerp Ontwikkelingsvisie is opgesteld wanneer wordt gesproken over een "wensenlijst" ten aanzien van de aan te leggen infrastructuur. Het gaat om een coherente visie op de lange termijn ontwikkeling! De problemen rond de infrastructurele ontsluiting zijn van dien aard dat inmiddels kan worden gesproken over manifeste knelpunten. Overigens betreft een groot deel van de in de Ontwerp Ontwikkelingsvisie genoemde hoofdinfrastructuur projecten die in het tweede Structuurschema Verkeer en Vervoer, dat een planhorizon van 2010 kent, genoemd worden als projecten van nationaal belang. Daarbij gaat het onder meer om de Hanzespoorlijn, de Zuiderzeespoorlijn, A23 en Rijksweg 50. Zelfs een doortrekking van de A6 en verlengde A30 waren eerder onderdelen van het rijksbeleid, terwijl een eventuele

spoorverbinding via het IJmeer van betekenis is geweest bij de besluitvorming inzake Amsterdam-IJburg.

Infrastructuur en ontwikkeling

De sterk toegenomen (auto)mobiliteit en de toegenomen internationale concurrentie heeft het rijk voor moeilijke beslissingen geplaatst. De behoefte aan (nieuwe) infrastructuur overstijgt de financiële mogelijkheden van het rijk. Keuzes worden gemaakt op basis van manifeste knelpunten en het nationaal belang. Daarbij geldt het adagium dat geen nieuwe infrastructuur nodig is, maar oplossingen worden gezocht in betere benutting en aanpassingen binnen de huidige structuur. Voor Flevoland geldt echter dat de structuur nog niet compleet is. Gewenst is dat de aanleg van ontbrekende infrastructuur vooruit loopt op de verstedelijking. De financiële druk bij het rijk is echter van dien mate dat hiervan geen sprake kan zijn. De afspraken met het rijk over toekomstige verstedelijking worden dan ook gekoppeld aan afspraken over de realisatie van infrastructuur. Vooralsnog wordt er van uitgegaan dat het rijk de afspraken die in het kader van de verstedelijkingsopgave voor de periode 2005–2010 zijn gemaakt zal nakomen.

Mede als uitwerking van de Ontwikkelingsvisie wordt thans een Provinciaal Verkeer- en Vervoersplan (PVVP) door de provincie voorbereid welke naar verwachting begin 1999 in inspraak kan worden gebracht. Dit plan richt zich op een evenwicht ten aanzien van beheersing van de (onnodige) automobilititeit, onder meer via de ruimtelijke ordening en bevordering van het gebruik van de fiets (m.n. bij lokaal verkeer) en het openbaar vervoer, en uitbreiding van infrastructuur. Het betreft bij dit laatste zowel weg- als railinfrastructuur. Ook het streven naar voldoende en goed geoutilleerde overstappunten maakt deel uit van dit beleid. Het gaat hierbij over uitwisseling van personen (fiets en auto-openbaar vervoer) en goederen (weg, rail en water). Ten aanzien van de aanleg van infrastructuur staat de provincie een duurzame vormgeving voor, zowel ten aanzien van kruisingen met andere verkeerinfrastructuur als met de ecologische infrastructuur (EHS). Met betrekking tot dit laatste kan opgemerkt worden dat schade (doorsnijding en versnippering) bij voorkeur voorkomen wordt, onder meer door bundeling van infrastructuur, en voorts door verzachtingsmaatregelen die de ecologische structuur zoveel mogelijk in stand houden (wildtunnels, ecologisch beheer van bermen etc.)

A6-A9-CRAAG

Momenteel baart de congestie op de A1 grote zorgen. Deze congestie veroorzaakt in hoofdzaak de filevorming op de A6. Bij ongewijzigd beleid zal op de middellange termijn de congestie op de A28 bij het knooppunt met de A1 tot filevorming op de Nijkerkerweg leiden, maar zal ook de doorstroming op de A27 sterk verslechteren. Daarmee dreigt Flevoland in zuidelijke richting slecht ontsloten te raken.

In het Investeringsprogramma van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat, het MIT 1999-2003, wordt ingebruikneming van de Gooi-boog omstreeks 2002/2003 voorzien en aanleg van de Hanzespoorlijn voor 2010. De uitvoering van de oplossingen uit de CRAAG-studie is uitgesteld naar de periode na 2010. Laatstgenoemde vertraging baart grote zorg voor de duurzame ontwikkeling van Flevoland. De huidige congestiekans van circa 15% zal naar verwachting met 2% per jaar toenemen. Voor achterlandverbindingen, zoals de A1, wordt in het SVVII gestreefd naar een maximale congestiekans van 2%. Voor het maatschappelijk functioneren is het belang van een goed functioneren van deze verbinding groot. De Ontwikkelingskaart geeft een beeld van de voorgestane ontwikkelingen in de periode 2010-2030, zonder daarbij een fasering aan te geven. In het kaderstellende deel en het PVVP zal nader worden ingegaan op de voorgestane programmering in de periode tot 2015.

In de planvoorbereiding van de gemeente Almere voor Almere Poort zal de oprit Muiderzand, op verzoek van Rijkswaterstaat worden ontzien. Het verkeersprobleem op de A6 is onderdeel van de CRAAG-studie van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat.

A30, A23

Met de realisatie van de A27 zal de bereikbaarheid van Almere krachtig verbeteren. Vooralsnog zullen de Gooiseweg en de Nijkerkerweg voldoende capaciteit hebben om vanaf de A27 het verkeersaanbod in oostelijke richting te kunnen verwerken. In dit verband wordt gekozen voor bundeling van infrastructuur door opwaardering van het bestaande wegennet (Gooiseweg – A27). Zonodig kan het zogenaamde Adelaarswegtracé, waarvoor ruimte is gereserveerd, worden gebruikt voor doortrekking

naar de A6. Van oudsher is via het Adelaarswegtracé rekening gehouden met een dergelijke auto(snel)wegverbinding. Bij de begrenzing van de ecologische verbinding over dit tracé is rekening gehouden met een reservering voor een toekomstige auto(snel)weg. Doortrekking van de A30 vanaf de A28 naar de A12 zal vooral bezien moeten worden in het kader van het oplossen van de verkeersproblematiek op het knooppunt A28/A1.

De aanleg van rijksweg 23 is nog niet opgenomen in de programmering van het rijk. Het rijk is het bevoegd gezag voor de vaststelling van het tracé van een rijksweg. Inzet van de provincie zal hierbij zijn dat wordt gestreefd naar maximale bundeling met het tracé van de Hanzespoorlijn. Dit onder meer om versnippering in het landelijk gebied te voorkomen. Zoals in het te continueren vigerende beleid (streekplan) is aangegeven vormt de A23 een belangrijke verbetering van de verbinding met Zwolle en Noord-Holland.

Openbaar vervoer

Met de aanleg van de Gooiboog en de Hanzespoorlijn en de hogere frequentie van de stadsgewestelijke bediening zal de capaciteit van de Flevospoorlijn vanaf Almere richting de Gooilijn tekort schieten. Vergroting van de capaciteit zal nodig zijn. Bij de ontwikkeling van Amsterdam-IJburg is rekening gehouden met een spoorvoorziening welke doorgetrokken kan worden richting Almere. Een dergelijke spoorlijn via het IJmeer biedt mogelijkheden de verdubbeling van de Flevospoorlijn te vervangen, met als bijkomend effect dat hiermee een nieuwe kern Almere Pampus via hoogwaardig openbaar vervoer kan worden ontsloten. Het wordt derhalve van belang geacht dat bij het bezien van de mogelijkheden van de Flevospoorlijn de mogelijkheden van een IJmeerlijn daarbij worden betrokken. Hierbij dient tevens te worden opgemerkt dat bij eventuele aanleg van een IJmeerlijn de doorvaarbaarheid van het IJmeer gegarandeerd moet blijven. Over de tracering van de Hanzespoorlijn valt pas na het tracébesluit zekerheid te geven. De huidige tracé/m.e.r.-studie tendert naar een tracé dat grotendeels overeenkomt met het voorkeurstracé volgens het Streekplan Flevoland. De provincie streeft naar een zo spoedig mogelijke aanleg van de Hanzespoorlijn.

De Zuiderzeelijn lijkt, als snelle verbinding tussen de Randstad, Noord-Nederland en Noord-Europa, van nationaal belang. Voor Flevoland is daarbij van belang dat ook Emmeloord een aansluiting krijgt op het nationale spoorwegennet.

Terecht wordt door ROVER aandacht gevraagd voor de verminderde bediening van station Lelystad. De vervoerder, N.S.-reizigers, is echter een geprivatiseerde instelling welke niet door de provinciale overheid kan worden aangestuurd. De verwachting lijkt gerechtvaardigd dat met de ingebruikneming van de Hanzespoorlijn de verbindingen met Lelystad zullen verbeteren.

De gunstige werking van het vrije busbanensysteem in Almere is alom erkend. Ook bij de toekomstige uitbreidingen zal dit systeem worden gecontinueerd. Op te merken valt dat dit systeem moeilijk in de bestaande stedelijke inrichting in te passen valt en dat het systeem met name zijn gunstige effect sorteert als het integraal wordt toegepast. Daarnaast vergt het systeem hoge investeringen en neemt het ruimte in beslag. Navolging van het systeem in andere steden is derhalve moeilijk(er) te realiseren. Het streven is erop gericht omvangrijke uitbreidingslocaties zoveel mogelijk te situeren aan O.V.-infrastructuur. In Almere zijn na de ontwikkeling van Poort de mogelijkheden om direct aan de spoorlijn te bouwen uitgeput. Een directe ontsluiting van Almere Hout via een spoorlijn is uit het oogpunt van het mobiliteitsbeleid gewenst. Of een aftakking van de Flevospoorlijn ten koste gaat van de bediening van Almere Buiten en/of Lelystad is afhankelijk van meerdere factoren. Vooralsnog wordt hier niet van uitgegaan. Op langere termijn wordt rekening gehouden met een doortrekking van deze aftakking richting Amersfoort. Daartoe dient nu reeds in de ruimtelijke plannen ruimte te worden gereserveerd op de lijn Amsterdam-Almere-Amersfoort.

Met betrekking tot de Hoogwaardige Openbaar Vervoersverbinding Almere-Hilversum-Utrecht merken wij op dat deze bezien moet worden in relatie tot de bediening en de effecten van de Gooiboog.

In het PVVP zal nader worden ingegaan op het verkeer- en vervoersbeleid, waaronder het openbaar vervoer. De ontsluiting van de meer rurale gebieden in Flevoland zal daarbij bijzondere aandacht krijgen.

Reservering ontsluiting Markerwaard

De provincie wenst rekening te blijven houden met de mogelijkheid van een partiële droogmakerij in het Markermeergebied. Dit betekent in de praktijk dat wij vasthouden aan de mogelijkheid om

verbindingen tussen het noordwesten en het centraal gelegen deel van ons land te verbeteren onder meer door het handhaven van ruimtelijke reserveringen nabij Lelystad en Almere. Met betrekking tot Lelystad zal één verbinding via de N/A23 ten noorden van het stedelijk gebied van Lelystad kunnen lopen. Dit laat onverlet dat ook aan de zuidzijde van het stedelijk gebied van Lelystad een reservering voor een eventuele, directe verbinding naar de A6 dient te zijn aangebracht. Een verbinding via de Houtribsluizen, zoals door de gemeente gesuggereerd, eindigt in het stedelijk gebied en voldoet derhalve niet aan het beoogde doel in het regionale (vigerend) beleid.

Infrastructuur en recreatief verkeer

In het kader van Duurzaam Veilig treft de provincie voorbereidingen voor een categorisering van het wegennet buiten de bebouwde kom. Doel hiervan is te komen tot een functionele indeling en inrichting van het wegennet. Hierbij wordt een hiërarchie in het wegennet aangebracht, waarbij onderscheid wordt gemaakt in Stroomwegen, bedoeld voor de verzorging van relaties tussen bestuurlijke en economische centra in Nederland, en Ontsluitingswegen, bedoeld voor het toegankelijk maken van gebieden en verzorgen van relaties tussen regionale centra. De N331 is ingedeeld bij de categorie Stroomwegen. Op basis van de categorisering wil de provincie, binnen de financiële mogelijkheden, de vormgeving van het provinciale wegennet aanpassen aan de functionele indeling. Voorsnog kan nog niets meegedeeld worden over het moment en het soort maatregelen aan de N331. Walibi Flevo is een belangrijke recreatief-toeristische voorziening in Flevoland. Naar verwachting zal het bezoekersaantal de komende jaren verder toenemen. Walibi Flevo wordt meer en meer onderdeel van het totale toeristisch pakket van de Veluwezoom. Dit krijgt onder andere gestalte via samenwerking tussen de recreatieondernemers in het gebied. Dit biedt kansen voor het stimuleren van collectief vervoer. Voor de langere termijn zal aandacht moeten worden besteed om de knelpunten in de bereikbaarheid op te lossen. De provincie acht samenwerking met betrokken partijen daarbij essentieel. In principe zullen daarbij alle opties open moeten worden beschouwd, inclusief mogelijke aanleg van nieuwe infrastructuur.

Langzaam verkeer

De provincie streeft naar een infrastructuur voor verkeer en vervoer, die voldoet aan de verplaatsingsbehoeften die passen binnen de ruimtelijke en sociaal-economische structuur en die voorwaarden schept voor gewenste ontwikkelingen (beleidsuitspraak 18). Deze uitspraak heeft niet alleen betrekking op auto- en openbaar vervoerverplaatsingen, maar (impliciet) ook op verplaatsingen per fiets. De provincie stelt zich tot doel het fietsgebruik in Flevoland te stimuleren. Het gaat hierbij om het stimuleren van het fietsen als hoofdverplaatsing en als voor- en natransportwijze bij een hoofdverplaatsing met bus of trein. Ook het toeristisch-recreatief fietsverkeer zullen wij bevorderen. Door het voeren van een fietsvriendelijk beleid wil de provincie de fiets een substantiële plaats geven in de totale mobiliteit. Hierbij dient te worden opgemerkt dat door de relatief grote afstanden tussen de kernen in Flevoland, de barrièrewerking van het water en de maat van het landschap Flevoland een lager gebruik van de fiets buiten de bebouwde kom kent dan het landelijk gemiddelde. De provincie heeft bij het fietsvriendelijk beleid de hulp van partners nodig. De provincie zal samen met de gemeenten zoeken naar mogelijkheden het fietsgebruik binnen de bebouwde kom te bevorderen. Met name goede en veilige stallingen op de belangrijkste bestemmingsplaatsen hebben een positief effect. Voorts zal de provincie om meer aandacht vragen voor de fiets in de diverse ruimtelijke plannen. Een nadere uitwerking hiervan vindt plaats in het kaderstellende deel of het provinciaal verkeer- en vervoerplan.

Bij de situering en inrichting van nieuwe woongebieden dient rekening te worden gehouden met bereikbaarheid, onder andere per fiets. De ontwerpsuggesties voor fietsroutes van de ENFB kunnen bij de planvorming op lokaal niveau worden uitgewerkt.

De gedachte van een hoge snelheidsfietspad binnen de zware vervoersas Almere-Amsterdam is een interessante gedachte als onderdeel van het zoeken naar oplossingen voor de verkeersproblematiek in deze corridor. Voorsnog zal bezien moeten worden welk effect dit kan hebben op de totale problematiek, wat de ruimtelijke inpassingsmogelijkheden zijn en of de maatregel voldoende kosteneffectief is. Mede gelet op het provinciegrensoverschrijdend karakter van een dergelijke fietsvoorziening nemen wij ons voor tijdens de planperiode (2000-2004) omtrent deze gedachte onderzoek te programmeren.

Door zijn globale karakter leent het kaartbeeld zich niet voor het aangeven van recreatieve routestructuren. In het kaderstellende deel zal hieraan aandacht worden besteed. Combinatie van routestructuren wordt nagestreefd waar dat zinvol is. Het is van belang dat daarbij gebruik wordt gemaakt van de landschappelijke- en groenstructuren en zoveel mogelijk relaties worden gelegd met recreatieve voorzieningen en dienstverlening in het landelijk gebied. De (recreatieve) vaarroute door de Randmeren (die overigens onderdeel is het landelijk recreatieve toervaartnet) zal in zijn geheel op de kaart worden opgenomen. Wij zijn van mening dat de vaarmogelijkheden in overeenstemming zijn met de BRTN. Uitbreiding van vaarmogelijkheden kan naar onze mening vooralsnog worden gerealiseerd in de bredere randmeren dan wel minimale uitbreidingen in de smallere delen als blijkt dat dit geen onevenredige schade toebrengt aan andere functies met name de natuurfuncties.

In de Ontwerp Ontwikkelingsvisie wordt aandacht geschonken aan het belang van recreatieve routes, waaronder het wandelen. Hieraan zal worden toegevoegd dat de provincie kwaliteitsverlies door barrièrewerking en dergelijk wil voorkomen. Ten aanzien van de vraag of verharding moet worden toegepast hecht de provincie veel belang aan de kwaliteit van de routes, ook in natte omstandigheden. De mogelijkheden van beheer en onderhoud leggen beperkingen op. In Flevoland is verharding vaak toch de oplossing om te kunnen voldoen aan de landelijke kwaliteitsstandaard. In de gebieden met een zandige bodem, bijvoorbeeld langs de Randmeren ligt dat weer anders.

Luchthaven

Ontwikkelingen in het kader van het TNLI project worden steeds besproken in daarvoor in het leven geroepen bestuurlijk overleg. Wensen en eisen met betrekking tot eventuele nadere vormgeving zullen vanuit de provincie in Den Haag worden aangedragen. Binnenkort zal het Kabinet naar verwachting een besluit nemen over het vervolg van de procedure in dit kader: welke opties vallen af, welke worden verder onderzocht. Naar aanleiding van dit besluit zal de tekst in de Ontwikkelingsvisie mogelijkerwijs worden aangepast.

De provincie is niet a-priori en zonder condities voorstander van een grootschalige luchthaven ontwikkeling binnen de provinciegrenzen. Behoud van leefkwaliteit is een belangrijke voorwaarde waaraan zo'n eventuele ontwikkeling gebonden wordt. In het geval het rijk besluit voor een oplossingsrichting binnen Flevoland zal de provincie dan ook primair opteren voor een oplossing in het Markermeer. Een landlocatie wordt niet positief tegemoet getreden, maar zal zonnig als een nationale onvermijdelijkheid met grote beperkingen moeten worden omgeven.

Met de stelling dat de ontwikkeling van de Oostflank en een luchthaven ten zuidoosten van Lelystad op gespannen voet met elkaar kan staan zijn wij het eens. Een definitief besluit hierover kan evenwel pas genomen worden nadat meer bekend is over een eventuele configuratie en dimensie van een dergelijke luchthaven.

Lelystad Airport zal worden ontwikkeld tot een luchthaven voor (voornamelijk) klein zakelijk luchtverkeer. De bezoekersaantallen die daarbij worden verwacht rechtvaardigen geen aanleg van een station noch een aparte fysieke shuttle verbinding. Aandacht heeft of de bezoekersaantallen het mogelijk maken op termijn een shuttleverbinding via het streek- of stadsvervoer te onderhouden.

Conclusie

Op pagina 12, beleidsuitspraak 7, laatste regel wordt "**en het gebruik van de fiets**" toegevoegd. De laatste regel luidt dan aldus: "...tegengegaan, waarbij bevordering van openbaar vervoer en het gebruik van de fiets een belangrijke rol zullen spelen."

Op de Ontwikkelingskaart zal de vaarverbinding door de randmeren worden gecompleteerd.

De laatste zin op pagina 22 wordt als volgt aangevuld: "Voor het versterken van de toeristisch-recreatieve basisstructuur wordt gestreefd naar uitbreiding van wandel-, fiets-, en vaarroutes en naar aanleg van nieuwe stranden en voorlanden. **Kwaliteitsverlies van routestructuren, bijvoorbeeld als gevolg van barrièrewerking, dient te worden voorkomen**".

Ontwikkelingen landelijk gebied

landbouw

Reacties

De voorliggende Ontwerp Ontwikkelingsvisie wekt bij de FLTO de indruk van een “gedoog” visie. Men had gehoopt op een meer gedurfdere visie met ruime mogelijkheden voor de landbouw. Daarbij moet wel worden gerealiseerd dat vanuit de landbouw weinig vaste gegevens voor de visie aanwezig zijn. Trends kunnen er wel worden aangegeven, zoals de extensivering van het gebruik van landbouwgronden en de liberalisering van de landbouw. Dit brengt natuurlijk de nodige druk met zich mee voor de landbouw.

De visie had daarom in moeten gaan op een vergroting van de mogelijkheden binnen het bedrijf en een risicospreiding van activiteiten (meer takken binnen een bedrijf). Onder de huidige bedrijven zitten veel gespecialiseerde bedrijven, die onder invloed staan van (grote) prijsschommelingen.

De intensieve veehouderij biedt mogelijkheden voor risicospreiding. De provincie moet niet teveel belemmerende regels (MER e.d.) opstellen voor intensieve veehouderij. De FLTO vindt dat er nu al voldoende mogelijkheden zijn om te sturen.

In het Omgevingsplan moet terughoudend worden omgegaan met de koppeling van specifieke ontwikkelingsmogelijkheden in de landbouw aan een bepaald gebied binnen de provincie.

Het Ministerie van LNV (Directie Noordwest) constateert dat de Ontwikkelingsvisie zich voor de landbouw voorzichtig en terughoudend opstelt. In de landbouw is een algemene tendens te bespeuren tot verbreding (agrarisch en niet-agrarische activiteiten) en verdieping (kwaliteitsverbetering, biologische landbouw) van de bedrijfsvoering. LNV ziet een onderscheid tussen de Noordoostpolder, waar meer mogelijkheden zijn voor multifunctionele landbouw, en Zuidelijk en Oostelijk Flevoland. LNV merkt voorts op dat het niet duidelijk is wat met “verfijnde landbouw” (pagina 22) bedoeld wordt. Toevoeging van niet-grondgebonden neventakken op bestaande agrarische bedrijven kan volgens de visie plaatsvinden voor zover kleinschalig van aard en landschappelijk aanvaardbaar. Het lijkt LNV beter hier te spreken van economisch duurzaam.

Het Ministerie van LNV mist de sector bollenteelt in de visie. Er is een groeiende grondbehoefte voor deze teelt. Uitbreidingsgebieden in Flevoland c.q. de Noordoostpolder kunnen worden ontwikkeld en aangeduid.

De VVD afdeling Noordoostpolder geeft aan dat de agrarische sector een belangrijke bedrijfstak zal blijven en daarmee ook beeldbepalend zijn voor het grootste deel van de Noordoostpolder. Een veranderende landbouw maakt neveninkomsten noodzakelijk. Voortzetting van succesvolle voorzieningen, zoals premies, voorlichting en begeleiding, is noodzakelijk. Door de VVD wordt het voorwaardenscheppend beleid gemist.

De gemeente Noordoostpolder merkt op dat een serieus probleem voor de agrarische sector in de Noordoostpolder wordt gevormd door de betrekkelijk kleine oppervlakte per bedrijf. Er zullen daarom voldoende (bouw)mogelijkheden moeten worden gehandhaafd om met behulp van een zogenaamde neventak de rentabiliteit van de bedrijven veilig te stellen.

De heer Kreuger van de FAJK brengt naar voren dat de agrarische sector een belangrijke pijler is van de Flevolandse economie. Hij maakt zich dan ook zorgen over de voorgenomen ontwikkelingen zoals beschreven in de Ontwikkelingsvisie. Deze ontwikkelingen leggen beslag op de ruimte die nu wordt ingenomen door de landbouw. Gepleit wordt voor een zo groot mogelijk landbouwareaal. Ook voor een duurzame landbouw is een voldoende groot landbouwareaal noodzakelijk. Een te klein areaal maakt bijvoorbeeld extensivering onmogelijk.

De heer Bierma van de FAJK vult hierbij aan dat een kleiner landbouwareaal de prijs opdrijft, waardoor vooral voor jongere boeren de concurrentiepositie in het geding komt. Flevoland kent het hoogste percentage bedrijfsopvolgers van Nederland. Deze provincie is één van de rijkste agrarische gebieden van Nederland. Dit schept verplichtingen tegenover de landbouw. De agrariërs moeten zich kunnen blijven ontwikkelen, de provincie moet hiervoor voorwaarden scheppen.

De Milieuraad Almere stelt voor bij “landbouw” te vermelden: geen glastuinbouw in de nabijheid van natuurgebieden en ecologische verbindingszones (niet alleen EHS, maar ook regionaal). Dit vanwege de storende invloed van de assimilatieverlichting.

Antwoord

De provincie realiseert zich dat de landbouwsector voor een aantal opgaven staat: vermindering van de belasting van het milieu enerzijds, zoals dat door landelijke en Europese regelgeving wordt opgelegd, en veranderende marktverhoudingen anderzijds. Dat vraagt onder andere mogelijkheden voor risicospreiding door verbreding, maar ook voor processen als schaalvergroting en intensivering van teelten. De mogelijkheden hiertoe hangen samen met de landschappelijke en milieuhygiënische consequenties daarvan. Er dient een evenwicht gevonden te worden tussen de mogelijkheden voldoende inkomen op de bedrijven te genereren en de consequenties daarvan voor de fysieke kwaliteit van het landelijk gebied.

Sommige gebieden lenen zich meer voor een bepaalde ontwikkeling dan andere, waarbij ook de relatie tussen gebieden dient te worden betrokken. Dit betekent dat het niet vanzelfsprekend is dat overal in de provincie dezelfde (neven)takken kunnen worden uitgeoefend.

In het kader van risicospreiding behoort ook het opzetten van intensieve veehouderij tot de mogelijkheden. In het streekplan is aangegeven dat de provincie met betrekking tot nieuwvestiging van bedrijven die zich volledig of in hoofdzaak toeleggen op intensieve veehouderij wordt vastgehouden aan een sterk terughoudend beleid. Met het beleid zoals dat is verwoord in het voorontwerp van de streekplanuitwerking intensieve veehouderij wordt aan agrariërs de mogelijkheid geboden intensieve veehouderij als neventak te beoefenen waarbij de bebouwingsoppervlakte is bepaald op maximaal 2.000 m². De provincie acht deze streekplanuitwerkingsprocedure nodig vanwege de wens de relatief goede milieukwaliteit in Flevoland zoveel mogelijk te behouden en daarmee ruimte te bieden voor andere mogelijkheden, zoals recreatie en toerisme, en de groeimogelijkheden voor intensieve veehouderij zoveel mogelijk ten goede te laten komen aan reeds gevestigde ondernemers.

Ook andere vormen van verbreding, zoals recreatieve activiteiten kennen landschappelijke, maar ook markttechnische begrenzingen. Nadere bepaling van het beleid terzake, in casu de mogelijke ontwikkeling van de landbouw en de ruimtelijke en milieuhygiënische gevolgen daarvan, vindt plaats in het kaderstellend deel.

De provincie staat voor de taak het evenwicht tussen de economische belangen van de landbouwsector, de kwaliteit van het landschap en de ruimtevraag vanuit de functies wonen, werken, recreatie en natuur te bewaken. Het relatieve belang van de agrarische sector voor de Flevolandse economie is weliswaar groot, maar neemt af en zal naar verwachting ook in de toekomst af blijven nemen. Economische groei zal zich met name buiten deze sector afspelen. Daarmee zal de maatschappelijke druk op alternatieve, respectievelijk verbrede aanwending van het landbouwareaal toenemen. De provincie zal in dit afwegingsproces de belangen van de landbouwsector niet uit het oog verliezen, maar ontkomt er niet aan ruimte voor andere functies vrij te maken. Voor zover deze functies gecombineerd kunnen worden met agrarische bedrijfsvoering zullen deze het draagvlak van de bedrijven kunnen versterken.

De provincie heeft een aantal concentratiegebieden voor glastuinbouw aangewezen, het betreft het terrein De Vaart, en terreinen bij Ens en Marknesse/Luttelgeest. Deze grenzen deels aan ecologische verbindingen. Hinder door assimilatieverlichting vinden wij ongewenst en kan door de gemeenten worden voorkomen door eisen te stellen in het kader van de vergunningverlening.

In het verlengde van bovenstaande geldt dat de prijs van landbouwgrond stijgt naar mate de druk van andere functies toeneemt. Ook ontwikkelingen in andere regio's en binnen de landbouw zelf hebben een prijsopdrijvend effect: verplaatsing van bedrijven uit de Randstad, de trend naar schaalvergroting en een intensiever gebruik van de grond. Daar heeft de provincie slechts beperkt of geen invloed op. Een en ander verhoogt evenwel de noodzaak binnen de agrarische sector tot verhoging van de opbrengst per ha binnen de gestelde milieuhygiënische en ruimtelijke randvoorwaarden. De provincie is bereid hierover met de sector mee te denken.

Verfijnde landbouw duidt op de ontwikkeling van (grootschalige) akkerbouw naar (kleinschalige) tuinbouw, waarbij het mogelijk is op meer verfijnde wijze om te gaan met toedienen van meststoffen, water en gewasbeschermingsmiddelen. Dit vraagt om andere beheerstechnieken, (grond-, arbeid- en kapitaal-) intensievere technieken en levert minder belasting op van het milieu dan extensieve akkerbouw. Niet duidelijk is wat multifunctionele landbouw in de Noordoostpolder voor ruimtelijke consequenties heeft. In het kaderstellend deel zal nader worden ingegaan op de mogelijke en wenselijke verbreding van agrarische bedrijfsvoering. De voorbereiding van verder uitgewerkte beleidsvoornemens zal desgewenst in overleg met LNV en FLTO plaatsvinden.

De suggestie om het criterium economisch duurzaam toe te voegen aan verbreding met niet grondgebonden neventakken, naast de criteria kleinschalig en landschappelijk aanvaardbaar, spreekt ons aan en sluit aan bij het algemene streven naar bestendige economische ontwikkelingen. Het is echter de verantwoordelijkheid van de ondernemers zelf te besluiten over de toekomstwaarde van de toe te voegen tak. Wij vinden hierin dan ook onvoldoende aanleiding tot wijziging van de tekst.

De Ontwerp Ontwikkelingsvisie noemt bollenteelt als een alternatief voor huidige extensieve akkerbouw. Het ligt niet op de weg van de provincie om te bepalen waar wel of geen bollenteelt plaats zou moeten vinden. De rol die provincie zal spelen bij de stimulering van bollenteelt zal nader worden bepaald in het kader van het Regionaal Economisch Ontwikkelingsbeleid Flevoland waar de bollenteelt als speerpunt in het beleid met betrekking tot de agrarische sector wordt genoemd.

Conclusie

De zienswijzen over de landbouw leiden niet tot wijzigingen in de Ontwerp Ontwikkelingsvisie.

recreatie en toerisme

Reacties

De gemeente Almere geeft aan dat recreatie en toerisme een breed scala aan activiteiten betreft die zowel in stedelijk als in landelijk gebied plaatsvinden. Gezien de prioriteit die aan de verdere (economische) ontwikkeling van deze sector wordt gegeven, lijkt een verdieping van dit onderwerp op zijn plaats.

De Milieuraad Almere geeft aan dat voor het gebied van Almere recreatie belangrijker is als onderdeel van "Maatschappij en omgeving" in de Ontwerp Ontwikkelingsvisie (II-1), dan als onderdeel van het landelijk gebied (II-3). Voorgesteld wordt om ook in II-1 recreatie op te nemen.

Er dient ook aandacht te worden besteed aan recreatie binnen de stad en in de stadsranden. Dit draagt bij aan beperking van de mobiliteit. De Milieuraad pleit voor een aanzienlijke reservering voor recreatieve ontwikkeling in het gebied van Almere. De suggestie wordt gegeven Almere Pampus te reserveren voor grootschalige natuurontwikkeling gecombineerd met diverse vormen van recreatie.

Het Consulentenschap Natuur- en Milieueducatie Flevoland geeft aan dat het geheel eigen karakter van Flevoland onvoldoende wordt benut in de recreatieve activiteiten die in Flevoland worden aangeboden.

H. Nijenhuis geeft aan dat gebieden vooral herinnerd worden door de recreatieve mogelijkheden aldaar. In dit kader mist hij grootschalige recreatiemogelijkheden (een "mega-trekker"), mede vanwege de effecten voor werkgelegenheid en het milieu. Variatie in aanbod, zowel in de stad als daar buiten, is daarbij bijzonder belangrijk. Nijenhuis noemt vele ontwikkelingsmogelijkheden voor recreatie, met name gericht op een combinatie met functies als wonen, werken, landbouw en/of natuur. De gemeente Dronten mist uitspraken die richting geven aan de wens tot concentratie en differentiatie van het Flevolands recreatief product. Zo lijken de recreatieve potenties van het Ketelmeer en Drontermeer volledig aan de aandacht ontsnapt. Voor Swifterbant moet ook gedacht worden aan een uitlooppunt richting Ketelmeer. Op de ontwikkeling van stranden en voorlanden moet nader ingegaan worden.

De RECRON constateert dat de ontwikkeling van de toeristisch-recreatieve sector in de Ontwerp Ontwikkelingsvisie is beperkt tot enige algemeenheden op pagina 22. Gezien het richtinggevende karakter van de Ontwikkelingsvisie verwacht men dat de provincie duidelijke keuzen maakt over de toekomst van deze sector.

Horeca Nederland, regio Flevoland, geeft aan dat alhoewel het moeilijk is nu al over het jaar 2030 te praten, zij tot de conclusie zijn gekomen dat het gestelde in de Ontwerp Ontwikkelingsvisie voor de horecaondernemers niet acceptabel is. Dat biedt namelijk geen ruimte voor nieuwe horeca en/of recreatieprojecten in Flevoland. Men kan zich niet verenigen met de indeling van de provincie in verschillende natuurgebieden en landschappelijke versterking.

Met klem wordt verzocht de belangen van de horeca voor de toeristische ontwikkeling in Flevoland meer prioriteit te geven dan in de Ontwerp Ontwikkelingsvisie tot 2030 het geval is. In dit kader wordt

verwezen naar het door de Kamer van Koophandel opgestelde plan "Ruim baan voor de Flevolandse ruimte", dat veel meer mogelijkheden en kansen voor de Flevolandse horeca biedt. Met betrekking tot beleidsuitspraak 20 wijst de RECRON op de noodzaak van uitbreiding en herstructurering van reguliere bedrijven voor een gezonde economische ontwikkeling. Het bedrijf Recreatiegebied Erkemederstrand merkt ook op dat de provincie in de Ontwerp Ontwikkelingsvisie 2030 de bestaande bedrijven buiten de recreatieconcentratiegebieden vergeet. Deze dienen voldoende ontwikkelingsruimte te houden.

De Kamer van Koophandel en het Ministerie van EZ (Regio Noord-West) geven aan dat de recreatiebehoefte sterk zal toenemen. Flevoland heeft de mogelijkheid daar volop ruimte voor te reserveren en de recreatieve bedrijvigheid te accommoderen. De KvK en EZ menen dat de Ontwerp Ontwikkelingsvisie daar onvoldoende in voorziet.

De KvK geeft tevens aan dat op en rond Urk de ontwikkeling van een recreatieconcentratiegebied niet moet worden uitgesloten. Het gebied rond Trintelhaven dient minimaal als recreatiesteunpunt te worden behouden. In het randmerengebied dient de functie recreatie en toerisme op meer locaties te worden versterkt, zoals recreatiegebied Erkemederstrand en Rivièrapark.

De KvK is van mening dat voor de Noordoostpolder een toeristische hoofdstructuur dient te worden uitgewerkt om de samenhang in ontwikkelingen te kunnen bevorderen. De huidige en toekomstige recreatieontwikkelingen dienen in de afwegingen te worden betrokken, waarbij gelet moet worden op goed renderende toeristische bedrijvigheid.

De VVD afdeling Noordoostpolder en de gemeente Noordoostpolder verwijzen naar de beleidsvisie "Zicht op recreatie en toerisme" die door de raad van de gemeente Noordoostpolder is aangenomen.

Antwoord

Het onderwerp recreatie en toerisme is weliswaar onder het kopje "Landelijk gebied" behandeld, maar daar is ook een koppeling gelegd naar het stedelijk gebied. Zo is bijvoorbeeld aangegeven dat de ontwikkeling van de kuststroken van Almere, Lelystad en Zeewolde wordt ondersteund. Het gaat dan om stedelijke, culturele en toeristisch-recreatieve functies in combinatie met watersport. In Almere is een drietal recreatieconcentratiegebieden aangeduid: Haven, Muiderzand en Pampus. Voorts is vermeld dat versterking van de recreatieve mogelijkheden in de directie woonomgeving wordt voorgestaan. Het gaat om voorzieningen als sportcomplexen, horeca en culturele voorzieningen, maar ook om recreatief aantrekkelijk water en groen in en nabij de stads- en dorpsgebieden. De huidige groenstructuur van Almere biedt ons inziens goede mogelijkheden voor recreatie. Almere Pampus is een gebied dat is gereserveerd voor verstedelijking.

De provincie zal ten behoeve van de beleidsontwikkeling in het kaderstellende deel speciale aandacht geven aan recreatie en toerisme, vooral gericht op afstemming van het beleid op veranderende marktsituatie en inzichten. Recreatie komt daarin ook aan bod in termen van voorzieningen voor de plaatselijke bevolking. Tevens zal aandacht worden besteed aan de ontwikkeling van het stedelijk toerisme.

De provincie staat een beleid voor waarbij ontwikkelingen op het terrein van intensieve dagrecreatie, verblijfsrecreatie en watersport vooral kunnen plaatsvinden in de aangegeven recreatieconcentratiegebieden. Daarnaast is een aantal toeristisch-recreatieve ontwikkelingen op kleinere schaal mogelijk (mogelijkheden in de gemeente Urk, bij Kamperhoek, Trintelhaven en de omgeving van het gemaal De Blocq van Kuffeler). In andere dan de hiervoor bedoelde gebieden is het beleid erop gericht mogelijkheden voor recreatief medegebruik en een daarop afgestemde inrichting te behouden en te versterken indien de belangen van de hoofdfunctie dat toelaten.

In de Ontwerp Ontwikkelingsvisie wordt expliciet gekozen voor scheiding van functies. Om het landelijk gebied zoveel mogelijk te behouden voor functies die daaraan door hun aard zijn gebonden, dienen ontwikkelingen die daar niet noodzakelijk hoeven plaats te vinden zoveel mogelijk in of nabij stedelijke gebieden te worden gesitueerd. In een groot deel van het landelijk gebied zal de landbouw de overheersende functie blijven, waarbij wel wordt gestreefd naar grotere verweving van functies dan thans het geval is zoals landbouw en natuur en recreatief medegebruik van het landelijk gebied.

Het beleid op het gebied van recreatie en toerisme komt in grote lijnen overeen met het vigerende beleid. Er worden recreatieconcentratiegebieden toegevoegd en een tweetal wordt verschoven in verband met de huidige ligging in de ecologische hoofdstructuur. Daarmee zijn er substantiële ontwikkelingsmogelijkheden voor deze sector in de provincie. Welke eisen verdere ontwikkelingen stellen aan de ruimte, en welke markttechnische mogelijkheden er zijn voor verdere uitbouw van de sector is onderwerp van nadere studie.

Conclusie

Op pagina 22 wordt de 1^e zin onder het kopje **recreatie en toerisme** vervangen door: **“Het beleid is gericht op het ontwikkelen van toeristisch recreatieve mogelijkheden, waarbij de nadruk ligt op concentratie en differentiatie van voorzieningen. Binnen dit beleid heeft het vergroten van het marktaandeel van Flevoland in het nationaal toeristisch product en van het scala van recreatiemogelijkheden voor de eigen inwoners aandacht.”**

landschap

Reacties

De Rijksdienst voor de Monumentenzorg vraagt aandacht voor de karakteristieken van het plangebied. Kenmerkend voor het concept van de IJsselmeerpolders zijn onder meer de kaarsrechte dijken met soms een zeer flauw gekromd beloop of met gladde met basalt of imitaties daarvan beklede taluds. De Rijksdienst merkt op dat de thans in voorbereiding zijnde natuurinrichtingsplannen voor de randen van de IJsselmeerpolders een grote aanslag op het oorspronkelijke concept met zich brengen. De strakke vormgeving wordt vervangen door een “rafelige” contour. De voorgenomen werkzaamheden hebben ten doel de indruk te wekken van een gegroeide, natuurlijke situatie. De in alles herkenbare mensenarbeid wordt weggeretoucheerd.

Naar de mening van de Rijksdienst wordt de in de Ontwikkelingsvisie beleden zorg voor de cultuurhistorische waarden onvoldoende in het provinciale beleid vertaald. Met klem wordt daarom verzocht de plannen voor natuurontwikkeling langs de randen van de polders te heroverwegen tegen bovenstaande achtergrond.

De gemeente Noordoostpolder vraagt er voor te waken dat het streven naar natuurontwikkeling in de Noordoostpolder op gespannen voet komt te staan met de wens om het karakteristieke landschap te bewaren.

De gemeente Dronten geeft aan dat door de provincie onvoldoende wordt onderkend welke invloed de agrarische omgeving heeft op de ruimtelijke invulling en potenties van Flevoland. Mede op basis van de huidige dynamiek en de te verwachten ontwikkelingen moet de visie zich uitspreken over consequenties en potenties, zowel in ruimtelijke als ecologische zin. Met betrekking tot de open ruimte dient te worden nagegaan wat de consequenties zijn van het windmolenbeleid.

Het Ministerie van LNV (Directie Noordwest) benadrukt dat het “buiten wonen” c.q. het wonen in bos- en natuurgebieden niet toelaatbaar wordt geacht, evenals het permanent bewonen van recreatiewoningen. Suburbane ontwikkelingen zijn wel mogelijk, mits gesitueerd binnen de stedelijke invloedssfeer (nieuwe landgoederen).

De vijf natuur- en milieuorganisaties merken op dat de realisatie van landgoederen niet kan plaatsvinden in bestaande gebieden met belangrijke natuurwaarden en groengebieden van enige importantie, zowel in landelijk als stedelijk gebied. Uitgangspunt moet zijn dat het landgoed leidt tot meerwaarde van de groene waarden in het desbetreffende gebied.

De NUON mist in beleidsuitspraak 21 dat het open landschap Flevoland goede mogelijkheden geeft voor de opwekking van windenergie. Windmolens geven het landschap mede vorm. Als de provincie kiest voor duurzame energie is het logisch dat voor windmolens ruimte wordt gemaakt. De mogelijkheden die plaatsing van windturbines geeft om een landschappelijke meerwaarde te bereiken, moeten dan worden gebruikt.

De FLTO vindt met betrekking tot beleidsuitspraak 21 dat de provincie en met name ook het ministerie van LNV zich ten aanzien van de open ruimten soms erg defensief opstellen en dat dit ten

koste kan gaan van ontwikkelingsmogelijkheden van agrarische bedrijven. Hiervoor wordt aandacht gevraagd.

Antwoord

Ook wij hebben oog voor de cultuurhistorische betekenis van de inpolderingen en willen zoals in de Ontwerp Ontwikkelingsvisie is aangegeven de cultuurhistorische karakteristieken van het gebied beschermen. De randen van de polders maken hier onderdeel van uit. Een aantal dijkvakken komt in aanmerking voor behoud van de strakke vormgeving. In het kaderstellende deel zullen deze dijkvakken worden aangeduid.

Wij hebben in de Ontwerp Ontwikkelingsvisie de afweging gemaakt om mogelijkheden voor binnen- en buitendijkse natuurontwikkeling slechts op die plekken mogelijk te maken waar de ecologische relatie tussen bestaande binnendijks gelegen natuurgebieden dan wel natuurwaarden en het aangrenzende groot open water een verdere versterking behoeft. Deze gebieden zijn aangegeven als "natuurontwikkeling", zowel binnen- als buitendijks. De aanduidingen bij het Ketelmeer zijn hierop een uitzondering. Het meer vormt een belangrijke schakel als voordelta tussen IJssel en IJsselmeergebied. Om de ecologische ontwikkeling tot zijn recht te laten komen worden mogelijkheden onderzocht van binnen-, danwel buitendijkse natuurontwikkeling. Een en ander vindt plaats in het kader van het BGM-project Ketelmeer.

In de Ontwerp Ontwikkelingsvisie is met betrekking tot het natuurbeleid aangesloten bij het huidige rijksbeleid ten aanzien van de grote open wateren, waaraan in (inter)nationaal opzicht een grote ecologische waarde wordt toegekend. Vooral aan het versterken van de relatie tussen groot open water en binnen- dan wel buitendijkse natuurgebieden is in de Ontwikkelingsvisie aandacht besteed. Qua relatie moet hierbij worden gedacht aan de functies die dergelijke gebieden onderling hebben als broed-, rui- en foerageergebied. Een invulling van deze relatie kan plaatsvinden door middel van binnen- en of buitendijkse natuurontwikkeling.

Ten aanzien van het buitendijks bouwen wordt opgemerkt dat ook in het vigerend beleid voor bepaalde locaties deze mogelijkheid bestaat. Het "buiten wonen" ofwel het wonen in bos- en natuurgebieden staan wij niet voor.

Een van de landschappelijke kenmerken van Flevoland is de aanwezigheid van grootschalige open ruimten. In het algemeen blijkt in Nederland dat juist dit type landschap verdwijnt. Aan het behoud van dit open landschap hechten wij dan ook veel waarde. Mede omdat de verdichting van het landschap een onomkeerbaar proces is kiest de provincie een terughoudende opstelling tegenover dergelijke ontwikkelingen in daarvoor kwetsbare gebieden. Overigens zijn wij er voorstander van dat keuzen die hierbij worden gemaakt zo goed mogelijk worden onderbouwd. In die zin onderschrijven wij uw suggestie om als onderdeel van bepaalde gebiedsuitwerkingen dergelijke effecten mee te nemen.

Scheiding van functies vormt op een hoog schaalniveau het uitgangspunt van het provinciale ruimtelijke beleid voor de landgebieden. Dit wordt echter op verschillende plaatsen in de visie genuanceerd. Onder "landschap" worden gebieden genoemd die zich lenen voor landschappelijke verdichting in combinatie met nieuwe functies (legenda-eenheid versterking landschappelijke karakteristiek). Het ligt voor de hand binnen de genoemde gebieden meer stedelijk georiënteerde functies nabij de stad te situeren en meer landelijk georiënteerde functies verder van de stad af.

De legenda-eenheid "landschappelijke versterking" geeft aan dat voor een aantal locaties binnen Flevoland uit oogpunt van een vergroting van de gebruiks- en belevingswaarden en het verbinden van landinwaarts gelegen kernen met buitendijkse watergebieden, specifieke inrichtingsmaatregelen zijn gewenst. In samenspraak met belanghebbenden wordt, afhankelijk van locatie en potentie, hieraan een nadere invulling gegeven waarin landschappelijke beplanting en een inrichting ten behoeve van recreatie en natuur een rol spelen. In aansluiting op de opmerking van de gemeente Dronten dat samen met ons en het Heemraadschap vorm en inhoud wordt gegeven aan de ecologische hoofdstructuur, met name wat betreft de ecologische verbinding langs Dronten-West, kan worden opgemerkt dat deze verbinding met name is gericht op oevergebonden plant- en diersoorten of soorten van moerasachtige milieus. Ten behoeve van plant- en diersoorten verbonden aan het bosmilieu heeft de provincie al

eerder het standpunt ingenomen dat de boszone langs de Lage Vaart en de gewenste bosverbinding langs het tracé van de Hanzespoorlijn zoveel mogelijk aan dienen te sluiten op de groenstructuur van Dronten. De mogelijke toekomstige aanleg van de A23 aan de noordzijde van Dronten biedt de mogelijkheid om een inrichting te ontwerpen welke ook invulling kan geven aan de gewenste verbindende ecologische functie van de groenstructuur in en om Dronten.

De Hanzespoorlijn en A23 dienen uiteraard landschappelijk te worden ingepast.

Conclusie

Op pagina 23, eerste alinea, wordt de 5^e regel van boven als volgt gewijzigd:

“Vanuit deze invalshoek zal eveneens aandacht worden besteed aan het beschermen en behouden van de aanwezige **cultuurhistorische karakteristiek**, aardkundige en archeologische waarden.”

Op de Ontwikkelingskaart komt een gedeelte van de arcering “landschappelijke versterking” aan de noordzijde van Dronten te vervallen. De aanduiding “ecologische verbinding” zal worden toegevoegd in het gebied tussen Dronten en de randmeren.

natuur

Reacties

Het Ministerie van LNV (Directie Noordwest) vindt dat het onderdeel natuur meer prominent naar voren moet komen in de visie. Met betrekking tot beleidsuitspraak 22 wordt opgemerkt dat er voor de instandhouding van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) een basisbescherming geldt. De EHS komt grotendeels overeen met de PEHS, maar er zijn toch enkele verschillen. Om deze reden zou het juister zijn om over EHS in zijn algemeenheid te spreken en niet alleen over de PEHS. Het Ministerie van LNV zou tevens graag zien dat voor de EHS wordt aangegeven welke functies of elementen hier ongewenst zijn, zoals bijvoorbeeld windmolens en glastuinbouw.

De Stuurgroep Waterschap Zuiderzeeland i.o. geeft aan dat zowel voor de natte als de droge componenten van de ecologische structuur, met name voor de ecologische verbindingen, onvoldoende duidelijk is welke dimensies deze dienen te hebben en welke eisen er gesteld worden om ze te vrijwaren van negatieve invloeden. De Ontwikkelingsvisie zou hierin duidelijkheid moeten brengen.

De Stuurgroep vindt tevens de relatie tussen EHS en PEHS niet duidelijk.

LNV benadrukt dat eventuele intensivering (versterking) van de recreatieconcentratiegebieden in de EHS (randmeerzone) niet mag leiden tot het in omvang en kwaliteit afnemen van de daarin gelegen bos- en natuurgebieden. In dit kader wordt ook door LNV aangegeven dat in verband met de te verwachten grootschalige ontwikkelingen in Flevoland, het onderwerp compensatie, en hoe er mee omgegaan dient te worden, in de visie moet worden opgenomen. Aansluiting kan worden gezocht bij de door het rijk gehanteerde invulling, conform het Structuurschema Groene Ruimte.

De Milieufederatie Flevoland vindt dat de aansluiting op het oude land ook in beleidsuitspraak 22 moet worden opgenomen. De vijf natuur- en milieuorganisaties dragen nog een aantal elementen aan die de beleidsuitspraak voldoende sturend moet maken voor verdere uitwerking. Tevens geven allen aan dat de uitgangspunten ook zichtbaar gemaakt dienen te worden in de ruimtelijke uitwerking op de Ontwikkelingskaart 2030. Dit is slechts ten dele gebeurd.

De KNNV afdeling Lelystad geeft aan dat door de snelle ontwikkeling en inrichting van Flevoland kleinere natuurterreinen in het gedrang kunnen komen. Gepleit wordt voor het nadrukkelijk rekening houden met deze terreinen bij de verdere planvorming.

De Kamer van Koophandel meent dat in de Ontwerpvisie een veel te grote claim wordt gelegd op ruimte voor natuurontwikkeling. Groei van de toeristische bedrijvigheid en natuurontwikkeling kunnen door zonerings goed samengaan.

Onduidelijk is wat de gevolgen zijn voor bestaande bedrijven en ontwikkeling in recreatieconcentratiegebieden die in de Ecologische Hoofdstructuur zijn gelegen. De KvK vindt dat dit niet mag leiden tot inperking van ontwikkelingsmogelijkheden.

De ANWB en de Stichting Flevo-landschap stellen het op prijs als in de Ontwikkelingsvisie het onderwerp “uitwisselingsgebieden” nader wordt toegelicht. De consequenties zijn onduidelijk. De

ANWB geeft aan dat er voorbeelden zijn van een goede integratie van natuur en recreatie met specifieke zoneringsmaatregelen, waardoor het samengaan eerder meerwaarde oplevert dan dat er beperkingen moeten gelden.

De Nederlandse Vereniging van Sportvissersfederaties (NVVS) is van mening dat het voor de belevingswaarde van mede op natuur gerichte vormen van recreatie, zoals sportvisserij, van belang is dat verweving en niet scheiding van functies het leidende principe is. Waar functies elkaar raken, kan een zorgvuldige combinatie gewenst zijn. Het gaat dan om een combinatie van natuur en extensieve vormen van recreatie (recreatief medegebruik).

De Milieuraad Almere is blij dat het areaal natuurgebied wordt vergroot. Zij stellen voor een nieuw moerasgebied in Almere Pampus te creëren en een nieuwe boskern langs de Hoge Vaart tussen de A27 en de grens met Zeewolde. De Milieuraad spreekt haar zorg uit met betrekking tot ontwikkelingen bij de Hollandse Brug. Deze brug is een knooppunt van ecologische verbindingen, wat overigens niet blijkt uit de Ontwikkelingskaart 2030, maar staat zwaar onder druk door allerlei stedelijke en toeristische ontwikkelingen in Almere Poort.

De heer Schreuder vraagt zich af waarom een ecologische verbinding is getekend langs de provinciale weg Marknesse-Luttelgeest. Een verbinding vanaf de Marknesservaart langs het kanaal naar Luttelgeest ligt meer voor de hand. Hij mist tevens een ecologische verbinding vanaf Ketelhaven, Schokkerhaven, Schokland, langs de Enservaart naar het Voorsterbos bij Kraggenburg. Natuurontwikkeling langs de dijkvakken van de Noordoostpolder lijkt voorstelbaar, omdat daarmee wellicht geen dijkverhoging behoeft plaats te vinden. Persoonlijk is de heer Schreuder daar geen voorstander van, omdat hij vindt dat er aan de oostkant van het Ketelmeer al genoeg natuurontwikkeling plaatsvindt. Hij hoopt ook dat met de buitendijkse natuurontwikkeling het fietspad aan de waterzijde tussen Schokkerhaven en Ketelbrug niet verdwijnt.

De Stichting Flevo-landschap heeft een aantal vragen en opmerkingen met betrekking tot pagina 22-24.

- Op pagina 22 wordt gesproken van het ontzien van recreatieve en natuurwaarden in de EHS. Is recreatie hier opzettelijk toegevoegd?
- Er ontbreekt een sectorvisie natuur en landschap. Daarom is Van Olst er voor beducht dat de natuur- en landschapsdoelstellingen in de Ontwikkelingsvisie een schaduw worden van wat het had kunnen zijn.
- Op pagina 23 wordt gesproken over gebieden die zich lenen voor verdichting. Op welke basis heeft deze conclusie plaatsgevonden? De zuidlob van Zuidelijk Flevoland is namelijk al een waardevol landschap.
- Wordt met het “ongestoord kunnen verlopen” in beleidsuitspraak 22 bedoeld geheel storingsvrij? Betekent dit dan ook dat er niet meer beheerd kan worden?
- Betekent beleidsuitspraak 23 meer natuur in de witte gebieden? En zo ja, hoe wordt dat door de provincie ondersteund?

De Stichting Waterloopbos maakt bezwaar tegen de formulering van de eerste drie zinnen van de zesde alinea op pagina 22, omdat de waarden van de natuur, gelegen in de Ecologische Hoofdstructuur, voorrang verdienen boven de waarden van recreatie.

Antwoord

De schaal en het integrale karakter van deze nota brengen met zich mee dat de natuurkwaliteit van de verschillende ecologische verbindingen niet nader is uitgewerkt. Bovendien is in de situatie van Flevoland waarin de leefmilieus voor dieren en planten nog volop in ontwikkeling zijn de natuurkwaliteit een nog moeilijk meetbaar begrip. In de Ontwerp Ontwikkelingsvisie is er vanuit gegaan dat bij de weergegeven structuur voldoende ontwikkelingsmogelijkheden aanwezig zijn om een kwalitatief hoogwaardig natuurlijk milieu te ontwikkelen.

Wij zijn het eens met de opmerking dat de natuurwaarden, de rust en de ruimte in Flevoland een belangrijk onderdeel vormen van het toeristisch product.

Met het realiseren van een adequate zonering achten wij voldoende kansen aanwezig dat aan zowel de recreatiefunctie als de natuurfunctie ook in de randmeerzone voldoende ontwikkelingskansen kunnen worden geboden. De recreatieconcentratiegebieden binnen de ecologische hoofdstructuur zullen in het kaderstellende deel nader worden begrensd.

Het situeren van een nieuw moerasgebied in Almere Pampus (met een omvang die past bij het schaalniveau van de Ontwikkelingsvisie) achten wij niet wenselijk, vanwege de mogelijke stedelijke ontwikkeling die hier is voorzien. Dit laat echter onverlet dat, ingepast in de toekomstige stedelijke ontwikkeling, groenelementen met ook vochtiger milieutypen kunnen worden nagestreefd. Hoewel de oppervlakte dan relatief gering zal zijn, dient de inrichting en situering zodanig te zijn dat ze een rol kunnen spelen in een ecologische structuur die binnen dit te verstedelijken gebied vorm kan krijgen. Het gebied tussen de bocht RW 27 en de grens met de gemeente Zeewolde ligt aan de ingang van Flevoland bij de Stichtse Brug. In dit gebied is een ecologische verbinding via de Hoge Vaart, het bos- en plassengebied op de kavels KZ 4-6 en de moerasgebieden langs de Stichtse Brug aangegeven. Dit gebied vormt een onderdeel van het “zoekgebied Oostflank”. Een nadere uitwerking zal plaatsvinden in het kader van de Gebiedsstudie Oostflank.

Daarbij zal rekening worden gehouden met de ecologische relaties in dit gebied en het Horsterwold en de bossen van Almere. Door middel van landschappelijke beplantingen in dit gebied kan deze ecologische relatie worden versterkt. Uit landschappelijke overwegingen wordt echter het gebied tussen bocht RW 27 en de grens van de gemeente Zeewolde open gehouden. Dit vanwege het gezicht op het karakteristieke open middengebied van Flevoland.

De provincie acht een goede ecologische relatie van Flevoland met haar omgeving van belang. Hoewel terecht wordt opgemerkt dat nabij de Hollandse Brug de ecologische verbinding onder zware druk staat zal in de nadere inrichting met een dergelijke verbinding rekening moeten worden gehouden.

Ten aanzien van de buitendijkse natuurontwikkeling is een afweging gemaakt tussen de natuur- en landschapbelangen. Plaatselijk (zoals bij de Oostvaardersplassen) is hierbij de natuur binnendijks “over de dijk heen” getrokken naar en in het grootschalige water. Voor een deel heeft het landschappelijk aspect van de karakteristiek van de dijk als bijzonder Flevolands element geprevaleerd. Verder wordt, hoewel indicatief aangegeven, in Almere de mogelijkheid open gehouden om (binnen de randvoorwaarden van veiligheid,) ook in een gebied buiten de huidige dijken te bouwen. De inrichting van dit gebied dient echter zodanig te zijn dat het ecologisch functioneren van de (nieuwe) oeverlijn mede als onderdeel van de Blauwe Pijl gehandhaafd blijft.

In dit opzicht is een buitendijkse ontwikkeling aansluitend aan het Kromslootpark een goede aanvulling en versterking van de natuurwaarden in deze zone. De aanduiding van de ecologische verbinding op de kaart met een stippellijn is geen indicatie voor de omvang en de uitwerking van deze verbinding. De aanduiding geeft aan dat het provinciaal beleid er op is gericht hier een volwaardige ecologische verbinding te realiseren. De inrichting daarvan is afhankelijk van de plaatselijke mogelijkheden en wenselijkheden en is zaak van nadere uitwerking.

Door de directie Noordwest wordt voorgesteld de op de Ontwikkelingskaart aangegeven mogelijkheid tot natuurontwikkeling langs de Oostvaardersdijk bij Lelystad in zuidwestelijke richting door te trekken, hetgeen ons een goede zaak lijkt.

De ecologische verbinding die langs Luttelgeest is getekend dient langs de Marknesservaart/-tocht te worden gesitueerd. Dit zal op de Ontwikkelingskaart worden gecorrigeerd.

De milieus die met een ecologische verbinding tussen Ketelhaven en het Voorsterbos met elkaar zouden worden verbonden (bos en open water) zijn dermate verschillend dat een ecologische verbinding op deze (provinciale) schaal als niet erg zinvol wordt beschouwd. Voor de aan open water of oevers gebonden organismen zijn meer en betere kansen aanwezig via de oevers (zowel polder als oudelandzijde) van Ketelmeer en Zwartemeer. De aanwezige bosmilieus in deze route zijn niet zodanig van omvang dat een provinciale ecologische verbinding daartussen zinvol is. Een verbinding in de vorm van opgaande beplanting heeft bovendien een landschappelijke invloed die niet strookt met het landschapsbeleid om Schokland als eiland in een open gebied te handhaven. Een en ander laat overigens onverlet dat kleinschalige ingrepen door inrichting van oevers van kanalen en tochten (inbreng van natuurvriendelijke elementen) in belangrijke mate kunnen bijdragen aan een betere

herbergzaamheid van het agrarisch gebied voor diverse natuurlijke organismen. Het gaat hier dan echter om een lokaal schaalniveau. Het fietspad op de Zuidermeerdijk verdwijnt niet maar zal zoveel mogelijk worden opgenomen in de natuurontwikkelingsplannen.

Ook wij zijn van mening dat de natuurwaarden in de ecologische hoofdstructuur behouden dienen te blijven. Dat betekent echter niet dat de recreatiesector in de recreatieconcentratiegebieden geen ontwikkelingsmogelijkheden meer heeft. Een nadere begrenzing dient plaats te vinden waarbinnen de mogelijkheden zorgvuldig dienen te worden afgewogen.

In de Ontwikkelingsvisie wordt bewust gekozen voor de term PEHS. De EHS waarin de reactie van LNV op wordt bedoeld betreft een bruto begrenzing van het rijk. De provincie heeft tot taak gekregen om aan te geven welke bestaande bos- en natuurgebieden en te begrenzen relatienota- en natuurontwikkelingsgebieden concreet tot de EHS behoren; een netto begrenzing. Deze exercitie is in de in voorbereiding zijnde Nota Natuur en Landschap (welke naar verwachting begin 1999 ter visie zal worden gelegd) doorlopen en tevens zijn een aantal op regionaal en/of lokaal niveau van belang zijnde bos- en natuurgebieden en ecologische verbindingen aan de hoofdstructuur toegevoegd. Deze totale structuur voor Flevoland wordt aangeduid met PEHS, als een nadere provinciale uitwerking van de EHS in Flevoland.

Deze concreet begrensde PEHS zal in het kaderstellend deel worden opgenomen, waarvoor een nader aan te duiden basisbescherming zal gelden. De gebieden die binnen de PEHS vallen, hebben of krijgen de functie natuur, multifunctioneel bosgebied of ecologische verbinding. In de omschrijving van deze functies zal duidelijk worden gemaakt welke functies of elementen ongewenst dan wel toelaatbaar worden geacht.

De aanduiding "te versterken recreatieconcentratiegebieden" heeft betrekking op die gebieden waar reeds (intensieve) recreatieve voorzieningen aanwezig zijn. Versterking hoeft daarbij niet direct op uitbreiding te wijzen, maar kan evengoed betrekking hebben op vernieuwing of aanpassing aan de markt. In de in voorbereiding zijnde Nota Natuur en Landschap wordt onder meer een concrete begrenzing van gebieden aangegeven die binnen de PEHS vallen. De bestaande recreatieconcentratiegebieden zijn hierbij buiten de PEHS gehouden. Hiermee wordt de omvang van de bestaande bos- en natuurgebieden niet aangetast. Wel kan een versterking van deze gebieden leiden tot een grotere recreatiedruk op de omliggende bosgebieden. Mede hiervoor is de randmeerzone van Oostelijk Flevoland aangegeven als "versterking kwaliteit randmeerzone". Met deze aanduiding wordt beoogd ook een deel van de aanliggende landbouwgebieden in de toekomst te betrekken bij de randmeerzone. Onderzocht kan worden of hier een uitbreiding plaats kan vinden van recreatieve voorzieningen, fiets- en wandelroutes om de recreatiedruk te spreiden, of dat op bepaalde plaatsen een uitbreiding van bos mogelijk is (bijvoorbeeld in de vorm van nieuwe landgoederen). In samenhang met een interne zonering van de bosgebieden (bijvoorbeeld het meer of minder toegankelijk maken voor recreatief medegebruik) wordt getracht de kwaliteit van de bos- en natuurgebieden niet af te laten nemen.

De directie Noordwest vraagt zich af wat onder versterking van de landschappelijke karakteristiek wordt verstaan en waarom bepaalde delen van Flevoland niet zijn aangegeven als "open ruimte". Met name wordt bedoeld op het gebied ten noorden van Zeewolde en gebieden ten zuidwesten/noordwesten van Dronten. Het specifieke karakter van het landschap van Flevoland komt tot uiting in de afwisseling tussen (grootschalige) open ruimtes en besloten gebieden (stedelijke gebied en bosgebied), een sterke bundeling van lijnvormige structurelementen en een sterke scheiding van functies, welke in Zuidelijk Flevoland het verst is doorgevoerd. Gezien het abstractieniveau van de Ontwikkelingsvisie voert het te ver om per polder de specifieke landschappelijke en cultuurhistorische kenmerken aan te geven. Dit wordt wel gedaan in de in voorbereiding zijnde Nota Natuur en Landschap, waar een specifiek beleid met betrekking tot het landschap wordt voorgesteld. Dit heeft tevens betrekking op de legenda-eenheid "versterking landschappelijke karakteristiek". Het betreft hier gebieden die nu reeds relatief een kleinere schaal hebben dan de omringende gebieden, of waar landschappelijk gezien (tegenwoordig aan wensen/ontwikkelingen vanuit ecologie, infrastructuur, stedelijke ontwikkeling en de wens om in bepaalde delen van Flevoland de landschappelijke/ruimtelijke structuur verder te versterken) de mogelijkheid wordt geboden voor een zekere mate van verdichting. Dit schaalcontrast met de omringende gebieden dient vanuit

landschappelijk oogpunt te worden behouden en waar mogelijk en gewenst te worden versterkt of ontwikkeld, waarbij voor de verdichting wordt aangesloten bij de aanwezige landschapsstructuur. Voor deze gebieden zal in de toekomst een nadere uitwerking plaatsvinden. Voor wat betreft de geconstateerde onduidelijkheid over gebieden die niet zijn aangeduid als "open ruimte"; het gebied noordelijk van Zeewolde betreft een bestaand fruitteeltgebied, dat buiten de aanduiding open gebied is gehouden. In het gebied ten zuidwesten van Dronten bevindt zich voor een groot deel eveneens een fruitteeltgebied.

De directie Noordwest geeft aan dat de Ontwerp Ontwikkelingsvisie niet ingaat op het onderwerp compensatie, wat zij, gezien de te verwachten grootschalige ontwikkelingen in Flevoland, wel graag in de visie opgenomen zag worden. In het kaderstellende deel van het Omgevingsplan zal nader worden ingegaan op het compensatiebeginsel. In de in voorbereiding zijnde Nota Natuur en Landschap wordt aangegeven hoe met compensatie van natuur, bos en landschap binnen Flevoland omgegaan dient te worden. Overigens willen wij wel de opmerking plaatsen dat aantasting van natuur-, bos- en landschapswaarden in Flevoland zoveel mogelijk wordt voorkomen en alleen bij zwaarwegende maatschappelijke belangen aantasting zal worden toegestaan, onder voorwaarde van mitigerende maatregelen en (indien nodig) compensatie.

Conclusie

Een aantal wijzigingen zal worden doorgevoerd op de Ontwikkelingskaart:

- een ecologische verbinding wordt ingetekend langs de Hollandse Brug;
- een ecologische verbinding wordt ingetekend via het bosgebied langs de Hoge Ring;
- buitendijks langs de Oostvaardersdijk en nabij het Kromslootpark wordt de aanduiding "natuurontwikkeling" aangegeven;
- de situering van de ecologische verbinding Marknesservaart /-tocht wordt gewijzigd door deze oostelijk van Luttelgeest aan te duiden.

Ten behoeve van de legenda-eenheid "versterking kwaliteit randmeerzone" wordt aan het einde van de 1^e alinea op pagina 24 de volgende tekst toegevoegd: ... (biodiversiteit). **"Voor de randmeerzone Oostelijk Flevoland wordt daarnaast een vergroting van de kwaliteit van de randmeerzone voorgestaan, gericht op een versterking en waar mogelijk uitbreiding van de bestaande natuur- en recreatiewaarden. Bij het zoeken naar kansrijke mogelijkheden wordt ook het aanliggende landbouwgebied betrokken, om mogelijkheden die onder andere voortkomen vanuit platteland vernieuwing en verbreding van de economische bestaansbasis, bij deze versterking te betrekken."**

IJsselmeer, Markermeer en randmeren

Reacties

Eventuele inpoldering

De ANWB benadrukt zeer terughoudend te zijn over een inpoldering van het Markermeer. De ANWB hecht er aan om aan het Markermeer de functie van groot open water toe te voegen. Dit is van groot belang voor recreatie en toerisme. Ondanks de omvang van dit gebied is er sprake van schaarste in Nederland aan deze grote gebieden. Als zodanig vervult het Markermeer nu reeds een unieke functie die op zijn waarde geschat moet worden.

De heer Rietveld mist aandacht voor de ontwikkeling van de Markerwaard. Hij is van mening dat Flevoland in een oplossing kan voorzien voor de problemen rond Schiphol. Een luchthaven biedt economische voordelen, maar moet niet gelokaliseerd zijn op het land, maar in een Markerwaard. Luchthavenontwikkeling mag niet ten koste gaan van landbouwgrond.

Zijn voorstel is daarom het Markermeer voor tweederde in te polderen (aan de Noord-Hollandse kant open water houden) om zodoende ruimte te creëren voor een vliegveld, de landbouw en groei van Lelystad en Enkhuizen. Op deze wijze kan ook de verbinding met Noord-Holland worden verbeterd/gecreëerd.

Luchthaven

De gemeenten Urk en Waterland spreken zich nadrukkelijk uit tegen de aanleg van een tweede nationale luchthaven in het Markermeer, waarvoor in de Ontwerp Ontwikkelingsvisie de mogelijkheid

onder meer in beleidsuitspraak 25 wordt opengehouden. De raad van de gemeente Waterland heeft bij besluit van 12 juni 1997 aangegeven fel gekant te zijn tegen de aanleg van een luchthaven in het Markermeer, vanwege de aantasting van recreatie, toerisme en cultuurhistorische en natuurwetenschappelijke waarden.

De Ministeries van LNV (Directie Noordwest), van VROM (de Inspecties), van EZ (Regio Noord-West) en de Sociaal Economische Overleg en Adviesraad (SEOR) geven aan dat in de Integrale Beleidsvisie van het Kabinet de optie Markermeer is vervallen. Een overloopluchthaven op het land in Flevoland maakt op dit moment nog wel onderdeel uit van de in de besluitvorming van het kabinet te betrekken studies. LNV, VROM, EZ en de SEOR gaan ervan uit dat de Ontwikkelingsvisie op dit punt zal worden aangepast zodra nadere besluitvorming in het Kabinet heeft plaatsgevonden. Het Ministerie van VenW (RWS dir. IJsselmeergebied) geeft aan dat in de Ontwikkelingsvisie de voorwaarden aangegeven kunnen worden waaronder een landlocatie van een zekere omvang ruimtelijk inpasbaar zou kunnen zijn.

Overige functies

De Nederlandse Vereniging van Sportvisserfederaties (NVVS) wijst elke vorm van droogmaking van het Markermeer af. De NVVS hecht grote betekenis aan de internationale en nationale ecologische en recreatieve waarden van het Markermeer als onderdeel van het "Natte Hart". Verwezen wordt naar het Structuurschema Groene Ruimte waarin aan het Markermeer een belangrijke reservoirfunctie voor de visstand in aangrenzende wateren is toegekend.

De gemeente Urk geeft tevens aan nog steeds tegen de drooglegging van het Markermeer te zijn. Het multifunctioneel gebruik van de meren wordt bepleit, evenals een natuurlijker peilverloop zonder afbreuk te doen aan de gebruiksfuncties en een mogelijke drinkwaterfunctie van het Markermeer in samenhang met recreatie, natuur en landaanwinning. De belangen van de IJsselmeervisserij moeten hierbij duidelijk worden genoemd.

De gemeente Muiden meent dat, hoewel het een zeer complexe problematiek betreft, een principiële keuze behoort te worden gemaakt voor het behoud van het Markermeer in zijn huidige gedaante. Gehele of gedeeltelijke inpoldering in combinatie met een tweede nationale luchthaven heeft onaanvaardbare gevolgen voor natuur, mens en milieu.

De KNNV afdeling Lelystad geeft aan ernstig verontrust te zijn over de plannen tot ontwikkeling van een business airport bij Lelystad of zelfs een tweede nationale luchthaven. Dit zal grote gevolgen hebben voor de leefomgeving van mens en dier in Flevoland. Zowel wat betreft een water- als een landlocatie, wordt door de KNNV gewezen op het risico van aanvaringen met groepen vogels.

De Kamer van Koophandel geeft aan dat verandering van het peilregime vanuit ecologische motieven, geen afbreuk mag doen aan het multifunctionele gebruik.

Ter versterking van de recreatiefunctie moet het verbeteren van de bevaarbaarheid (verdieping) van de randmeren hoge prioriteit krijgen. Ook andere voorwaardenscheppende investeringen zijn nodig om groei van de recreatie in het randmerengebied te stimuleren.

De gemeente Dronten mist met name een visie op de ontwikkeling van Ketelmeer en de andere randmeren. Het gaat hier om natuur- en recreatieve waarden en de differentiatie ervan.

Het Ministerie van LNV (Directie Noordwest) vindt dat in de visie moet worden aangegeven waar de hoofdfuncties van de randmeren een plaats krijgen. Bij de randmeren moet onderscheid worden gemaakt in de bredere delen en de smallere delen. Scheiding van functies moet vooral betrekking hebben op de smallere delen, die grotendeels onder de bescherming van de Natuurbeschermingswet vallen. Bij de bredere delen, Wolderwijd, Ketelmeer en brede deel Veluwemeer, ligt het accent meer op verweving. Zowel in de tekst als op de kaart moet een nadere nuancering aangegeven worden.

De KNNV afdeling Lelystad geeft aan dat vooral de zones langs de dijken in Flevoland van grote betekenis zijn voor de natuur, in het bijzonder de stranden langs de randmeren. De natuurwaarde van de dijken kan verhoogd worden, wanneer men in het kader van de dijkversterking niet kiest voor verhoging, maar bijvoorbeeld voor het opspuiten van voorlanden.

De Nederlandse Vereniging van Sportvisserfederaties (NVVS) vraagt aandacht voor de wijze waarop natuur- en recreatiebelangen kunnen worden verweven in de ontwikkeling van de randmeren.

Door het Milieukwartet Dronten is de suggestie gedaan de "blauwe pijl" te veranderen in "Pampusplein", een infrastructurele feestverbinding tussen twee provincies.

Buitendijks bouwen

De Milieuraad Almere geeft aan dat de functies van water- en drinkwatervoorziening van deze wateren in de toekomst steeds belangrijker zullen worden. Dit pleit voor het open houden van het Markermeer. Buitendijks bouwen wordt afgewezen.

De KNNV afd. Noordwest-Veluwe benadrukt het multifunctionele gebruik van de randmeren. Het in de Ontwerp Ontwikkelingsvisie genoemde wonen in en aan het water nabij Zeewolde acht het KNNV onaanvaardbaar, vanwege het aantasten van de waarden van de randmeren. In dit kader dient naar de mening van het KNNV ook uiterst kritisch gekeken te worden naar de aanleg van nieuwe stranden en voorlanden en de bevordering van het buitendijks kamperen.

De Ministeries van LNV (Directie Noordwest) en van VROM (de Inspecties) vinden het criterium van "zorgvuldige stedenbouwkundige inpassing" niet overtuigend bij bewoning langs en op het water (pagina 24). Het IJmeer en de randmeren maken deel uit van de Ecologische Hoofdstructuur, waar ingrepen slechts toelaatbaar zijn ingeval van zwaarwegend maatschappelijk belang en indien aangetoond dat er geen alternatieven zijn. LNV is met name van buitendijkse woonlocaties bij Zeewolde geen voorstander. VROM geeft aan dat buitendijkse woningbouw in het verlengde van de beleidsuitspraken 22 en 23 niet mogelijk is.

Het Ministerie van VenW (RWS dir. IJsselmeergebied) merkt op dat, los van de vraag of de behoefte aan gedifferentieerde woonmilieus niet binnendijks kan worden ingelost, een goede onderbouwing van de noodzaak voor buitendijkse woningbouw in de Ontwerp Ontwikkelingsvisie ontbreekt. Het is daarom onduidelijk hoe deze ontwikkelingen moeten worden beoordeeld in het licht van het provinciale voornemen tot bevorderen van duurzame (stede)bouw.

De Stuurgroep Waterschap Zuiderzeeland i.o. verzoekt bij het bepalen van de veiligheidseisen voor buitendijkse bebouwingen rekening te houden met de op langere termijn verwachte ontwikkelingen van peilstijging en bodemdaling. Daar deze buitendijkse gebieden qua beheer ook van het waterschap afhankelijk zullen zijn, wordt ook verzocht voor deze buitendijkse ontwikkelingen gebieden aan te wijzen die van voldoende grootte zijn om versnippering te voorkomen.

De Milieufederatie Flevoland (MFF) beseft dat de kust van Flevoland zeer in trek is voor woningen, jachthavens en intensieve recreatie. Dit kan in conflict komen met functies zoals natuur. Buitendijkse woningbouw vindt de MFF zeer ongewenst. De vijf natuur- en milieuorganisaties wijzen buitendijks wonen ook af, evenals een railverbinding door het IJmeer.

Integrale visie voor het IJsselmeergebied

De vijf natuur- en milieuorganisaties vinden dat daarom een samenhangende visie dient te worden uitgewerkt ten aanzien van de kustzones en kustwateren, waarbij de aanwezige en potentiële (inter)nationale waarden van natuur en landschap als randvoorwaarden gelden.

Aangegeven wordt dat het Ministerie van VenW, samen met de Ministeries van VROM en LNV werkt aan het opstellen van de Integrale Visie IJsselmeergebied 2030 (IVIJ 2030), waarin wordt ingegaan op toekomstige ontwikkelingen zoals zeespiegelstijging en bodemdaling, de groeiende behoefte aan drinkwater, de wens om het IJsselmeergebied als internationaal natuurgebied te beschermen, de toename van de recreatieve behoefte en het groeiende belang van de scheepvaart. De visie moet worden gezien als een bouwsteen voor de Vijfde Nota over de ruimtelijke ordening.

In dit kader wordt een algemene visie van de provincie op de ontwikkeling van de grote wateren gemist, evenals een integrale visie op de functionele relatie tussen de grote wateren, het grondgebied van de provincie en de omliggende gebieden. Bovendien wordt gevraagd te anticiperen op de gevolgen van de aanwijzing van het IJsselmeer, het Markermeer en de randmeren als beschermd gebied voor vogels in het kader van de Europese Vogelrichtlijn. Deze aanwijzing zal namelijk beperkingen met zich meebrengen ten aanzien van de mogelijke ontwikkelingen in betreffende wateren.

Delfstoffenwinning

Het Ministerie van EZ (Regio Noord-West) acht de absolute uitsluiting van diepe delfstoffenwinning in de grote wateren (pagina 24) in strijd met de Wet op de ruimtelijke ordening en met het vigerend bij PKB vastgestelde nationale ruimtelijke beleid, in het bijzonder met de VINEX en met het Structuurschema Groene Ruimte.

Antwoord

Eventuele inpoldering

In het vigerend streekplan wordt gesteld, dat rekening houdend met maatschappelijke omstandigheden realisering van een inpoldering in het Markermeer zal worden bevorderd. In de Ontwerp Ontwikkelingsvisie is aangegeven dat dringende ruimtelijke vraagstukken van nationale betekenis mogelijk met een partiële inpoldering kunnen worden opgelost. Deze opstelling houdt vooralsnog in dat het mogelijk moet blijven meerdere functies tot ontwikkeling te kunnen brengen.

Piekaanvoer van water in de winterperiode zal naar de huidige inzichten structureel worden. In deze eeuw is de zeespiegel gemiddeld circa 25 cm gestegen. Voor de volgende eeuw wordt een zeespiegelrijzing van gemiddeld 50 tot 60 cm verwacht. Het huidige spuiverschil is ca. 50 cm. Duidelijk is dat nagedacht moet worden over te nemen maatregelen daar afvoeren van water onder vrij verval problematischer wordt. Dit geldt ook voor de omliggende oude land gebieden waar nu al in perioden van groot waterbezwaar door de waterschappen in Noord-Holland niet gespuid kan worden op het Markermeer. Retentiemaatregelen zijn hiervoor in voorbereiding. Daarnaast kan overtollig water worden opgevangen in het IJsselmeergebied maar de grenzen zijn daarbij snel bereikt. Ook hiervoor dienen aanvullende (internationale) maatregelen getroffen te worden. Naast teveel aan water worden ook vaker tekorten verwacht. Het Markermeer dient thans als belangrijk waterreservoir voor de omliggende gebieden ten behoeve van doorspoeling van wateren en water voor landbouw. Gelet op het niet specifiek eigen karakter van het aan gevoerde Markermeerwater wordt op het oude land gestudeerd op het meer vasthouden van gebiedseigen water, mede in combinatie met het opvangen van overtollig water in de winterperiode.

Luchthaven

Ten aanzien van de luchthaven Lelystad is in het streekplan opgenomen dat, in beginsel ook ruimtelijke mogelijkheden aanwezig zijn voor ontwikkeling tot een grotere luchthaven. Alhoewel in het streekplan niet is gekozen voor de ontwikkeling van luchthaven Lelystad ten behoeve van groot vliegverkeer, wordt het mede gelet op de ruimtelijke omstandigheden mogelijk en wenselijk geacht een dergelijke ontwikkeling voor de langere termijn ook niet uit te sluiten en daarvoor ruimte te reserveren. Het gaat hierbij om een ruimtelijke reservering voor een start- en landingsbaan met een lengte van circa 3.300 meter ten zuiden van de bestaande luchthaven, voor direct aan de luchthaven gebonden activiteiten en voor goede ontsluiting via de weg en ook per rail. De ruimtelijke reservering houdt in dat realisering van deze ontwikkelingen niet onmogelijk gemaakt of ernstig bemoeilijkt dient te worden.

Indien op Flevoland een beroep wordt gedaan voor het accommoderen van aanvullende luchthavencapaciteit heeft de locatie Markermeer de voorkeur. Ingeval het kabinet blijft vasthouden aan een landlocatie binnen Flevoland is het provinciaal bestuur van oordeel dat op basis van de huidige kennis en inzichten een landlocatie alleen toelaatbaar is als wordt aangesloten bij het vigerend streekplan, waarin ruimte is aangegeven op of nabij de huidige Business Airport Lelystad. Daarbij geldt dat deze aanvullende luchthavencapaciteit maximaal 20 miljoen passagiersbewegingen per jaar kan opvangen en er geen sprake zal zijn van een tijdelijke locatie. Deze invulling kan slechts plaatsvinden onder strikte voorwaarden met betrekking tot leefbaarheid, veiligheid, gezondheid en milieu, opdat een duurzame oplossing wordt gerealiseerd.

We constateren met instemming dat de Kamer van Koophandel zich kan vinden in de standpuntbepaling van Provinciale Staten met betrekking tot de luchthaven. Wij zijn het niet met de KvK eens dat de economische effecten op een landlocatie zich evengoed kunnen voordoen als op een Markermeerlocatie. Het gaat dan vooral om de omvang en positie van het eindbeeld. Op een landlocatie beperkt dit zich tot 20 mln. passagiers en/of een equivalent daarvan in termen van vracht. Op een locatie in het Markermeer is een grotere eindsituatie denkbaar.

De verschillende eindbeelden hebben ingrijpende gevolgen voor de omvang en aard van de economische effecten. Mede door de uiteenlopende effecten op de leefbaarheid en ontwikkelingsmogelijkheden gaat hier het halve ei niet automatisch voor de lege dop.

Een luchthaven in het Markermeer is alleen dan mogelijk als het concept voorziet in voldoende waarborgen dat overlast beperkt blijft en dat de schade aan natuur gecompenseerd kan worden. Overigens betreft het een nationaal vraagstuk, waarover het rijk een besluit zal nemen. Volgens de reeds eerder genomen besluiten in het kader van TNLI behoort het Markermeer, althans op dit ogenblik, niet meer tot de zoekruimten voor aanvullende luchthavencapaciteit.

Overige functies

In het kader van het beleid op het gebied van recreatie en toerisme is in het ontwerp aangegeven dat de ontwikkeling van de kuststroken bij Almere, Zeewolde en Lelystad wordt ondersteund. Bij de ontwikkeling van bebouwingsplannen dienen uiteraard de landschappelijke en recreatieve waarden van de grote wateren te worden betrokken.

Gelet op de beknoptheid en het abstractieniveau van de visie is voor de randmeren als geheel sprake van multifunctioneel gebruik. Op een lager schaalniveau gaat het, met inachtneming van de randvoorwaarden die waterhuishouding en veiligheid stellen, vooral om de functies recreatie en natuur. Daarbij ligt het accent voor de ontwikkeling van recreatie aan de Flevolandse kant van de bredere randmeergedeelten, terwijl in de smallere delen het zwaartepunt meer bij de natuurfunctie ligt. Overigens zal in de brede delen veelal sprake zijn van een geïntegreerde inrichting ten gunste van natuur en recreatie. Een strikte zonering bemoeilijkt dit. Dit past ook binnen de constatering dat de mogelijkheid voor ander recreatief gebruik dan verblijfsrecreatie, genuanceerd ligt, maar dat de mogelijkheden in de brede delen van de randmeren in het algemeen groter zijn. De gemaakte opmerking impliceert verder dat de aanwijzing van de randmeren als speciale beschermingszone op grond van de EU-Vogelrichtlijn verdere recreatieve ontwikkeling in de brede delen van de randmeren niet uitsluit.

De opmerking betreffende de openbaarheid en dagrecreatieve functie van de buitendijkse gronden kan worden onderschreven. Uitbreiding van verblijfsrecreatie buiten de recreatieconcentratiegebieden wordt hier niet toegestaan. Buitendijkse woningbouw wordt in de randmeren alleen voorzien bij de kern Zeewolde (en in het IJmeer bij Almere) in combinatie met toeristisch-recreatieve voorzieningen. Dit zal niet ten koste van bestaande dagrecreatieve voorzieningen gaan maar daar juist aan bijdragen. In het kaderstellende deel zal specifiek worden ingegaan op de zonering in de randmeren.

De Kamer van Koophandel legt de relatie tussen verandering van het peilregiem en de huidige en toekomstige gebruiksfuncties. Wij merken hierbij op dat het wijzigen van het peilregiem voor het IJsselmeergebied een uitermate complexe aangelegenheid is waarmee vele belangen zijn gemoeid. De wens om vanuit het ecologisch functioneren van het gebied een meer natuurlijk peilverloop in te stellen wordt mede betrokken in het kader van de studie van Rijkswaterstaat naar de waterhuishouding in het Natte Hart, waaronder de wateren van het IJsselmeergebied. Daarbij staat naar onze mening de vraag centraal wat in de toekomst aan veranderingen in de watertoevoer en waterafvoer verwacht mag worden.

Deze zogenaamde WIN-studie zal inzichtelijk moeten maken wat de consequenties zijn bij meer en/of minder watertoevoer voor de verschillende functies. Vervolgens zullen keuzes gemaakt moeten worden ten aanzien van gewenste veranderingen, gevestigde en toekomstige gebruikersbelangen binnen de context van de te verwachten veranderingen in de watertoe- en afvoer. Vooralsnog gaan we uit van de hoofdlijnen van ons vigerend beleid voor het IJsselmeer en Markermeer.

De KvK wijst op een achterblijvende groei van de recreatie in het randmerengebied ten opzichte van de groei in het IJssel- en Markermeergebied. De KvK concludeert hieruit dat voorwaardenscheppende investeringsmaatregelen nodig zijn om de recreatie in dit gebied te stimuleren. Prioriteit is daarbij het verbeteren en verruimen van de bevaarbaarheid in het gebied.

Het mogelijk achterblijven van de groei van de recreatieve sector in de randmeren ten opzichte van het IJssel- en Markermeer zal voor ons niet als algemeen uitgangspunt of ontwikkelingscriterium gelden. Daarvoor zijn de gebieden in karakter te verschillend. Dit betekent dat vanuit het geïntegreerde ruimtelijk-, milieu- en waterperspectief voor op maat gesneden kwantitatieve en kwalitatieve recreatieve groeiontwikkelingen in het randmerengebied gekozen zal moeten worden. Daarnaast zal

voor specifieke delen van de randmeren, met name voor de smallere delen er van, een status-quo gaan gelden.

In beginsel staan wij positief tegenover gebruik van energieopwekking door middel van wind. Het aanleggen van grootschalige turbineparken in het water van het IJsselmeer is in feite niet mogelijk gelet op de beleidsuitgangspunten van een grootschalig open en uitgestrekt karakter van het water, tenzij wordt aangetoond dat landschappelijke- en natuurlijke kwaliteiten hierdoor niet worden aangetast. Hetzelfde geldt voor het Markermeer met dien verstande dat voor dit gebied de mogelijkheid aanwezig dient te blijven voor een mogelijke droogmaking. Ontwikkelingen voor een windturbinepark in een park- en/of lijnopstelling kan in principe conform de in procedure zijnde "streekplanuitwerking plaatsingsmogelijkheden voor windmolens" langs de IJsselmeerkust van Flevoland.

De opmerkingen van het Milieukwartet over het IJmeergebied zien wij als een oproep om aan dit gebied in recreatief opzicht een kwalitatief goede inrichting te geven. Dit binnen de afspraken van het bestuursconvenant ROM-IJmeer. Een (recreatieve) verbinding over het IJmeer voor auto, fiets en wandelaar is hierin niet opgenomen daar vooralsnog geen winsituatie ontstaat. Wel is denkbaar dat alternatieve verbindingen kunnen ontstaan, zoals bij voorbeeld een draagvleugelbootverbinding.

Buitendijks bouwen

Bij de uitwerking van het beleid ten aanzien van buitendijkse bebouwing zal op basis van een nadere afweging in het kaderstellend deel worden ingegaan op de vraag of en waar hier in beginsel mogelijkheden toe zijn. Zonder meer zullen ten aanzien van alle (eventuele nieuwe) locaties voor buitendijkse bebouwing veiligheidseisen, in verband met bescherming tegen hoog water, worden vastgesteld door Provinciale Staten.

Integrale visie IJsselmeergebied

Het opstellen van een integrale visie voor het IJsselmeergebied (IJsselmeer, Markermeer en randmeren) is aangegeven in de 4e Nota Waterhuishouding. De provincies Friesland en Flevoland hebben in hun reactie aangegeven dat er voor het IJsselmeer en Markermeer ontwikkelingsvisies liggen en dat er vooralsnog geen aanleiding is deze visie te herzien. Noord-Holland heeft zich naderhand bestuurlijk hierbij aangesloten. Eén en ander heeft er in geresulteerd dat op 19 oktober j.l. bestuurlijk overleg heeft plaatsgevonden waarin is afgesproken de interprovinciale visies (IJsselmeer en Markermeer, dus exclusief randmeren) te toetsen aan huidige ontwikkelingen en eventuele nieuwe inzichten. Daarna zal worden bezien of een nieuwe visie noodzakelijk is en hoe deze dan vorm te geven.

Inmiddels heeft de minister van LNV aan de Raad voor het Landelijk Gebied advies gevraagd voor het opstellen van een "integraal ontwikkelingsperspectief IJsselmeer". In de adviesaanvraag wordt duidelijk dat het niet alleen gaat om het IJsselmeer maar om het IJsselmeergebied (IJsselmeer, Markermeer en randmeren). De minister baseert zijn adviesaanvraag op het "... Idee dat het Natte Hart nogal eens gezien wordt als een ongebruikt reservegebied, dat naar goeddunken gebruikt kan worden". Wij zijn van mening dat de minister hierbij voorbij gaat aan het feit dat er duidelijk beleid ligt op zowel het niveau van het rijk (SGR, VINEX, SVV II), provincies (Interprovinciale beleidsplannen voor het IJsselmeer en Markermeer) als op gemeentelijk niveau (intergemeentelijk basisplan IJsselmeer en Markermeer en gemeentelijke bestemmingsplannen). Het IJsselmeer en Markermeer zijn naar onze mening dan ook zeker niet aan te merken als reservegebied. Voor de randmeren zijn eveneens integrale plannen opgesteld die thans voor grote delen van de randmeren worden geactualiseerd (integrale inrichting Veluwerandmeren). Inmiddels is een werkgroep van de Raad voor het Landelijk Gebied gestart met het opstellen van een advies. Daar is men van mening dat er weliswaar adequate visies liggen maar dat deze wellicht zouden moeten worden bezien tegen de achtergrond van klimaatsverandering en de gevolgen voor de waterhuishouding van het IJsselmeergebied. De Raad wil zich ook uitspreken over de bestuurlijke samenwerking en is van mening dat de huidige bestuurlijke organisaties onvoldoende samenwerken om de belangen in het IJsselmeergebied veilig te stellen. Aan de orde is nu de vraag op welke wijze een procesvoering met betrekking tot dit gebied kan worden gekozen waarin alle onderwerpen en belangen ordentelijk kunnen worden onderzocht en in samenhang kunnen worden bezien.

Wij zijn bereid hieraan voluit medewerking te verlenen, overigens met behoud van de opvatting dat het Markermeer een multifunctionele invulling moet kunnen krijgen waarvan (partiële) inpoldering deel uit moet kunnen maken.

Diepe delfstoffenwinning

Diepe delfstoffenwinning (ook de verkenningsboringen) vanuit de wateren van het IJsselmeergebied worden afgewezen vanwege de grote gevolgen die, nimmer geheel uit te sluiten, calamiteiten kunnen hebben voor de waterkwaliteit en daarmee voor de functies watervoorziening, natuur, beroepsvisserij en recreatie.

Grote delen van de wateren van het IJsselmeergebied (het gehele Markermeer, kuststroken en ondiepten in het IJsselmeer en nagenoeg alle randmeren) zijn reeds aangewezen als van boorwerken te vrijwaren kwetsbare gebieden. Vanwege de kernkwaliteiten als openheid, rust en ruimte van het gebied en de vrije verplaatsings- en/of verspreidingsmogelijkheden in de gebiedsdelen van verontreinigende stoffen moeten deze wateren naar onze mening als één geheel worden beschouwd en als kwetsbaar gebied geheel gevrijwaard worden van boorwerken. Deze vrijwaring past uitstekend bij de status die het IJsselmeer, Markermeer en de Randmeren krijgen ten gevolge van de aanwijzing als beschermde gebieden voor vogels in gevolge de Europese Vogelrichtlijn.

Conclusie

Het antwoord leidt tot de volgende wijzigingen in de Ontwerp Ontwikkelingsvisie:

- op pagina 7, 2^e alinea, wordt de laatste zin als volgt aangevuld: **“Een locatie voor grootschalig vliegverkeer op land wordt door Provinciale Staten niet wenselijk geacht. Ingeval het Kabinet blijft vasthouden aan een landlocatie kan de invulling daarvan slechts onder strikte voorwaarden, zoals in de motie van Provinciale Staten van 28 en 29 oktober 1998 is neergelegd, plaatsvinden. Deze voorwaarden hebben ondermeer betrekking op een beperking van het luchtverkeer tot maximaal 20 miljoen passagiersbewegingen, de veroorzaakte geluidhinder en het veiligstellen van de kwaliteit van het woon- en leefmilieu.”**
- op pagina 21 wordt de laatste zin van Beleidsuitspraak 19 als volgt geformuleerd: **“Voor eventuele ontwikkeling van grootschalige luchthavencapaciteit heeft de provincie een duidelijke keuze gedaan voor een locatie in het Markermeer. Mocht het Kabinet niettemin een landlocatie noodzakelijk achten, dan dient te worden aangesloten bij de ruimtelijke mogelijkheden bij Luchthaven Lelystad zoals deze in het vigerend streekplan zijn aangegeven. De invulling daarvan kan slechts plaatsvinden onder strikte voorwaarden met betrekking tot leefbaarheid, veiligheid, gezondheid en milieu”.**
- op pagina 25, wordt de zin die begint op de 9^e regel van onder, als volgt gewijzigd: **“Een eventuele locatie op het huidige land van de provincie kan alleen in aanmerking komen, indien de regering dat noodzakelijk acht en is nadrukkelijk aan duidelijke beperkingen ten behoeve van de kwaliteit van het woon- en leefmilieu.”**

Op pagina 22 wordt na de laatste regel toegevoegd: **“De stranden langs de randmeren vormen een recreatieve basisvoorziening voor de bevolking. Behoud van het openbare karakter is hiervoor essentieel.”**

3. ONTWIKKELINGSKAART 2030

Reacties

Nicolai ruimtelijke ordening en infrastructuur bv mist een toelichting bij de Ontwikkelingskaart 2030. De kaart roept daarom een aantal vragen op.

De Milieufederatie Flevoland geeft aan dat de kaart geen logisch gevolg is van de tekst. De status en motivering ontbreken. De vijf natuur- en milieuorganisaties vinden dat de bepaling van het kaartbeeld ten aanzien van natuur en landschap, plaats dient te vinden op basis van een nader uitgewerkte provinciale nota Natuur en Landschap.

De gemeente Almere geeft aan dat haar reactie moet leiden tot bijstelling van de Ontwikkelingskaart. Het gaat daarbij om de lokalisering van functies, tracering van infrastructuur en de verwachte situatie op verschillende momenten in de toekomst. In detail voor bijstelling noemt de gemeente verder: de opgenomen ecologische zone tussen Pampus en Poort, de ecologische zone oostelijk van de Stichtse Brug en de situering van de werklocaties in Poort. Geconstateerde omissies: Gooiboog en de woningbouwlocaties IJburg en Vathorst. Voorts merkt de gemeente op dat de gekozen schaal van de kaart de ruimtelijke inbedding van de provincie binnen een ruimer verband onvoldoende tot uitdrukking komt.

Ook de heer Van Weerdenburg geeft aan dat de Gooiboog (spoorlijn) niet is ingetekend.

De KNNV afdeling Lelystad vindt dat de ecologische verbinding bij Almere niet door de Pampushout moet lopen, maar zowel binnen- als buitendijks langs de Oostvaardersdijk.

De gemeente Zeewolde zou de volgende punten graag aangepast zien:

- De zoeklocatie voor het Oostflankgebied beslaat onder andere het Hulkesteinsebos. De bestemming van dit gebied dient echter niet gewijzigd te worden. De gemeente gaat er van uit dat het een globale indicatie betreft.
- In het Structuurplan Zeewolde 1997 is rekening gehouden met een uitbreiding van het industrieterrein Trekkersveld in zowel noordoostelijke als zuidwestelijke richting. Op de kaart is dit echter niet aangegeven.
- De "versterking kwaliteit randmeerzone" zou ook moeten gelden voor de randmeerzone in de gemeente Zeewolde.
- Recreatiegebied Erkemedstrand zou moeten worden opgenomen als recreatieconcentratiegebied, eventueel van een lagere orde.
- De op de kaart aangegeven natuurontwikkeling bij de Stichtse Brug doorkruist deels het huidige landbouwgebruik en staat op gespannen voet met de eventuele aanleg van een bedrijfsterrein.
- Binnen de gemeente Zeewolde zou ook een ontwikkelingsgebied voor landgoederen moeten worden aangegeven. De gemeente sluit op voorhand bepaalde vormen van suburbaan wonen buiten het indicatief zoekgebied niet uit.
- Het middengebied van Zuidelijk Flevoland is aangegeven als open gebied. De gemeente gaat ervan uit dat dit geen beletsel vormt voor het plaatsen van windmolens.
- De begrenzing van het open gebied in Zuidelijk Flevoland is niet duidelijk. Waarom maakt het gedeelte gelegen tussen de Roerdompweg – Vogelweg – Knardijk en Gooiseweg geen deel uit van het opengebied?

De gemeente Dronten verzoekt om de volgende aanpassingen:

De natuurontwikkeling bij het Ketelmeer niet aan de westzijde, maar aan de oostzijde van het "oog". Het landgoedwonen kan zowel aan de zuidzijde, naast Golfresidentie, als aan de noordzijde, richting Ketelhaven, worden ontwikkeld.

De open ruimte ten noordwesten van de Biddingerringweg moet t.b.v. windmolenontwikkeling komen te vervallen.

Bij Kamperhoek moet het mogelijk blijven recreatieve ontwikkelingen te realiseren.

Een betere aanduiding van kern Dronten is gewenst. Subcentrum is geen duidelijke planologische term, want in de kern Dronten komt geen hoofdcentrum voor.

De tracé-aanduiding op de plankaart van de A23 en de Hanzespoorlijn moet richtinggevend zijn.

De randmeerbossen zijn multifunctioneel, recreatieve ontwikkelingen moeten mogelijk blijven.

Landschappelijke versterkingen zijn ook gewenst tussen Swifterbant en het Ketelmeer (langs Beverweg).

De Milieuraad Almere geeft aan dat door het lichter tekenen van de bestaande snelweg door Amsterdam Zuidoost op de Ontwikkelingskaart, het vermoeden van “wishful thinking” ontstaat. De door de provincie gewenste doortrekking van de A6 naar de A2 komt nu over als een ontbrekende schakel. Dit is echter schijn, omdat de A9 in Amsterdam Zuidoost ook nog beschikbaar is. De gemeente Dronten geeft aan dat het juiste tracé van de Hanzespoorlijn nauwkeurig op de kaart moet worden geplaatst. Bovendien ontbreekt een aanduiding van recreatieve steunpunten (bijvoorbeeld Kamperhoek).

De Kamer van Koophandel geeft aan dat de vaarmogelijkheden in de randmeren minimaal in overeenstemming dienen te worden gebracht met de Beleidsvisie recreatie toervaart Nederland. Voorts dringt de KvK erop aan dat de plankaart in overeenstemming wordt gebracht met de recreatieve ontwikkelingsrichting die onlangs voor Rutten is gepresenteerd.

Het Ministerie van LNV (Directie Noordwest) vindt dat de gebieden met hoofdfunctie natuur, zowel voor land als water, op de Ontwikkelingskaart moeten worden aangegeven. Voorgesteld wordt de zone met natuurontwikkeling bij Lelystad langs de Oostvaardersdijk verder in zuidwestelijke richting door te trekken.

Voor wat betreft landschap vraagt LNV zich af wat verstaan wordt onder versterking van de landschappelijke karakteristiek. Gaat het hier om handhaving van de openheid of juist andersom. De argumentatie voor deze ontwikkeling ontbreekt. Daarbij is niet duidelijk waarom bepaalde delen van Flevoland niet zijn aangegeven als “open ruimte”. Dit betreft de gebieden noordelijk van Zeewolde en ten zuidwesten/noordwesten van Dronten. Tenslotte worden de op het kaartbeeld aangegeven versterking kwaliteit randmeerzones niet nader uiteengezet in de visie.

De Stichting Behoud Waterloopbos vindt dat de gebieden die binnen de PEHS gaan vallen op de Ontwikkelingskaart 2030 moeten worden aangegeven. Aangezien het Waterloopbos voldoet aan de criteria die genoemd zijn voor gebieden binnen de PEHS, vraagt de stichting met nadruk om het Waterloopbos en omliggende bosgebieden hierin op te nemen.

De Milieuraad Almere geeft aan dat ecologische verbindingen bij de Hollandse Brug niet goed zijn ingetekend. Verwezen wordt naar een door hen bijgevoegde kaart gebaseerd op de rapporten Landschapsbeleidsplan Zuidelijk Flevoland (1992) en Ecologische basisstructuur Zuidelijk Flevoland (1997).

Voorts wijst de Milieuraad er op dat het natuurdeel van “De Blauwe Pijl” niet langs de Vecht loopt, maar over het Naarderbos naar het Naardermeer en het daarachter liggende plassengebied.

Tevens stellen zij voor buitendijkse natuurontwikkeling bij de Lepelaarplassen en het Kromslootpark in te tekenen.

Het KNNV afd. Noordwest-Veluwe merkt op dat er plannen in ontwikkeling zijn voor een zogenoemde “Natte As” verbinding tussen de Hierdense beek en het Harderbroek via het Veluwemeer en het Wolderwijd. Op de Ontwikkelingskaart 2030 zou dit duidelijker moeten worden aangegeven, bijvoorbeeld met een “golflijn”. De op de kaart aangegeven arcering voor versterking van de kwaliteit van de randmeerzone moet worden doorgetrokken in zuidwestelijke richting. Hiermee wordt recht gedaan aan de hoge natuurwaarden van het natuurgebied Harderbroek, alsmede aan het gebied tussen het Harderbroek en het Harderbos.

De FDM acht het ongewenst dat ten zuidoosten van Biddinghuizen het Aqua-Centrum Bremerbergse Hoek e.o. een “te versterken recreatieconcentratiegebied” is. Het Aqua-Centrum e.o. is gelegen in het milieubeschermingsgebied voor grondwater. Uitbreiding van de recreatieve activiteiten zal een bedreiging vormen voor de kwaliteit van het grondwater dat wordt gebruikt voor de drinkwatervoorziening.

De Stuurgroep Waterschap Zuiderzeeland i.o. merkt op dat de ontwikkeling van landschappelijke versterking in de oostrand van de Noordoostpolder, voor zover als gevolg hiervan opgaande beplantingen ontstaan, strijdig kan zijn met de wensen van de gemeente IJsselham om het zicht op de

Noordoostpolder open te houden. Verder is natuurontwikkeling buitendijks langs het Zwartewater een optie die door het rijk en natuurbeschermingsorganisaties wordt gewenst.

De heer Schreuder vraagt zich af of er voor het Zwartemeer niet meer op de Ontwikkelingskaart had moeten staan, zoals bijvoorbeeld natuurontwikkeling. Hij mist tevens de blauwe lijn van de hoofdvaarweg langs Ramspol via het Zwartemeer naar Meppel.

De heer Schreuder geeft voorts aan dat de vaarroute op het Ketelmeer nader wordt onderzocht, omdat de ingang bij Schokkerhaven niet meer goed ligt voor de binnenvaartschippers. Hij pleit voor een aangepaste lijn richting Ramspol.

De gemeente Elburg vraagt aandacht voor de belangrijke natuurwaarden van de kuststrook aan de kant van Elburg. Voorkomen dient te worden dat er aan de Flevolandse kant ontwikkelingen plaatsvinden die op de natuurwaarden inbreuk kunnen maken. Bij de verdere planontwikkeling zou dit een uitgangspunt moeten zijn.

Antwoord

Een aantal antwoorden op de hiervoor aangegeven reacties is eerder in deze Antwoordnota aan de orde gekomen.

De Ontwikkelingsvisie met bijbehorende kaart wordt door Provinciale Staten vastgesteld als richtinggevend voor de volgende delen van het Omgevingsplan. De Ontwikkelingsvisie maakt straks integraal deel uit van het Omgevingsplan. Om de relatie tussen tekst en kaart van het ontwerp te versterken zullen in de tekst verwijzingen worden opgenomen.

De "overeenstemmingskaart" die is opgenomen in de Rapportage Interactief Proces Omgevingsbeleid Flevoland 2030 vormt een weergave van belangrijke punten van overeenstemming uit dit proces. In de kaart behorend bij de Ontwerp Ontwikkelingsvisie zijn de hoofdlijnen uit deze kaart opgenomen.

Vanwege landschappelijke overwegingen is niet overal langs de randen van de polder voorzien in natuurontwikkeling. Het beeld van de strakke dijken hoort ook bij Flevoland.

In het Zwartemeer wordt de vaarroute naar Meppel aangepast tot hoofdvaarroute. De vaarroute wordt daartoe verbreed en verdiept. Hierdoor ontstaan mogelijkheden om de harde overgang van de Zwartemeerdijk te verzachten door aanleg van voorlanden. Aan de oude landzijde zijn in het kader van integrale inrichting Zwartemeer en Zwartewater natuurontwikkelingsplannen ontwikkeld. Terecht is erop gewezen dat voornoemde geplande ontwikkelingen op de Ontwikkelingskaart aangegeven moeten worden.

De vaarverbinding vanaf het Ketelmeer door het Zwartemeer naar Meppel is opgewaardeerd tot hoofdvaarweg. Terecht is erop gewezen dat de blauwe lijn ontbreekt in het Zwartemeer. Tevens dient een blauwe lijn in het Ketelmeer te worden aangegeven ter aanduiding van een hoofdvaarweg.

Vooralsnog is het niet duidelijk of er een duidelijke beroepsscheepvaart verbinding is tussen Schokkerhaven en de IJssel. Dit wordt door Rijkswaterstaat, Directie IJsselmeergebied onderzocht binnen het project "Verbetering Vaarweg Ketelmeer".

De kaart bij de Ontwikkelingsvisie is globaal van karakter. Wij zijn van mening dat de kaart die de begrenzing van de ecologische hoofdstructuur aangeeft (met de daarbij behorende basisbescherming) bij een gedetailleerder beeld thuis hoort. Wij stellen ons dan ook voor de weergave van de provinciale ecologische hoofdstructuur op te nemen in het kaderstellende deel dat op deze visie volgt.

Een beperkte uitbreiding van het bedrijventerrein Trekkersveld in zuidwestelijke richting, conform het structuurplan, wordt met de Ontwerp Ontwikkelingsvisie niet uitgesloten.

Rond de winninglocatie Bremerberg is een milieubeschermingsgebied voor grondwater aangewezen. De doelstelling van het grondwaterbeschermingsbeleid is de bescherming van de bodem en het grondwater zodanig dat het voor de openbare drinkwaterwinning te winnen grondwater geschikt blijft om op een zo eenvoudig mogelijke wijze te worden bereid tot drinkwater. Recreatieactiviteiten kunnen in deze gebieden worden ontplooid voor zover geen afbreuk wordt gedaan aan gewenste beschermingsniveau.

De Ontwikkelingskaart bestaat uit een ondergrond met de bestaande situatie, waarover relevante nieuwe ontwikkelingen zijn weergegeven. De bestaande bos en natuurgebieden zijn in de ondergrond

goed herkenbaar. Versterking van de randmeerzone, landschappelijke versterking en ontwikkelingsgebied nieuwe landgoederen zijn legenda-eenheden die ook voor natuur van belang zijn.

Het Zoekgebied Oostflank beslaat ook het Hulkesteinsebos. In het verlengde van de Gebiedsstudie Oostflank zal voor de zuidlob een nadere integrale uitwerking plaatsvinden. Het Hulkesteinsebos zal daarbij worden betrokken, zonder dat dit hoeft te betekenen dat dit gebied daarmee wordt aangetast.

Ten aanzien van de natuurontwikkeling Ketelmeer wordt opgemerkt dat de resultaten uit het BGM-project Ketelmeer zoveel mogelijk zullen worden verwerkt in de volgende plandelen.

Conclusie

In de tekst van de Ontwerp Ontwikkelingsvisie zullen verwijzingen naar de kaart worden opgenomen.

Op de Ontwikkelingskaart worden de volgende wijzigingen doorgevoerd:

- de Gooiboog wordt ingetekend;
- de verbinding tussen Nijkerkerweg en A27 over de Gooiseweg wordt ingetekend;
- de woningbouwlocatie IJburg zal worden aangeduid;
- natuurontwikkeling langs de beide oevers van het Zwartewater zal worden aangegeven;
- in het Ketelmeer zal de hoofdvaarwegverbinding worden aangepast door een vertakking aan te geven langs de kust van Noordoostpolder die even ten oosten van Schokkerhaven verder gaat in het Ramsdiep. Vervolgens zal de hoofdvaarwegverbinding worden aangegeven in het Zwartemeer.
- het onderscheid hoofdvaarweg en vaarweg zal worden verduidelijkt. Geen hoofdvaarwegen zijn:
 - aftakking in het IJmeer naar de randmeren;
 - aftakking in het IJmeer naar het Markermeer;
 - aftakking in het IJsselmeer naar de Afsluitdijk.
- een ecologische verbinding wordt opgenomen langs de Hollandse Brug;
- een ecologische verbinding wordt opgenomen via het bosgebied langs de Hoge Ring;
- buitendijks langs de Oostvaardersdijk en nabij het Kromslootpark wordt de aanduiding natuurontwikkeling aangegeven;
- de situering van de ecologische verbinding Marknesservaart/-tocht wordt gewijzigd door deze oostelijk van Luttelgeest aan te duiden;
- tussen Swifterbant en het Ketelmeer zal een landschappelijke versterking worden aangegeven.

4. EFFECTRAPPORT STEDELIJKE ONTWIKKELING FLEVOLAND (eerste fase)

ALGEMENE REACTIES

Reactie Commissie voor de milieu-effectrapportage

De commissie is van mening dat in deze effectrapportage een complex vraagstuk als een regionale lange termijn ontwikkeling met voldoende aandacht voor de milieuvraagstukken wordt aangepakt. Met een uitgebreid interactief proces is ruimte gegeven voor de inbreng van allerlei betrokkenen. In het effectrapport is gekozen voor het juiste abstractieniveau om de verschillende ontwikkelingsmodellen te vergelijken. De commissie geeft aan dat de effectrapportage in deze opzichten een inspiratiebron kan zijn voor andere provincies die een vergelijkbaar besluitvormingstraject starten.

Antwoord

Wij zijn blij met deze lovende woorden van de commissie. Bij de tervisielegging van de startnotitie hebben wij de Minister van VROM op deze effectrapportage geattendeerd. Mede in het kader van het project "M.e.r. 2000+" wordt ambtelijk met het ministerie overlegd over de wijze waarop de ervaring die wij thans met deze vorm van (milieu-)effectrapportage opdoen anderen van nut kan zijn.

Conclusie

Deze reactie leidt niet tot een aanpassing van de Ontwerp Ontwikkelingsvisie.

Reactie Amersfoort

De gemeente Amersfoort heeft zich bij herhaling uitgesproken voor een Oostflankontwikkeling conform het model "Stedelijk Netwerk". Zij spreekt in dit licht haar bezorgdheid uit over de mogelijke negatieve gevolgen, die de modelvergelijking in het effectrapport kan hebben voor de maatschappelijke waardering van het model "Stedelijk Netwerk".

Antwoord

Met het effectrapport is beoogd de effecten van verschillende ontwikkelingsmodellen inzichtelijk te maken. Het effectrapport is een hulpmiddel bij de besluitvorming. Het rapport heeft niet alleen het inzicht in de positieve aspecten, maar ook in de minder positieve aspecten van de verschillende modellen vergroot. Dit inzicht is nuttig geweest bij de keuze die in de Ontwerp Ontwikkelingsvisie is neergelegd, en kan voorts worden gebruikt bij de verdere uitwerking en detaillering van die keuze van de ontwikkeling van Flevoland op de lange termijn. Bij deze uitwerking en detaillering zal ernaar worden gestreefd de positieve aspecten van de gemaakte keuze verder te optimaliseren, en de geconstateerde minder positieve aspecten te verminderen.

Conclusie

Deze reactie leidt niet tot een aanpassing van de Ontwerp Ontwikkelingsvisie.

Reactie Schoon Zeewolde

Schoon Zeewolde constateert dat de natuur- en milieuwaarden in het effectrapport niet nevensgeschikt zijn aan economische waarden en verzoekt in de tweede fasen alsnog in deze "leemte in kennis" te voorzien.

Antwoord

In de eerste fase van de effectrapportage zijn de vier ontwikkelingsmodellen beoordeeld vanuit vijf perspectieven: maatschappij en omgeving, ruimtelijke structuur, landelijk gebied, milieukwaliteit en duurzame stedenbouw. Bij het ontwerpen van de verschillende ontwikkelingsmodellen heeft de aandacht zich met name gericht op de mate van verstedelijking, maar ook naar andere aspecten is gekeken, zoals blijkt uit de matrix op blz. 19 en 20 van het effectrapport. Het effectrapport geeft een beschrijving van de verschillende aspecten, maar geen waardering. Deze waardering vindt plaats in de Ontwikkelingsvisie. Het komt ons daarom voor dat de constatering van Schoon Zeewolde geen betrekking heeft op het effectrapport, maar op een waardering van de gemaakte keuze. Bij de voorbereiding van het effectrapport is op dit vlak geen leemte in kennis, zoals bedoeld in artikel 7.10 van de Wet milieubeheer, geconstateerd. Ook in de tweede fase van het effectrapport willen wij de

effecten van de te maken keuzen ten aanzien van de locaties voor woningbouw en bedrijvigheid zo integraal mogelijk in beeld brengen.

Conclusie

Deze reactie leidt niet tot een aanpassing van de Ontwerp Ontwikkelingsvisie.

REACTIE OVER HOOFDSTUK 2: PROBLEEMSTELLING EN DOEL

Reactie FLTO

De FLTO is van mening dat in het effectrapport aandacht moet worden besteed aan niet m.e.r.-plichtige elementen, zoals de ontwikkelingen en kwaliteiten in gebieden waar geen verstedelijking zal plaatsvinden. De FLTO stelt voor in de tweede fase van de effectrapportage aandacht te besteden aan ontwikkelingsmogelijkheden van agrarische bedrijven in de grote open ruimten.

Antwoord

Het Omgevingsplan zal een aantal besluiten bevatten dat dit plan m.e.r.-plichtig maakt. Het gaat om grotere locaties voor woningbouw en bedrijventerreinen en (mogelijk) voor glastuinbouw. De Ontwikkelingsvisie heeft een horizon van 2030. In beginsel zijn bij een dergelijke lange termijn veel nieuwe bouwlocaties denkbaar. Wij hebben daarom in de eerste fase van de effectrapportage niet alleen gekeken naar uitbreidingsmogelijkheden van het stedelijk gebied, maar ook naar de kwaliteiten van het landelijk gebied.

In de tweede fase van de effectrapportage zal de aandacht zich richten op de verdere uitwerking van de bouwlocaties die in de Ontwikkelingsvisie globaal zijn aangeduid. De horizon voor deze tweede fase is het jaar 2015. Bij de voorbereiding van het kaderstellende deel van het Omgevingsplan zal zeker verder worden nagedacht over de ontwikkelingsmogelijkheden van agrarische bedrijven, zowel in de grote open ruimten als daarbuiten. Gelet op het doel van de effectrapportage, ligt het echter niet voor de hand dit onderwerp onderdeel te laten zijn van de tweede fase van de effectrapportage.

Conclusie

Deze reactie leidt niet tot een aanpassing van de Ontwerp Ontwikkelingsvisie.

Reactie Milieufederatie Flevoland

Ook de milieufederatie stelt dat in ieder geval alle m.e.r.-plichtige activiteiten in het effectrapport opgenomen zouden moeten worden en dat het daarnaast interessant zou kunnen zijn om kleinere woningbouwlocaties mee te nemen.

Antwoord

Evenals het Omgevingsplan wordt ook het effectrapport in verschillende delen opgebouwd. Bij de voorbereiding van de Ontwerp Ontwikkelingsvisie is de eerste fase van het effectrapport opgesteld. Deze fase richt zich op een beschrijving en vergelijking van ontwikkelingsmodellen voor de lange termijn. Bij de voorbereiding van het ontwerp van het Kaderstellende Deel zal de tweede fase van het effectrapport worden opgesteld. In deze fase komen meer concreet de verschillende m.e.r.-plichtige onderdelen van het Omgevingsplan aan de orde. In § 2.3 van het effectrapport is op deze onderdelen ingegaan. De tweede fase zal zich richten op de grotere locaties voor woningbouw en bedrijvigheid, die vóór 2015 aan de orde zullen kunnen komen. Daarbij zullen wij ons niet stringent beperken tot de locaties die de drempel voor m.e.r.-plicht overschrijden. Anderzijds zullen wij echter in beginsel geen aandacht besteden aan uitbreidingsrichtingen van bijvoorbeeld de kleine kernen in de gemeenten Noordoostpolder en Dronten, omdat het (uitzonderingen daargelaten) niet in de rede ligt dat de provincie daarover in het Omgevingsplan een besluit zal nemen.

Conclusie

Deze reactie leidt niet tot een aanpassing van de Ontwerp Ontwikkelingsvisie.

REACTIES OVER HOOFDSTUK 3: DRIE ALTERNATIEVE ONTWIKKELINGSRICHTINGEN

Reactie LNV Noordwest

De directeur Noordwest van het Ministerie van LNV merkt op dat het nulalternatief ontbreekt. Hij acht het nulalternatief van groot belang als referentiekader en merkt op dat dit alternatief wettelijk is voorgeschreven.

Antwoord

Wij zijn op dezelfde reactie reeds ingegaan in de richtlijnen voor het effectrapport, die wij in augustus 1998 hebben vastgesteld en aan de insprekers en adviseurs hebben toegestuurd. Het nulalternatief is een alternatief waarbij de voorgenomen activiteit noch één der alternatieven wordt uitgevoerd. De directeur Noordwest veronderstelt ten onrechte dat het nulalternatief wettelijk is voorgeschreven. Artikel 7.10 Wet milieubeheer noemt de minimum inhoudseisen die aan een milieu-effectrapport worden gesteld. Tot deze minimumeisen behoren de alternatieven "die redelijkerwijs in beschouwing dienen te worden genomen", waaronder in ieder geval een zogenaamd meest milieuvriendelijk alternatief en "een beschrijving van de bestaande toestand van het milieu en de autonome ontwikkeling daarvan, voor zover de voorgenomen activiteit of de beschreven alternatieven daarvoor gevolgen kunnen hebben".

Soms is een nulalternatief een reëel alternatief. In dit geval hebben wij echter geoordeeld dat geen sprake is van een reëel alternatief, omdat in Flevoland in ieder geval ruimte moet worden gevonden voor verdere verstedelijking, zelfs indien ervoor wordt gekozen vanaf het jaar 2010 te kiezen voor het uitsluitend bouwen ten behoeve van de eigen woningbehoefte. De beschrijving van de bestaande toestand en de autonome ontwikkeling daarvan is bedoeld als een referentiekader, waaraan de effecten van de alternatieven kunnen worden getoetst. Hierover hebben wij in de vastgestelde richtlijnen opgemerkt dat de discussienota "Toekomst op goede gronden" en de Milieuverkenning Flevoland 1997 een beschrijving bevatten van de bestaande toestand van Flevoland, alsmede van de te verwachten ontwikkelingen. Ook in het effectrapport is grotendeels volstaan met een verwijzing naar deze documenten. Wel is in hoofdstuk 4 van het effectrapport bij de verschillende aspecten steeds de huidige situatie kort weergegeven, gevolgd door een beschrijving van maatschappelijke ontwikkelingen en van kansen en bedreigingen.

Overigens merken wij op dat het effectrapport eerste fase en tweede fase tezamen moeten voldoen aan de eisen die de Wet milieubeheer aan een milieu-effectrapport stelt.

Conclusie

Deze reactie leidt niet tot een aanpassing van de Ontwerp Ontwikkelingsvisie.

Reactie Schoon Zeewolde

Schoon Zeewolde constateert dat geen nulmeting is uitgevoerd.

Antwoord

Zie de beantwoording van de reactie van LNV Noordwest. Ook in de in augustus 1998 vastgestelde richtlijnen voor de eerste fase van de effectrapportage is hierop ingegaan. De bestaande toestand van het milieu in Flevoland is recent beschreven in de Milieuverkenning 1997. Daarnaast geeft met name het tweede deel van de discussienota "Toekomst op goede gronden" voor de verschillende beleidsterreinen een overzicht van de stand van zaken, de te verwachten ontwikkelingen en de aandachtspunten. Om dubblures te voorkomen, is in de eerste fase van het effectrapport grotendeels volstaan met een verwijzing naar deze documenten.

Overigens delen wij niet de opmerking van Schoon Zeewolde, dat bebouwing en infrastructuur altijd ten koste gaan van natuur en milieu. De verschillende ontwikkelingsmodellen zijn alle zodanig opgezet, dat zij tevens kansen bieden voor ontwikkelingen van nieuwe natuurgebieden. Dit zal in de tweede fase van de effectrapportage worden uitgewerkt.

Conclusie

Deze reactie leidt niet tot een aanpassing van de Ontwerp Ontwikkelingsvisie.

Reactie FLTO

De FLTO wil graag kennis nemen van de onderbouwing van de constatering op blz. 19 van het effectrapport, dat bij het model "Compacte Stad" de leefbaarheid van het landelijk gebied onder druk staat en vraagt naar een duidelijke definitie van "leefbaarheid van het platteland".

Antwoord

Het model "Compacte Stad", zoals dat in het effectrapport is beschreven, gaat uit van concentratie van verstedelijking. De nadruk bij verdere verstedelijking ligt daarbij op een beperkt aantal kernen: vooral Almere en Lelystad, en in mindere mate Dronten en Emmeloord. In dit model worden de uitbreidingsmogelijkheden voor Urk, Zeewolde en de kleine kernen in de gemeenten Dronten en Noordoostpolder beperkt tot maximaal de eigen woningbehoefte. Dit is de achtergrond van de opmerking dat bij dit model de leefbaarheid van het landelijk gebied onder druk kan komen te staan. Anderzijds is de opmerking van de FLTO, dat het model "Compacte Stad" een relatief geringe aanslag doet op het landelijk gebied, correct. Het positieve effect daarvan op de ontwikkelingsmogelijkheden van de landbouwsector kan juist bijdragen aan leefbaarheid van het landelijk gebied. Omdat het effectrapport zich primair richt op nieuwe locaties voor woningbouw en bedrijvigheid, is bij de beoordeling van de ontwikkelingsmodellen bij "leefbaarheid van het platteland" een nadruk gelegd op de leefbaarheid van de kleine kernen in het landelijk gebied.

Conclusie

Deze reactie leidt niet tot een aanpassing van de Ontwerp Ontwikkelingsvisie.

Reactie FLTO

De FLTO wijst erop dat bewoners van de compacte stad relatief meer behoefte zouden kunnen hebben aan een tweede woning in het landelijk gebied, waardoor het ruimtebeslag bij het model "Compacte Stad" groter kan zijn dan in het effectrapport verondersteld en tevens ten koste gaat van landbouwgrond en/of natuurgebied.

Antwoord

Het is denkbaar dat het model "Compacte Stad" inderdaad relatief de sterkste behoefte aan tweede woningen oproept. Voor zover deze behoefte zich op Flevoland richt, komt de behoefte mogelijk voort uit sterk verstedelijkte gebieden in andere delen van Nederland. Het in het effectrapport beschreven model "Compacte Stad" richt zich uitsluitend op de provincie Flevoland en biedt geen ruimte aan suburbaan wonen (in eerste dan wel tweede woningen) in het landelijk gebied. Het door de FLTO veronderstelde effect op landbouwgronden en natuurgebieden doet zich dus juist in het model "Compacte Stad" niet voor.

Conclusie

Deze reactie leidt niet tot een aanpassing van de Ontwerp Ontwikkelingsvisie.

REACTIES OVER HOOFDSTUK 4: PERSPECTIEVEN

Reactie Commissie voor de milieu-effectrapportage

Het is de commissie niet altijd duidelijk geworden hoe de gehanteerde beoordelingscriteria voortvloeien uit het beschreven vigerende beleid en de aandachtspunten. Daarnaast vindt de commissie de criteria soms te divers van inhoud. Door de groepering van beoordelingscriteria in de perspectieven is overlap ontstaan. Zo komen met verkeer samenhangende aspecten drie keer in het eindoverzicht voor, terwijl een naar de mening van de commissie belangrijk punt als landschappelijke kwaliteit niet wordt genoemd en natuur slechts één keer voorkomt.

Antwoord

In de samenvattende tabel op blz. 86 van het effectrapport zijn de vier modellen op in totaal 28 criteria beoordeeld. Juist vanwege de door de commissie genoemde punten is niet geprobeerd op basis van deze tabel een soort eindscore te bepalen. De beoordelingscriteria zijn daarvoor te verschillend. Het aspect mobiliteit komt inderdaad bij drie beoordelingscriteria aan de orde, maar dit aspect heeft ook

sociale, ruimtelijke en milieuhygiënische dimensies die tot een verschillende waardering van bijvoorbeeld aanleg van weginfrastructuur kunnen leiden. Bij andere aspecten, zoals natuur en landschap, is gekozen voor één beoordelingscriterium of zelfs voor een integratie met andere aspecten tot één beoordelingscriterium. De samenvattende tabel mag de lezer echter niet tot het “optellen van plussen” verleiden; het model met de meeste “plussen” hoeft niet het beste model te zijn. De waardering die men voor (onderdelen van) een model heeft, wordt mede bepaald door het belang dat men hecht aan de verschillende effecten die in het effectrapport zijn beschreven. Uit het feit dat mobiliteit drie keer in de samenvattende tabel terugkeert en natuur slechts één keer, mag dus geenszins worden afgeleid dat het aspect mobiliteit ook drie keer zo belangrijk is als het aspect natuur.

Conclusie

Deze reactie leidt niet tot een aanpassing van de Ontwerp Ontwikkelingsvisie.

Reactie Milieufederatie Flevoland

De milieufederatie merkt op dat door het abstractieniveau van de beoordelingscriteria bij het perspectief “Ruimtelijke Structuur” geen inzicht wordt verkregen in de aspecten woonmilieus, landschap en verbindingen.

Antwoord

In hoofdstuk 4 van het effectrapport wordt vanuit een aantal perspectieven het huidige provinciale beleid en een aantal ontwikkelingen en aandachtspunten beschreven. Deze beschrijving is veelal uitvoeriger dan voor de beoordeling van de vier ontwikkelingsmodellen nodig is. Met de gehanteerde beoordelingscriteria is geprobeerd zo goed mogelijk aan te sluiten bij het abstractieniveau van de vier modellen. In de tweede fase van de effectrapportage, bij de voorbereiding van het Kaderstellende Deel van het Omgevingsplan, zal een verdere uitwerking en detaillering plaatsvinden. Hierbij zal de informatie uit het eerste deel van het effectrapport worden betrokken.

Conclusie

Deze reactie leidt niet tot een aanpassing van de Ontwerp Ontwikkelingsvisie.

Reactie FLTO

De FLTO is van mening dat uitbreiding van stedelijke gebieden in eerste instantie wordt gerealiseerd op die plaatsen die daarvoor van meet af aan zijn gereserveerd. Het streven van de FLTO is erop gericht zo weinig mogelijk landbouwgrond prijs te geven voor andere bestemmingen. Enig temporiseren van de bouwsnelheid zou in overweging genomen kunnen worden, omdat de weginfrastructuur geen gelijke tred houdt met de uitbreiding van het stedelijk gebied.

Antwoord

Het nadenken over hoe Flevoland er uit kan zien in het jaar 2030, maakt duidelijk dat op deze lange termijn ook naar locaties voor woningbouw en bedrijvigheid moet worden gezocht die daarvoor niet van meet af aan zijn gereserveerd. De eerste fase van het effectrapport heeft daarbij als hulpmiddel gediend. Geprobeerd is zichtbaar te maken dat het noodzakelijk is om keuzes te maken en wat de effecten hiervan kunnen zijn. In het effectrapport zijn de verschillende alternatieven onder meer beoordeeld op de mate waarin zij beslag leggen op landbouwareaal.

Conclusie

Deze reactie leidt niet tot een aanpassing van de Ontwerp Ontwikkelingsvisie.

Reactie FLTO

Op blz. 51 van het effectrapport wordt gesteld dat niet grondgebonden agrarische activiteiten, waaronder glastuinbouw, worden geconcentreerd binnen de daarvoor aangewezen gebieden. De FLTO onderschrijft deze stelling, maar merkt in aanvulling daarop op dat overeengekomen is dat in principe op ieder agrarisch bedrijf ruimte is voor 1,5 ha staand glas.

Antwoord

De opmerking van de FLTO is correct. Dit laat onverlet, dat concentratie van glastuinbouw agglomeratievoordelen op kan leveren en onze voorkeur geniet. Heroverweging van de streekplanherziening kan daarmee aan de orde komen. In het kaderstellende deel van het Omgevingsplan zal hieraan aandacht worden besteed.

Conclusie

Deze reactie leidt niet tot een aanpassing van de Ontwerp Ontwikkelingsvisie.

Reactie FLTO

Op blz. 52 van het effectrapport worden enkele kansen en bedreigingen voor de landbouw genoemd. De FLTO voegt hieraan een bedreiging toe: met name in een deel van de oostrand van Oostelijk Flevoland, maar ook elders in Flevoland, wordt vooral de laatste jaren in toenemende mate een vernatting van landbouwkavels geconstateerd. De FLTO vermoedt dat dit het gevolg is van maaivelddalings zonder aanpassing van het grondwaterpeil. Zij spreekt haar bezorgdheid uit en wil voor deze ontwikkeling graag een verklaring hebben.

Antwoord

De FLTO vraagt hiervoor terecht aandacht. In het kaderstellende deel van het Omgevingsplan zal hierop worden ingegaan.

Conclusie

Deze reactie leidt niet tot een aanpassing van de Ontwerp Ontwikkelingsvisie.

Reactie Milieuraad Almere

De milieuraad constateert dat in het effectrapport de afweging tussen de ontwikkelingsmodellen op hun mogelijke effecten op natuurwaarden met enkele "flauwe opmerkingen" wordt afgedaan en bepleit de hantering van objectieve afwegingscriteria.

Antwoord

De door de milieuraad geciteerde opmerkingen staan in de voorlaatste alinea op blz. 54 van het effectrapport en slaan uitsluitend terug op de beschreven mycologische waarden in Flevoland. Het globale niveau van de vier ontwikkelingsmodellen maakt een objectieve afweging van effecten van deze modellen op de mycologische waarde lastig. Immers, bij de verdere uitwerking en detaillering kunnen in elk van deze modellen in beginsel belangrijke aanvullende maatregelen voor natuurbehoud en -ontwikkeling worden toegevoegd. Niettemin is in het effectrapport geprobeerd de mogelijke effecten van de modellen te beschrijven en te vergelijken. Daarbij zijn drie afwegingscriteria gehanteerd: "biodiversiteit", "mogelijkheden voor ontwikkeling en behoud van (potentiële) natuurwaarden" en "bestrijding verdroging". Bij de voorbereiding van het kaderstellende deel van het Omgevingsplan zal een tweede fase van het effectrapport worden opgesteld, waarbij meer gedetailleerd op de (potentiële) natuurwaarden bij stedelijke gebieden kan worden ingegaan.

Conclusie

Deze reactie leidt niet tot een aanpassing van de Ontwerp Ontwikkelingsvisie.

Reactie Commissie voor de milieu-effectrapportage

De commissie is van mening dat het aspect recreatie ten onrechte niet wordt gekoppeld aan wonen, maar bij landelijk gebied is ondergebracht.

Antwoord

Uit de bespreking van het aspect recreatie, in § 4.4.3 van het effectrapport, blijkt dat is onderkend dat recreatie een duidelijke relatie heeft met het stedelijk gebied en dat wij het van belang achten dat recreëren in de directe woonomgeving mogelijk is. Wij hebben er in het effectrapport voor gekozen het aspect recreatie onder te brengen in het perspectief "Landelijk gebied", met name omdat het landelijk gebied een belangrijke recreatieve functie heeft. De plek die recreatie "in het boekje" heeft gekregen, doet echter niets af aan het feit dat wij verschillende kanten van recreatie hebben belicht en

bij de uitwerking ook zullen belichten. Overigens zal in de tweede fase van de effectrapportage bij de behandeling van het aspect recreatie de nadruk wel expliciet op het stedelijk gebied worden gelegd.

Conclusie

Deze reactie leidt niet tot een aanpassing van de Ontwerp Ontwikkelingsvisie.

Reactie Milieufederatie Flevoland

De milieufederatie mist de beschrijving van de effecten op de bestaande (bijzondere) milieukwaliteiten, zoals de milieubeschermingsgebieden voor bodem, water, natuur en stilte.

Antwoord

Deze bijzondere milieukwaliteiten vormen de basis voor het in § 4.5 van het effectrapport behandelde perspectief "Milieukwaliteit". De ontwikkelingsmodellen zijn, op het abstractieniveau dat daarbij in deze fase past, op deze aspecten beoordeeld. In de tweede fase van het effectrapport zal hierop meer gedetailleerd en gekwantificeerd ingegaan kunnen worden.

Conclusie

Deze reactie leidt niet tot een aanpassing van de Ontwerp Ontwikkelingsvisie.

Reactie Commissie voor de milieu-effectrapportage

De commissie is het niet eens met de opmerking in § 4.5.1 van het effectrapport dat in geen van de modellen de grote open ruimten worden aangetast.

Antwoord

Deze opmerking is ten dele juist. Inderdaad gaan de modellen "Compacte Stad" en "Stedelijk Netwerk" uit van een bebouwing ten noorden van de A27, in een gebied dat in het vigerende Streekplan Flevoland als grootschalige open ruimte is aangegeven. Op de Ontwikkelingskaart is de suggestie uit het model "Compacte Stad" overgenomen, omdat het knooppunt van A27 en A6 (en mogelijk op de langere termijn een knooppunt van A30 en A6) goede mogelijkheden biedt voor de ontwikkeling van bedrijvigheid. Volgens de systematiek die in het effectrapport is gehanteerd, zou het model "Stedelijk Netwerk" op dit aspect als minst gunstig worden beoordeeld (0), omdat hier het ruimtebeslag in deze grote open ruimte het grootst is, het model "Compacte Stad" zou + scoren en de modellen "Suburbaan" en "Meest milieuvriendelijke alternatief" ++.

Anders ligt het met de openheid in de zuidlob van Zuidelijk Flevoland. De essentie van het landschap van Zuidelijk Flevoland is het centrale grootschalige open middengebied, waaromheen een aantal grootschalige, monofunctionele ruimtelijke eenheden zijn gegroepeerd, te weten het Horsterwold, de Oostvaardersplassen, het stedelijk gebied van Almere en de zogenaamde zuidlob, een landbouwgebied dat door de aanwezige beplanting en nabijheid van randen van de bosgebieden een kleinschaliger en beslotener karakter heeft. Deze grootschalige ruimtelijke elementen worden door landschappelijke structuurlijnen met elkaar verbonden. De zuidlob is in het streekplan niet als grote open ruimte aangeduid. Wel is in het landschapontwerp voor Zuidelijk Flevoland de doorgaande bosstrook langs de randmeren onderbroken om landschappelijk aan te sluiten op de openheid van de Eempolder en de polder Arkenheem.

Bij de verdere ontwikkeling van Zuidelijk Flevoland is het van belang dat de bovengenoemde identiteit en uitgangspunten behouden blijven. Dit betekent voor de zuidlob dat een eventuele toekomstige stedelijke ontwikkeling in dit gebied meebrengt dat ook een aantal landschappelijke veranderingen noodzakelijk worden. Vanuit de basisopbouw van het landschap in Zuidelijk Flevoland is het van belang dat het gebied een eigen identiteit behoudt. Het moet zich qua inrichting en vormgeving onderscheiden van het stedelijk gebied van Almere, maar ook van het Horsterwold. Gedacht kan worden aan (sub)urbaan wonen (veel groen) en het tot uiting laten komen van archeologische waarden in de ondergrond. Vanuit ecologie bestaat de wens om via dit gebied de ecologische relatie tussen Horsterwold en bossen van de Utrechtse Heuvelrug te versterken. Dit kan gebeuren door aanleg van beplanting, waarbij het relatief kleinschalige en besloten karakter wordt versterkt. Hoewel een stedelijke ontwikkeling in de zuidlob dus belangrijke consequenties kan hebben voor de landschappelijke kwaliteit, hebben wij de vier ontwikkelingsmodellen op dit moment nog niet op dit aspect beoordeeld.

Conclusie

Deze reactie leidt niet tot een aanpassing van de Ontwerp Ontwikkelingsvisie.

Reactie Commissie voor de milieu-effectrapportage

De commissie mist bij het aspect water een beoordeling die ingaat op waterkwantiteit (bijvoorbeeld waterconservering).

Antwoord

Op blz. 67 van het effectrapport wordt de aanleg van regenwater- en bufferbassins in stedelijk gebied als aandachtspunt genoemd. Het onderwerp is om twee redenen nog niet verder uitgewerkt in het MER. In de eerste plaats is de mate waarin neerslag- en kwelwater kan worden geborgen in de provincie Flevoland niet of nauwelijks gebiedsspecifiek. De inrichting van de verschillende gebieden is veel belangrijker. Het onderwerp waterconservering past naar onze mening daarom beter in de tweede fase van de effectrapportage. In de tweede plaats was bij de voorbereiding van de eerste fase van het effectrapport nog weinig voor de beoordeling van de ontwikkelingsmodellen relevante kennis aanwezig over de mogelijkheden van waterberging in de provincie Flevoland.

Conclusie

Deze reactie leidt niet tot een aanpassing van de Ontwerp Ontwikkelingsvisie.

Reactie Commissie voor de milieu-effectrapportage

Volgens de commissie is de uitwerking van het beoordelingscriterium over bodemdaling deels onjuist, omdat bodemdaling in de praktijk wordt gevolgd door een evenredige peilverlaging. Daarnaast geeft de commissie aan dat, juist in relatie tot het aspect bodemdaling, verstedelijking in de provincie ook positieve mogelijkheden kan bieden voor vernatting en waterberging. De mogelijkheden verschillen per alternatief.

Antwoord

De passages en de kaart over bodemdaling en de toename van de kwel en zoutbelasting zijn overgenomen uit het rapport "Klimaatverandering en bodemdaling: gevolgen voor de waterhuishouding van Nederland", dat in het kader van de voorbereidingen van de vierde Nota Waterhuishouding is opgesteld door de Werkgroep klimaatverandering en bodemdaling.

De stelling van de commissie, dat kwel en zoutbelasting alleen toenemen wanneer de bodemdaling samengaat met een peilverlaging (die overigens niet evenredig hoeft te zijn), is juist. Aangezien de verwachte bodemdaling op een aantal locaties significant is (meer dan 60 cm), is een aanpassing van de peilen aannemelijk omdat anders in stedelijke gebieden niet oplosbare problemen zullen optreden. Mogelijke oplossingen voor het beperken van de gevolgen van de bodemdaling zijn:

- compartimentering van peilvakken, met als doel het voeren van op specifieke functies toegesneden peilbeheer;
- verweving van functies, waarbij gestreefd wordt naar een combinatie van bij elkaar passende functies;
- de inrichting van gebieden afstemmen op het probleem van bodemdaling, waarbij als voorbeeld kan worden genoemd het realiseren van natte natuurgebieden op locaties die gevoelig zijn voor bodemdaling;
- grondwatergestuurd peilbeheer.

Het onderwerp bodemdaling zal verder worden uitgewerkt in het kaderstellende deel van het Omgevingsplan. In deze fase van de effectrapportage hebben wij, evenals de commissie, geoordeeld dat elk ontwikkelingsmodel in beginsel goede mogelijkheden biedt om maatregelen te nemen ten aanzien van vernatting en waterberging en dat daarbij op deze aspecten milieuwinst behaald kan worden.

Conclusie

Deze reactie leidt niet tot een aanpassing van de Ontwerp Ontwikkelingsvisie.

REACTIES OVER HOOFDSTUK 5: MEEST MILIEUVRIENDELIJKE ALTERNATIEF

Reactie Commissie voor de milieu-effectrapportage

De commissie plaatst een aantal kanttekeningen bij de vooronderstellingen die bij de beoordeling van de alternatieven en bij de ontwikkeling van een meest milieuvriendelijk alternatief een rol hebben gespeeld. Zo merkt de commissie op dat nabijheid van openbaar vervoer minder bepalend is voor de vervoerswijzekeuze dan tijdsbudget, comfort, betrouwbaarheid van het netwerk waarbinnen men zich verplaatst en vooral de koppeling van verschillende vervoersmodaliteiten. Transferia-achtige locaties waarin verschillende netwerken voor verschillende vervoersmodaliteiten bij elkaar komen, worden steeds belangrijker. Dergelijke transferia kunnen plekken worden voor nieuwe stedelijkheid. Het nabijheidsprincipe wordt daardoor minder belangrijk, hetgeen de gunstige score van het model "Compacte Stad" op dit punt nuanceert.

Antwoord

Deze kanttekening van de commissie lijkt ons juist, hoewel het de vraag is of de door de commissie genoemde verwijzing naar ervaringen in Zoetermeer vergelijkbaar zijn met de positie van Flevoland. In de tweede fase van de effectrapportage zullen wij op dit onderwerp nader ingaan.

Conclusie

Deze reactie leidt niet tot een aanpassing van de Ontwerp Ontwikkelingsvisie.

Reactie Milieufederatie Flevoland

De milieufederatie vraagt een verduidelijking van een zin op blz. 81 van het effectrapport, over de reden waarom in het meest milieuvriendelijke alternatief voor een compacte en geconcentreerde bouw is gekozen.

Antwoord

De betreffende zin zou als volgt gelezen moeten worden: "De reden om te kiezen voor een meer compacte bouw in Flevoland is dat anders een verdere ontwikkeling van met name Almere op de langere termijn kan leiden tot een zeer grote bebouwde oppervlakte, waarbij de afstanden tot de centrumvoorzieningen groot zijn".

Conclusie

Deze reactie leidt niet tot een aanpassing van de Ontwerp Ontwikkelingsvisie.

Reactie Milieufederatie Flevoland

De milieufederatie geeft aan dat de omschrijving in het effectrapport van compacte en geconcentreerde bouw in de vervolgfase verdere uitwerking verdient en stelt daarbij een aantal vragen. Zo wordt gevraagd wat wordt bedoeld met de opmerking op blz. 82 van het effectrapport, dat eventueel nog locaties kunnen afvallen, ook vanwege milieu-aspecten. Voorts wordt gevraagd waar de locaties voor "wonen aan het water" liggen, naar de reden waarom het MMA een nog sterkere nadruk legt op compact bouwen dan het model "Compacte Stad" en waarom wordt uitgegaan van 3.000 – 4.000 woningen per jaar.

Antwoord

Met het "compacte stad" beleid wordt beoogd dat, door het in elkaars nabijheid situeren van wonen, werken en voorzieningen, het gebruik van de fiets wordt bevorderd en het draagvlak voor openbaar vervoer wordt vergroot. Daarnaast wordt nagestreefd dat er een duidelijke scheiding blijft bestaan tussen stad en land, waardoor het landelijk gebied behouden blijft voor functies die naar hun aard daar thuis horen, zoals landbouw en (grootschalige) natuur.

Het model "Meest milieuvriendelijke alternatief" gaat uit van een compacte en geconcentreerde bouw. Dit heeft er in het opgenomen kaartbeeld toe geleid dat de stedelijke gebieden van Almere en Lelystad zo optimaal mogelijk zijn benut voor stedelijke functies ("rood"). Het is denkbaar dat bij een nadere beschouwing van de afzonderlijke locaties blijkt dat deze, mogelijk ook vanuit milieu-overwegingen, niet gunstig zijn en een andere dan stedelijke functie moeten krijgen (bijvoorbeeld locaties langs de snelweg, locaties die moeilijk zijn in te passen in een OV-net, of locaties waar de ecologie,

archeologie of waterberging prioriteit zou moeten krijgen). Daarom is op blz. 82 van het effectrapport aangegeven dat het MMA is opgebouwd vanuit een aantal ontwerpprincipes, maar dat uit een nadere beschouwing (bijvoorbeeld in de tweede fase van de effectrapportage) kan blijken dat sommige locaties in het model toch anders ingevuld moeten worden.

Conclusie

Deze reactie leidt niet tot een aanpassing van de Ontwerp Ontwikkelingsvisie.

Reactie Milieufederatie Flevoland

De milieufederatie vraagt waarom in het MMA de milieubeschermingsgebieden ontbreken en waarom in het MMA de buitendijkse natuurontwikkeling langs de randmeren, Markermeer, IJsselmeer en Ketelmeer niet zijn opgenomen.

Antwoord

De kaarten zijn vooral een weergave van de ontwikkelingsmodellen en zijn niet opgezet als functiekaarten. Niet alleen bij het MMA, maar bij alle vier modellen is rekening gehouden met de bestaande milieubeschermingsgebieden, ook al zijn ze niet op de kaart opgenomen. Het is denkbaar dat een keuze voor uitbreiding van natuurgebieden op termijn leidt tot een uitbreiding van de milieubeschermingsgebieden. De mate waarin hiervan sprake kan zijn, verschilt per model. De vraag naar de locaties voor buitendijkse natuurontwikkeling is begrijpelijk. Bij de ontwikkeling van een MMA hebben wij die locaties voor natuurontwikkeling opgenomen, die naar onze mening als onderdeel van een (P)EHS de grootste potenties of het grootste belang hebben. Op de potentiekaart bij "Een passe-partout voor Flevoland" van de Milieufederatie Flevoland en de Flevolandse natuurbeheerders (augustus 1997) staan meer potentiële locaties, die juist van een MMA onderdeel zouden kunnen uitmaken. Op de Ontwikkelingskaart is onder meer een ontwikkeling langs de Oostvaardersdijk toegevoegd.

Conclusie

Deze reactie leidt niet tot een aanpassing van de Ontwerp Ontwikkelingsvisie.

Reactie Commissie voor de milieu-effectrapportage

De commissie plaatst een aantal kanttekeningen bij de vooronderstelling dat compact bouwen in hoge dichtheden vanzelfsprekend goed is voor het milieu.

Antwoord

De door de commissie geplaatste kanttekeningen zijn juist. Wij zijn daarom ook niet van de vooronderstelling uitgegaan dat compact bouwen in hoge dichtheden vanzelfsprekend goed is voor het milieu, maar dat deze verstedelijkingsvorm goed kan zijn voor bepaalde milieu-aspecten. In het effectrapport is de compacte benadering vanuit de verschillende perspectieven belicht.

Conclusie

Deze reactie leidt niet tot een aanpassing van de Ontwerp Ontwikkelingsvisie.

Reactie Milieufederatie Flevoland e.a.

De milieufederatie merkt, mede Stichting Flevolandschap, Staatsbosbeheer, Vereniging Natuurmonumenten en Vogelbescherming Nederland, op dat het MMA (meest milieuvriendelijke alternatief) voor wat betreft de verstedelijkingsopgave niet consequent op één manier is ingevuld.

Antwoord

Bij de ontwikkeling van een MMA is uitgegaan van voortzetting van de opvangtaak, waarbij tot 2030 boven op de groei voor de eigen woningbehoefte (1.600 à 1.800 woningen) enige ruimte wordt geboden voor een opvangtaak. De mate waarin sprake is van die opvangtaak, is in het MMA ruim begrensd: in totaal 2.000 à 3.000 woningen. In het model "Compacte Stad" is de uitgegaan van de bouw van 3.000 à 4.000 woningen per jaar. Daarom is in het effectrapport aangegeven dat beide modellen een even grote verstedelijkingsopgave kunnen hebben (3.000 woningen per jaar), maar dat in beginsel het MMA uitgaat van minder woningen. Daar waar het MMA gunstiger zou worden

beoordeeld vanwege deze lagere opgave, is in het effectrapport geprobeerd ten behoeve van de vergelijkbaarheid van de modellen voor dit verschil een correctie aan te brengen.

Conclusie

Deze reactie leidt niet tot een aanpassing van de Ontwerp Ontwikkelingsvisie.

Reactie Milieufederatie Flevoland e.a.

De milieufederatie vraagt, mede Stichting Flevolandschap, Staatsbosbeheer, Vereniging Natuurmonumenten en Vogelbescherming Nederland, waarom het MMA op de aspecten waterkwaliteit en bodem minder gunstig scoort dan het model "Compacte Stad".

Antwoord

Zie de beantwoording van de reactie van de gemeente Lelystad. De motivering voor het aspect waterkwaliteit staat op blz. 85 van het effectrapport.

Conclusie

Deze reactie leidt niet tot een aanpassing van de Ontwerp Ontwikkelingsvisie.

Reactie gemeente Lelystad

De gemeente Lelystad merkt op dat model "Compacte Stad" voor wat betreft milieukwaliteit op twee onderdelen (waterkwaliteit en bodem) beter scoort dan het model "meest milieuvriendelijke alternatief". Voor het onderdeel bodem mist de gemeente een verklaring.

Antwoord

In de inleiding van § 5.2 van het effectrapport is aangegeven hoe wij tot een meest milieuvriendelijk alternatief (MMA) zijn gekomen. Het alternatief is samengesteld op basis van een aantal ontwerpprincipes en dus niet op basis van de beschrijving en beoordeling van de andere drie alternatieven op de vijf perspectieven. Hierdoor werd op voorhand geaccepteerd dat het MMA niet op alle milieu-aspecten het gunstigst zou worden beoordeeld. Uiteindelijk is dat op de twee genoemde onderdelen waterkwaliteit en bodem ook gebeurd. Wij hebben voor deze werkwijze gekozen (en niet voor de meer traditionele werkwijze waarbij een MMA pas wordt samengesteld nadat vrijwel het gehele effectrapport is afgerond) omdat het werken aan het effectrapport en het denken over de Ontwerp Ontwikkelingsvisie in dezelfde periode plaatsvond. Door reeds in een vroegtijdig stadium, op basis van een aantal ontwerpprincipes een (meest) milieuvriendelijk alternatief samen te stellen, kon dit alternatief naar onze mening een grotere rol spelen bij de voorbereiding van de Ontwerp Ontwikkelingsvisie.

Bij de beoordeling van het MMA ten opzichte van de andere drie modellen, is bij de perspectieven "milieukwaliteit" en "duurzame stedenbouw" als uitgangspunt genomen dat het MMA dezelfde score krijgt als het model "Compacte Stad". Beide modellen leggen namelijk een accent op een compacte benadering van stedelijke ontwikkeling. Alleen voor zover sprake is van ruimtelijke verschillen tussen beide modellen, is beoordeeld welk van beide modellen gunstiger is. Een verklaring voor het verschil in waardering op het aspect waterkwaliteit staat op blz. 85 van het effectrapport. Ook voor het aspect bodem is het MMA als minder gewaardeerd dan het model "Compacte Stad". Bij dit aspect is als uitgangspunt gehanteerd, dat de multifunctionaliteit van de bodem gemakkelijker te handhaven is naarmate minder ruimte wordt geclaimd voor stedelijke ontwikkelingen. Hoewel het MMA mogelijk een iets kleinere verstedelijkingsopgave kent dan het model "Compacte Stad" (met een daaruit volgend mogelijk kleiner ruimtebeslag), is in het MMA het ruimtebeslag voor bijvoorbeeld natuurontwikkeling en wonen aan het water groter. Per saldo brengt het MMA daardoor een groter ruimtebeslag voor stedelijke en daarmee verbonden functies met zich mee dan het model "Compacte Stad". Evenals bij het aspect "behoud landbouwareaal" is daarom het MMA als minder gunstig beoordeeld dan het model "Compacte Stad".

Conclusie

Deze reactie leidt niet tot een aanpassing van de Ontwerp Ontwikkelingsvisie.

REACTIES OVER HOOFDSTUK 6: AANDACHTSPUNTEN VOOR TWEDE FASE

Verschillende reacties gaan in op aspecten die in de tweede fase van de effectrapportage aan de orde gesteld moeten worden of verder moeten worden uitgewerkt. De meeste van deze reacties worden in deze antwoordnota niet behandeld, maar worden meegenomen in de tweede fase. Een aantal reacties heeft echter vooral betrekking op de relatie tussen de eerste en de tweede fase, of op de relatie tussen de eerste fase en de Ontwerp Ontwikkelingsvisie. Op deze reacties wordt hieronder ingegaan.

Reactie gemeente Almere

De gemeente Almere onderschrijft de door de provincie geambieerde ruimtelijke ontwikkeling in de Oostflank, maar merkt daarbij op dat de provincie vooruit loopt op de ruimtelijke uitwerking hiervan. Zij geeft aan dat bijvoorbeeld de functie en ligging van werklocaties (zoals de oksel A6/A27 en de Stichtse Brug) en het tracé van de railinfrastructuur nog onderwerp van studie zijn in het MER/structuurplan Hout.

Antwoord

De aanduidingen van woon- en werklocaties in de Ontwerp Ontwikkelingsvisie zijn bewust globaal gehouden. Bij de uitwerking in het kaderstellende deel van het Omgevingsplan zullen deze aanduidingen, mede op basis van de tweede fase van het effectrapport, worden uitgewerkt en gedetailleerd. Hierbij zal ook de inhoud van het MER en het structuurplan Hout - voor zover gereed - worden betrokken.

Conclusie

Deze reactie leidt niet tot een aanpassing van de Ontwerp Ontwikkelingsvisie.

Reactie gemeente Urk

De gemeente Urk merkt op dat de kaart in de Ontwerp Ontwikkelingsvisie als twee druppels water lijkt op het model "Stedelijk Netwerk".

Antwoord

De kaart in de Ontwerp Ontwikkelingsvisie bevat ook aspecten die niet in het model "Stedelijk Netwerk" voorkomen, maar uit de andere drie modellen zijn afgeleid. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan locaties voor natuurontwikkeling. Daarnaast is een aantal elementen uit het model "Stedelijk Netwerk" niet overgenomen, zoals de woonfunctie van het gebied ten noorden van de A27. Daarnaast is in de visie het zogenaamde Oostflankgebied nog niet ingevuld, maar als zoekgebied aangeduid. Indien op termijn voor een invulling van dit gebied wordt gekozen, zal de in de Ontwerp Ontwikkelingsvisie neergelegde keuze gaandeweg meer kunnen gaan lijken op de uitgangspunten van het model "Stedelijk Netwerk".

Conclusie

Deze reactie leidt niet tot een aanpassing van de Ontwerp Ontwikkelingsvisie.

Reactie gemeente Urk

De gemeente Urk merkt op dat op blz. 14 van het effectrapport wordt verwezen naar een hoofdstuk 7, dat in het effectrapport niet voorkomt.

Antwoord

Dit betreft een typfout: "hoofdstuk 7" moet zijn "hoofdstuk 6". Overigens is de hier bedoelde aandacht voor de relatie tussen de beschrijving en vergelijking van alternatieven in het effectrapport enerzijds en de in de Ontwerp Ontwikkelingsvisie neergelegde keuze anderzijds in hoofdstuk 6 summier geweest. Mede op basis van verschillende reacties hierover, gaan wij in deze antwoordnota uitgebreider op deze relatie in.

Conclusie

Deze reactie leidt niet tot een aanpassing van de Ontwerp Ontwikkelingsvisie.

Reacties LNV Noordwest, gemeente Muiden, Inspecties

De directeur Noordwest van het Ministerie van LNV geeft aan dat de Ontwikkelingsvisie niet aangeeft welke rol het MER in de besluitvorming heeft gespeeld en dat een motivering voor de gemaakte keuze ontbreekt.

Antwoord

In hoofdstuk 6 van het effectrapport is aangegeven dat alle modellen ten opzichte van elkaar gunstige en minder gunstige aspecten kennen. Mede op basis van de informatie in het effectrapport is in het ontwerp van de Ontwikkelingsvisie een visie op de ruimtelijke ontwikkeling van Flevoland gegeven, waarin een afweging heeft plaatsgevonden van deze diverse aspecten. Daarbij is tevens een kaartbeeld gevoegd. De motivering en toelichting hiervan staan in het ontwerp. De gemaakte keuze is niet alleen op het effectrapport gebaseerd, maar onder meer ook op de resultaten van het overleg met bewoners en belanghebbende organisaties.

Wij beseffen dat de motivering van de gemaakte keuze in relatie tot de beschrijving en vergelijking van modellen in het effectrapport summier is geweest. Daarom in aanvulling daarop het volgende. In het ontwerp van de Ontwikkelingsvisie is niet gekozen voor één van de vier modellen die in het effectrapport is beschreven, maar is op basis van deze vier modellen een keuze gemaakt. Over een aantal onderwerpen is bewust nog geen besluit genomen, omdat meer informatie nodig is (bijvoorbeeld invulling zoekgebied Oostflank, invulling versterking kwaliteit randmeerzone). De gemaakte keuze bevat relatief weinig elementen uit het model "Suburbaan" en relatief veel elementen uit de modellen "Stedelijk Netwerk" en "Meest milieuvriendelijk alternatief". De inhoud van het effectrapport geeft hiertoe ook aanleiding.

In de Ontwerpvisie is vooralsnog gekozen voor een beheerste groei van 2.000 à 2.500 woningen per jaar vanaf het jaar 2010, met een accent op Almere en Lelystad en op de centrale positie van Emmeloord als verzorgingskern voor de Noordoostpolder. Deze keuze biedt goede mogelijkheden om de in het effectrapport beschreven voordelen van het model "Meest milieuvriendelijke alternatief", met name voor het landelijk gebied, de milieukwaliteit en duurzame stedenbouw, te benutten. In de Ontwerpvisie zijn ook verschillende voorstellen voor natuurontwikkeling uit het model "Meest milieuvriendelijke alternatief" overgenomen. Tevens is ten aanzien van de A30 vooralsnog de voorkeur gegeven aan bundeling via de A27 en de Gooise Weg (zie blz. 21 visie), hoewel dit abusievelijk niet op de kaart is opgenomen.

In vergelijking met het model "Stedelijk Netwerk" zijn met name twee aspecten (nog) niet in de visie opgenomen: het vrij forse beslag op de ruimte ten noorden van de A27 en de invulling van het zuidelijk deel van de gemeente Zeewolde. In de visie is op kaart een "zoekgebied Oostflank" aangeduid. Zoals in de visie is aangegeven, zal slechts onder voorwaarden met een invulling van dit zoekgebied ingestemd worden. Hierbij spelen de verschillende in het effectrapport genoemde aandachtspunten voor dit gebied nadrukkelijk een rol. Wij constateren dat het model "Stedelijk Netwerk" in het effectrapport juist vanwege de in dit model opgenomen invulling van dit zoekgebied op een aantal aspecten relatief ongunstig scoort. Indien bij de verdere uitwerking en detaillering met deze aspecten rekening wordt gehouden en aan de in de visie genoemde voorwaarden wordt voldaan, kan tot een invulling van het "zoekgebied Oostflank" worden gekomen.

In het kaderstellende deel van het Omgevingsplan zal een verdere uitwerking en detaillering van de visie plaatsvinden. Bij de voorbereiding daarvan wordt het tweede deel van het effectrapport opgesteld. Hierbij zal vanzelfsprekend rekening worden gehouden met de inhoud van de eerste fase van het effectrapport. Bij het kaderstellend deel zal daarom uitgebreider op de motivering van de uiteindelijke keuzes worden ingegaan.

Conclusie

Deze reactie leidt niet tot een aanpassing van de Ontwerp Ontwikkelingsvisie. Wel zal op de kaart bij de Ontwerp Ontwikkelingsvisie de voorkeur voor een bundeling van de A30 via de A27 en de Gooise Weg, die abusievelijk ontbreekt, alsnog worden toegevoegd.

Reactie Commissie voor de milieu-effectrapportage

De commissie acht het van belang dat verschillende ontwikkelingsmodellen in het effectrapport onderling zijn afgewogen aan de hand van een scala van relevante aandachtspunten. Zij geeft aan dat deze punten in het effectrapport weliswaar ten dele niet optimaal zijn verwoord, gescoord en gerangschikt, maar dat een verdere vergelijking en precisering nog in de tweede fase van de effectrapportage kan plaatsvinden. Om deze reden en ook omdat het in de eerste fase nog niet is gelukt een landschapsecologisch raamwerk aan te geven, zou de visiekaart met voorbehoud moeten worden gehanteerd.

Antwoord

Wij zijn ons ervan bewust dat een afweging van de vier relatief globale ontwikkelingsmodellen, ook na afronding van het effectrapport, ruimte laat voor een verschil in beoordeling en waardering van de effecten. De eerste fase van de effectrapportage moet daarom worden beschouwd als een poging om de verschillende effecten van de vier modellen in beeld te brengen en op een navolgbare wijze onze waardering daarvan te geven. Bij veel waarderingen is reeds in het effectrapport een nuancering aangebracht. Veelal zal bij de nadere concretisering en uitwerking, rekening houdend met de inhoud van het effectrapport eerste fase, een beter beeld van de effecten ontstaan. De tweede fase van de effectrapportage is daarbij een volgende stap (hoewel niet de laatste). Wel moet worden bedacht dat in die volgende stap niet alle onderwerpen uit de eerste fase opnieuw aan de orde komen. De kaart in de Ontwerp Ontwikkelingsvisie heeft een hoog abstractieniveau en zal, na verwerking van de inspraakreacties en adviezen, na vaststelling een kader vormen voor een verdere uitwerking en detaillering. Het is niet uitgesloten dat dit, onder meer aan de hand van de tweede fase van de effectrapportage, op onderdelen tot een heroverweging van de visiekaart zal leiden.

Conclusie

Deze reactie leidt niet tot een aanpassing van de Ontwerp Ontwikkelingsvisie.

Reactie Commissie voor de milieu-effectrapportage

Het is de commissie opgevallen dat in de Ontwerpvisie nergens naar het effectrapport wordt verwezen. Dit levert volgens de commissie een probleem op bij de beoordeling, omdat het voorkeursmodel niet in het effectrapport is beschreven en vergeleken met de andere modellen.

Antwoord

In het effectrapport zijn vier modellen beschreven en vergeleken. Mede op basis van dit effectrapport hebben wij in de Ontwerpvisie een visie op de ruimtelijke ontwikkeling van Flevoland gegeven. Daarbij is tevens een kaartbeeld gevoegd. Mogelijk heeft het feit dat deze visie in de richtlijnen is benoemd als "voorkeursalternatief" ten onrechte bij de commissie de suggestie gewekt dat sprake is van een vijfde model. De in de Ontwerpvisie neergelegde keuzen moeten echter niet worden beschouwd als een alternatief in de zin van artikel 7.10 Wet milieubeheer, maar als een besluit als bedoeld in artikel 7.27 Wet milieubeheer. Een beschrijving en vergelijking van de effecten is wat ons betreft dan ook niet aan de orde, maar wel de in artikel 7.37 Wet milieubeheer gecodificeerde motiveringsverplichting. Wij merken daarbij op dat wij beogen met de eerste en tweede fase van de effectrapportage tezamen aan de m.e.r.-plicht van het Omgevingsplan voldoen en niet met de eerste fase op zich.

Conclusie

Deze reactie leidt niet tot een aanpassing van de Ontwerp Ontwikkelingsvisie.

Reacties Commissie voor de milieu-effectrapportage en Milieufederatie Flevoland e.a.

De commissie en de milieufederatie (mede Stichting Flevolandschap, Staatsbosbeheer, Vereniging Natuurmonumenten en Vogelbescherming Nederland) constateren dat het in de richtlijnen aangekondigde landschapsecologische raamwerk nog niet in het effectrapport is opgenomen.

Antwoord

Wij delen de mening dat het landschapsecologisch raamwerk een nuttige bouwsteen kan vormen voor de locatiekeuze en verdere detaillering voor locaties voor woningbouw en bedrijvigheid. Dit raamwerk kan worden ontleend aan de Nota Natuur en Landschap. Het ontwerp van deze nota is vrijwel gereed en zal volgens de huidige planning in januari 1999 ter visie worden gelegd. In de tweede fase van de effectrapportage zal het raamwerk worden gepresenteerd en gebruikt. Zowel het effectrapport als de Nota Natuur en Landschap vormen bouwstenen voor het kaderstellende deel van het Omgevingsplan.

Conclusie

Deze reactie leidt niet tot een aanpassing van de Ontwerp Ontwikkelingsvisie.

Reactie Milieufederatie Flevoland

De milieufederatie vindt het onduidelijk hoe de verschillende perspectieven en de milieueffecten van de verschillende scenario's gewogen zullen worden.

Antwoord

In het effectrapport zijn de verschillende effecten van vier ontwikkelingsmodellen beschreven en vergeleken. Het gaat hier om een beoordeling van de effecten. Een weging, in de zin van een onderlinge waardering van beoordelingscriteria (bijvoorbeeld een multicriteria-analyse) heeft niet in het effectrapport plaatsgevonden, maar in de Ontwerp Ontwikkelingsvisie, in de vorm van de gemaakte keuzen. Deze keuzen kunnen in zekere zin worden beschouwd als een voorkeursalternatief, hoewel zij een ander abstractieniveau hebben dan de gepresenteerde modellen. Zoals reeds bij ons antwoord op andere reacties is aangegeven, is de motivering van deze keuzen kennelijk te summier geweest. Daarom is in deze antwoordnota in aanvulling daarop bij verschillende reacties een aanvullende motivering gegeven. Tevens zal alsnog in de visie naar het effectrapport worden verwezen.

Conclusie

Deze reactie leidt niet tot een aanpassing van de Ontwerp Ontwikkelingsvisie.

BIJLAGE 1 Overzicht in alfabetische volgorde van de ingekomen reacties

(Aangegeven is de paragraaf waar de reacties zijn beantwoord.)

AEDES (Vereniging van woningcorporaties):

2.1

ANWB:

1. + 2.1 + 2.2 + 2.3

Bedrijfskring Noordelijk Flevoland:

2.3

Belangenvereniging Houdt Haven Groen (inclusief hoorzitting: de heer G. Slokkers):

2.3

Commissie voor de milieu-effectrapportage:

4.

Consulentschap Natuur- en Milieueducatie Flevoland

1. + 2.1 + 2.2 + 2.3

Emancipatiebureau Flevoland (inclusief hoorzitting: mw. A. Angerman en mw. H. Loos):

2.1 + 2.3

FAJK (hoorzitting: de heren F. Kreuger en J. Bierma):

2.3

Fietsersbond ENFB (inclusief hoorzitting: de heer F. van Schoot):

2.3

FDM:

2.2 + 3.

FLTO (inclusief hoorzitting: de heren A. Zeinstra, R. Fokkink, B. Kunnen en J. Riedstra)

2.2 + 2.3 + 4.

Gemeente Almere

1. + 2.1 + 2.2 + 2.3 + 3. + 4.

Gemeente Amersfoort

1. + 4.

Gemeente Baarn (ontvangen na sluiting termijn ter inzagelegging)

1.+2.3

Gemeente Brederwiede:

2.3

Gemeente Bunschoten:

Heeft geen opmerkingen gemaakt.

Gemeente Dronten:

1. + 2.1 + 2.2 + 2.3 + 3.

Gemeente Elburg:

2.3

Gemeente Lelystad:

2.1 + 2.2 + 2.3 + 4.

Gemeente Muiden:

0. + 2.3 + 4.

Gemeente Nijkerk:

2.3

Gemeente Noordoostpolder:

0. + 2.1 + 2.3

Gemeente Urk:

1. + 2.1 + 2.2 + 2.3 + 4.

Gemeente Waterland:

2.3

Gemeente Zeewolde:

2.2 + 2.3 + 3.

Gewest Gooi en Vechtstreek:

1. + 2.3

Gezamenlijke Dorpsverenigingen Noordoostpolder:

2.1

De Groendorpen (hoorzitting: dhr. H. Brouwer):

2.1

Horeca Nederland – Regio Flevoland:

2.3

Kamer van Koophandel Flevoland:

1. + 2.1 + 2.2 + 2.3

KNNV afdeling Lelystad:

2.3 + 3.

KNNV afdeling Noordwest-Veluwe:

2.3 + 3.

Milieufederatie Flevoland (inclusief hoorzitting: dhr. H. Wever):

0. + 1. + 2.2 + 2.3 + 3.

Milieufederatie Flevoland:

4.

Milieufederatie Flevoland, Stichting Flevo-landschap, Staatsbosbeheer Regio Flevoland en Overijssel, Vereniging Natuurmonumenten en Vogelbescherming Nederland (in nota genoemd de vijf natuur- en milieuorganisaties):

0. + 1. + 2.3 + 3.

Miliefederatie Flevoland, Stichting Flevo-landschap, Staatsbosbeheer Regio Flevoland en Overijssel, Vereniging Natuurmonumenten en Vogelbescherming Nederland (in nota genoemd de vijf natuur- en milieuorganisaties):

4.

Milieuraad Almere:

2.3 + 3. + 4.

Ministerie van EZ, Regio Noord-West:

1. + 2.2 + 2.3

Ministerie van LNV, Directie Noordwest:

1. + 2.3 + 3.

Ministerie van LNV, Directie Noordwest:

4.

Ministerie van VenW, Rijkswaterstaat directie IJsselmeergebied:

0. + 2.2 + 2.3 + 4.

Ministerie van VROM, Inspectie van de Ruimtelijke Ordening West
(mede namens Inspectie Volkshuisvesting en Inspectie Milieuhygiëne):

0. + 2.1 + 2.2 + 2.3 + 4.

Nederlandse Vereniging van Sportvissersfederaties (NVVS):

2.3

Nicolaï ruimtelijke ordening en infrastructuur bv:

0. + 2.3

Nijenhuis, H.:

2.3

NUON:

2.2 + 2.3

Ondernemersvereniging Groendorpen (hoorzitting: dhr. P. van Diepen):

2.1

Provincie Overijssel:

0.

Provincie Utrecht:

Heeft geen opmerkingen gemaakt.

Recreatiegebied Erkemederstrand:

2.3

RECRON:

2.3

Rietveld, G. (hoorzitting):

2.3

Rijksdienst voor de Monumentenzorg:
2.3

ROVER:
2.3

Schoon Zeewolde:
4.

Schreuder, B.:
2.3

Sociaal Economische Overleg en Adviesraad Flevoland (SEOR):
1. + 2.1 + 2.2 + 2.3

Stichting Allochtonen Steunpunt Flevoland:
2.1

Stichting Behoud Waterloopbos:
2.3 + 3.

Stichting Biologische Landbouw Flevoland (inclusief hoorzitting: mw. M. Koomans van den Dries):
2.2 + 2.3

Stichting Flevo-landschap (hoorzitting: dhr. J. van Olst):
2.2 + 2.3

Stichting Wandelplatform – LAW
2.3

Stortelder, P.B.M.:
1. + 2.3

Stuurgroep Waterschap Zuiderzeeland i.o.:
2.2 + 2.3

mw. J. in 't Veld:
2.1 + 2.2 + 2.3

VVD afdeling Noordoostpolder:
2.3

Weerdenburg, A.W. van:
2.3 + 3.

Werkgeversvereniging Midden-Nederland:
1. + 2.1 + 2.2 + 2.3

Wetterskip Fryslân
Heeft geen opmerkingen gemaakt.

BIJLAGE 2 Overzicht van wijzigingen

Op pagina 5 wordt in de laatste zin van de eerste alinea aan "mobiliteit" toegevoegd: "**(auto)**".

Op pagina 7, 2^e alinea, wordt de laatste zin als volgt aangevuld: "Een locatie voor grootschalig vliegverkeer op land wordt door Provinciale Staten **niet wenselijk geacht. Ingeval het Kabinet blijft vasthouden aan een landlocatie kan de invulling daarvan slechts onder strikte voorwaarden, zoals in de motie van Provinciale Staten van 28 en 29 oktober 1998 is neergelegd, plaatsvinden. Deze voorwaarden hebben ondermeer betrekking op een beperking van het luchtverkeer tot maximaal 20 miljoen passagiersbewegingen, de veroorzaakte geluidhinder en het veiligstellen van de kwaliteit van het woon- en leefmilieu**".

Op pagina 7 in de 2^e regel boven de Centrale doelstelling wordt de volgende zin toegevoegd: "...uitziet. **Ten behoeve van de besluitvorming over de verstedelijking is een Effectrapport Stedelijke Ontwikkeling Flevoland (eerste fase) opgesteld.**".

Op pagina 7 wordt in de 4^e regel van de Centrale doelstelling toegevoegd "Behoud van een goede kwaliteit van milieu, water **en natuur**".

Op pagina 8 wordt de laatste regel van de Centrale doelstelling aangevuld met de volgende zin: "**Deze verdere verstedelijking betreft dus een integrale ontwikkeling van wonen, werken, infrastructuur, groenstructuur en recreatie.**".

Op pagina 8 wordt in de 13^e regel na de Centrale doelstelling toegevoegd achter "... op grond van gewenste bundeling van verstedelijking langs hoofdinfrastructuur" toevoegen: "**aansluitend op de bestaande en toekomstige stedelijke structuur,**".

In de volgende zin "Dit motiveert ... aan de orde komen." wordt het woord "stedebouw" vervangen door: "**verstedelijking**".

Op pagina 11 na de 2^e regel wordt de volgende zin toegevoegd: "**Daarnaast dient de toegankelijkheid van de beschikbare voorzieningen voor bepaalde doelgroepen te verbeteren.**".

Op pagina 11 worden in beleidsuitspraak 3 de laatste 5 regels vervangen door: "**Daar waar het niet mogelijk zal blijken in alle gevallen in de dorpen van de Noordoostpolder een draagvlak voor alle primaire voorzieningen in stand te houden, omdat de daarvoor benodigde woningbouwstromen daartoe te omvangrijk moeten worden, zal een zodanige organisatie van maatschappelijke en commerciële dienstverlening tot stand moeten worden gebracht dat adequaat in deze behoeften kan worden voorzien.**".

Op pagina 11 wordt in beleidsuitspraak 5 "betaalde baan" vervangen door: "**betaald werk**".

Op pagina 11 onder beleidsuitspraak 5 wordt voor "Ondanks ..." ingevoegd: "**In Flevoland wordt plaats geboden aan een breed scala van economische activiteiten.**".

Op pagina 12 wordt de 2^e zin van beleidsuitspraak 6 gewijzigd in: "**Gezien de veranderende internationale concurrentieverhoudingen zal deze bedrijvigheid steeds meer moeten voldoen aan eisen van hoogwaardigheid en kennisintensiteit.**".

Op pagina 12, beleidsuitspraak 7, laatste regel wordt "**en het gebruik van de fiets**" toegevoegd. De laatste regel luidt dan aldus: "...tegengegaan, waarbij bevordering van openbaar vervoer en het gebruik van de fiets een belangrijke rol zullen spelen".

Op pagina 13 wordt onder "Ontwikkelingen" in de 8^e regel, na "... waarbij de bronaanpak centraal staat." toegevoegd: "**Er zal worden getracht een meer milieubewuste bedrijfsvoering bij bedrijven en instellingen te bevorderen.**".

Op pagina 14 wordt de 2^e zin aangevuld met: **“De provincie ondersteunt dit proces op weg naar een duurzame landbouw. Hiermee wordt bedoeld op een sociaal-economisch gezonde agrarische sector, waarbinnen een schone productie en de zorg voor het beheer van het landelijk gebied een integraal onderdeel uitmaken van de bedrijfsvoering.”**

Op pagina 15 wordt de zin boven Beleidsuitspraak 11 gewijzigd in: **“De provincie verleent geen medewerking aan de winning van binnendijkse hoeveelheden dieper liggende grondstoffen, vanwege de vaak nadelige effecten op de waterkwaliteit en het verlies van grondoppervlakte.**

Op pagina 15 wordt Beleidsuitspraak 11 als volgt aangepast: **“De provincie verleent geen medewerking aan ontgroningen uitsluitend ten behoeve van de winning van oppervlakedelfstoffen in het binnendijkse gebied.”**

In de hoofddoelstelling op pagina 18 wordt in de 1^e regel “betere” vervangen door: **“optimale”**.

Op pagina 20, onder beleidsuitspraak 17, wordt bij Almere aan de zin “Rond het knooppunt A6-A27 wordt voorzien in een bedrijventerrein dat van regionaal en nationaal belang is.” toegevoegd: **“Gelet op het regionale karakter van dit terrein is bij de planontwikkeling afstemming en samenwerking met de gemeente Zeewolde en Lelystad noodzakelijk.”** Voorts wordt bij Zeewolde toegevoegd: **“In aansluiting op en afgestemd met de bedrijventerreinontwikkeling in de gemeenten Almere en Lelystad wordt voorzien in een bedrijventerrein rond het knooppunt A6-A27.”**

Op pagina 21 wordt de laatste zin van Beleidsuitspraak 19 als volgt geformuleerd: **“Voor eventuele ontwikkeling van grootschalige luchthavencapaciteit heeft de provincie een duidelijke keuze gedaan voor een locatie in het Markermeer. Mocht het Kabinet niettemin een landlocatie noodzakelijk achten, dan dient te worden aangesloten bij de ruimtelijke mogelijkheden bij Luchthaven Lelystad zoals deze in het vigerend streekplan zijn aangegeven. De invulling daarvan kan slechts plaatsvinden onder strikte voorwaarden met betrekking tot leefbaarheid, veiligheid, gezondheid en milieu”**.

De laatste zin op pagina 22 wordt als volgt aangevuld: **“Voor het versterken van de toeristisch-recreatieve basisstructuur wordt gestreefd naar uitbreiding van wandel-, fiets-, en vaarroutes en naar aanleg van nieuwe stranden en voorlanden. Kwaliteitsverlies van routestructuren, bijvoorbeeld als gevolg van barrièrewerking, dient te worden voorkomen”**.

Op pagina 22 wordt de 1e zin onder het kopje **recreatie en toerisme** vervangen door: **“Het beleid is gericht op het ontwikkelen van toeristisch recreatieve mogelijkheden, waarbij de nadruk ligt op concentratie en differentiatie van voorzieningen. Binnen dit beleid heeft het vergroten van het marktaandeel van Flevoland in het nationaal toeristisch product en van het scala van recreatiemogelijkheden voor de eigen inwoners aandacht.”**

Op pagina 22 wordt na de laatste regel toegevoegd: **“De stranden langs de randmeren vormen een recreatieve basisvoorziening voor de bevolking. Behoud van het openbare karakter is hiervoor essentieel.”**

Op pagina 23, eerste alinea, wordt de 5^e regel van boven als volgt gewijzigd: **“Vanuit deze invalshoek zal eveneens aandacht worden besteed aan het beschermen en behouden van de aanwezige cultuurhistorische karakteristiek, aardkundige en archeologische waarden.”**

Op pagina 23 onder landschap wordt de derde zin aangevuld met: **... archeologische waarden “en, indien dit onvermijdbaar is, het opgraven van archeologisch waardevolle objecten.”**

Ten behoeve van de legenda-eenheid “versterking kwaliteit randmeerzone” wordt aan het einde van de 1^e alinea op pagina 24 de volgende tekst toegevoegd: **... (biodiversiteit). “Voor de randmeerzone Oostelijk Flevoland wordt daarnaast een vergroting van de kwaliteit van de randmeerzone**

voorgestaan, gericht op een versterking en waar mogelijk uitbreiding van de bestaande natuur- en recreatiewaarden. Bij het zoeken naar kansrijke mogelijkheden wordt ook het aanliggende landbouwgebied betrokken, om mogelijkheden die onder andere voortkomen vanuit plattelandsvernieuwing en verbreding van de economische bestaansbasis, bij deze versterking te betrekken.”.

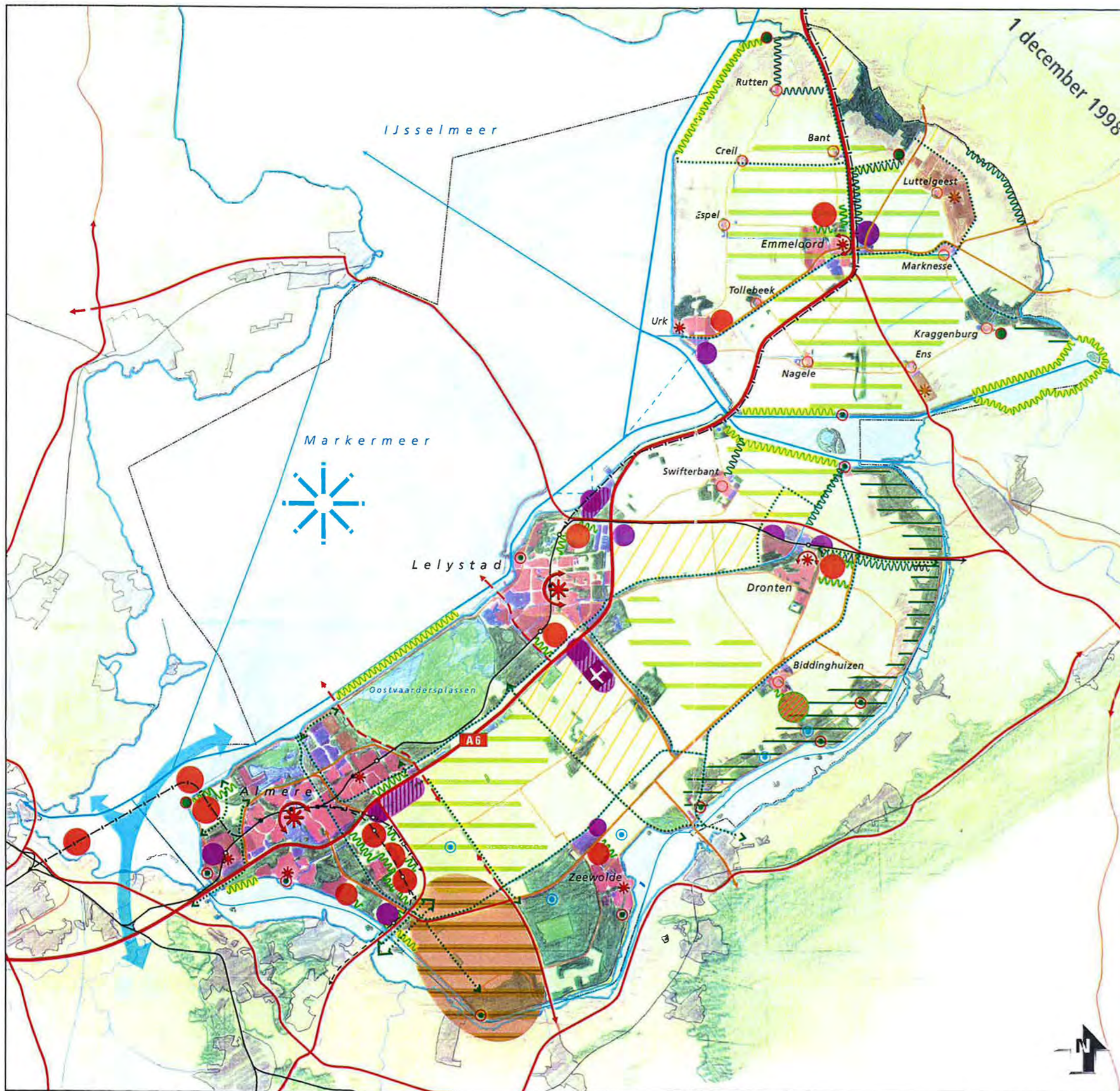
Op pagina 25, wordt de zin die begint op de 9^e regel van onder, als volgt gewijzigd: “Een eventuele locatie op het huidige land van de provincie kan alleen in aanmerking komen, indien de regering dat noodzakelijk acht en is nadrukkelijk gebonden aan duidelijke beperkingen ten behoeve van de kwaliteit van het woon- en leefmilieu.”.

In de toelichting en de legenda bij de Ontwikkelingskaart wordt de aanduiding “uitbreiding woonfunctie” vervangen door: “**uitbreiding stedelijk gebied**”. In de omschrijving in de toelichting op de kaart wordt “uitbreidingsrichting van de woonfunctie” vervangen door: “**uitbreidingsrichting voor stedelijke functies**”.

Op de Ontwikkelingskaart zullen de volgende wijzigingen worden doorgevoerd:

- de Gooiboog wordt ingetekend;
- de verbinding tussen Nijkerkerweg en A27 over de Gooiseweg wordt ingetekend;
- de woningbouwlocatie IJburg zal worden aangeduid;
- natuurontwikkeling langs de beide oevers van het Zwartewater zal worden aangegeven;
- in het Ketelmeer zal de hoofdvaarwegverbinding worden aangepast door een vertakking aan te geven langs de kust van Noordoostpolder die even ten oosten van Schokkerhaven verder gaat in het Ramsdiep. Vervolgens zal de hoofdvaarwegverbinding worden aangegeven in het Zwartemeer.
- het onderscheid hoofdvaarweg en vaarweg zal worden verduidelijkt. Geen hoofdvaarwegen zijn:
 - aftakking in het IJmeer naar de randmeren;
 - aftakking in het IJmeer naar het Markermeer;
 - aftakking in het IJsselmeer naar de Afsluitdijk.
- een ecologische verbinding wordt opgenomen langs de Hollandse Brug;
- een ecologische verbinding wordt opgenomen via het bosgebied langs de Hoge Ring;
- de arcering “landschappelijke versterking” aan de noordzijde van Dronten komt te vervallen. De aanduiding “ecologische verbinding” zal worden toegevoegd in het gebied tussen Dronten en de randmeren;
- buitendijks langs de Oostvaardersdijk en nabij het Kromslootpark wordt de aanduiding natuurontwikkeling aangegeven;
- de situering van de ecologische verbinding Marknesservaart/-tocht wordt gewijzigd door deze oostelijk van Luttelgeest aan te duiden;
- tussen Swifterbant en het Ketelmeer zal een landschappelijke versterking worden aangegeven.

Provincie Flevoland Ontwikkelingskaart 2030

	Uitbreiding stedelijk gebied
	Herstructurering/verdichting
	Te versterken hoofdcentrum
	Te versterken subcentrum
	Basiskern, consolidatie
	Uitbreiding bedrijfsterrein
	Bovenregionaal bedrijfsterrein
	Versterking business airport Lelystad
	Uitbreiding stedelijk groen
	Hoofdfunctie agrarische doeleinden
	Versterking concentratie glastuinbouw
	Natuurontwikkeling
	Ecologische verbinding
	'Blauwe pijl'
	Versterking kwaliteit randmeerzone
	Landschappelijke versterking
	Open ruimte
	Versterking landschappelijke karakteristiek
	Te versterken recreatieconcentratiegebieden
	Te ontwikkelen recreatieconcentratiegebieden
	Ontwikkelingsgebied landgoederen
	Grote wateren
	Planologische reservering multifunctionele ontwikkeling Markermeer
	Waterwingebied
	Bestaand en te ontwikkelen rijkswegennet
	Te versterken hoofdtransportas A6
	Reservering (auto)snelweg
	Bestaand en te ontwikkelen provinciaal hoofdwegennet
	Bestaande en te versterken railinfrastructuur
	Te ontwikkelen railinfrastructuur
	Te ontwikkelen hoogwaardig openbaar vervoer
	Bestaande en te versterken hoofdvaarweg
	Bestaande en te versterken vaarweg
	Zoekgebied oostflank
	Provinciegrens

Stedelijk gebied

Landelijk gebied

Verkeer en vervoer